احمد هادی مقصودی.

عِبٰادٰاتِ اِسْلٰامِیَّه

عقائد، طهارت، نماز، جماعت، روزه، زکات وحج
اسملی کتابلرنڭ برگه جلد مجموعه سیدر.

بو کتابده اسلام دیننده مأمور بولغان عمل وعبادتلرنڭ هر برسینڭ روش وحکملری تفصیلا بیان قیلنمشدر. مکتب شاگردلری اوُچوُن‌ده، الوغ کیمسه‌لر اوُچوُن ده، بیك فائده‌لی کتابدر. عباره‌سی آچق نزان توُرکیسنچه‌در.

٦

ИЗДАНІЕ ШЕСТОЕ.
Второе изданіе дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 18 Іюня 1899 г.

سنه ۱۹۱۳ : ۱۳۳۱ ه

КАЗАНЬ,
Лито- Типографія И. Н. Харитонова. 1913 г.

احمد هادی مقصودی.

عقائد.

عبادات اسلامیه مجموعه‌سینڭ

برنچی جزئی

ابتدائی مکتبلرنڭ ایکنچی صنف شاگردلری اوچون

طبعهٔ سادسه

سنه ۱۳۳۰
۱۹۱۲

Казань.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1912.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمْ

اِسْلاٰمْ.

اِسلام : اَللّٰهُ تَعَالٰى دَنْ كيلـگان حَقْ دين بو يىنچه عَمَلْ قيلو ديمكدر . الله تعالى دن مُحَمَّدْ عَلَيْهِ السَّلاٰمْگه كيلـگان دين (اِسْلاٰمْ دينى) دييوُب آتالادر . الله تعالى مُحَمَّدْ عليه السَّلاٰمْگه اِسْلام دينينى بَنْدەلرنى ياخشيلقغه اُويره تمك اۇچۇن ييبەرمشدر. اِسلام دينى بيك حَقْ وطوغرى ديندر. آنكْ حُكْملرى بو يىنچه عَمَلْ قيلغان كشى دنيادەدە، آخِرتدەدە، دائم راحَتْدە وايزگى دَوْلَتدە بولوُر. اِسلام دينينكْ حَقْلغينه اشانغان كشى (مُؤْمِنْ ومُسْلِمٰانْ) دييوُب آتالوُر. بزنكْ دينمز اِسْلام دينيدر. بزلر اَلْحَمْدُ لِلّٰه هر قايومز مُؤْمِنْ ومُسْلِمٰانلرمز.

امتحان: اسلام نه ديمكدر؟ الله‌تعالی‌دن محمد عليه‌السلام‌گه كيلـگان‌دين‌نى دييوُب آتالوُر؟ الله تعالى اسلام دينينى محمد عليه السلام‌گه نى اۇچۇن ييبەرمشدر ؟ اسلام دينى حق‌دينميدر ؟ اسلام دينينكْ حكملرى بويىنچه عمل‌قيلغان كشى‌دنيادە هم‌آخرتدە نيچك بولوُر ؟ اسلام دينينكْ حقلغينه اشانغان كشى نيچك دييوُب‌آتالوُر؟ بزنكْ دينمز قايو ديندر؟ بزلر دينمزچه كملرمز ؟

امتحان سوءاللری. مبتدیلرنڭ بیلەکلری هر درسەنڭ امتحان سوءاللرینە کتابدن آڭلادقلرنچە اوز کوڭللرندن جواب ویرمکلرندن عبارتدر. امتحان سوءاللرینە گوزلچە جواب ویرەمزلرسە، ایکنچی درسی ویرمەمەلی. سواللرە جوابو یرمك ایچون کتابدە اولان عبارەنی حفظ ایتمك لازم دگلـدر. درسلرندن آڭلادقلرنچە کندی عبارەلریلە جواب ویرمەلری دها اولادر.

عَمَلْ

اِسْلام دینی بوینچە بَنْدەلرنڭ عَمَلْلَری سیگز تورلیدر:

فَرْض، واجِبْ، سُنَّتْ، مُسْتَحَبْ، مُباحْ، حَرامْ، مَکْروهْ، مُسْتَکْرَهْ.

١) **فَرْض**: شول عَمَلْدرکە، آنی قیلغان کشی ثَوابلی بولور. قیلماغان کشی گناهلی بولور، آنڭ فرضلغینە اشاناماغان کشی کافِرْ بولور. فرض عَمَلْلَر: اِسْلام دینینڭ حقلغینە اشانمَق، هَرْ کون بش وَقْتْ نَماز اوقومق، رمضان آیندە هَرْ کون روزە طوتمق، هَرْ یلدە مالنڭ زکاتینی بیرمَك. دولتی بیتەرلك کشی عمرندە بر مَرْتَبە مکّهٔ مُکَرَّمەگە باروب (حَجّ) قیلمَق کبیدر.

اسلام دینی بوینچە بندەلرنڭ عمللری نیچە تورلیدر؟ نیلردر؟ فرض نیندی عملدر؟ فرض عمللر نیلر کبیدر؟

٢) **واجِبْ**: شول عَمَلْدرکە، آنی قیلغان کشی ثَوابلی بولور، قیلماغان کشی گناهلی بولور، آنڭ واجبلگینە اشاناماغان کشی زور گناهلی بولور.

واجب عَمَلْلَر: وِتْر نَمَازینی اوقۇمَق، عید نَمازلرینی اوقۇمَق، فِطْرەصَدَقَەسی بیرمك، قُرْبان چالمق كبیدر.

واجب نیندی عملدر؟ واجب عمللر نیلر كبیدر؟

٣) سُنّتْ: شول عَمَلْدرکه، آنی قیلغان کشی ثَوابلی بولۇر، اَمّا قیلماغان کشی گناهلی بولماس. لٰکِنْ محمّد عَلَیهِ السَّلامنڭ شَفَاعتینه لایق بولماس.

سُنّتْ عَمَلْلَر: یاخشی عَمَلْلرنی بِسْمِلَه ایله باشلامق، قرآن اوقۇر آلدندن اَعوذُ ئەیتمك، تۆچکرگاچ (اَلْحَمدُلِلّٰه) دیمك، ایمانلی کشیلرگەسلام بیَرمك کبیدر. (٭)

سنت نیندی عملدر؟ نیلر كبیدر؟

٤) مُسْتَحَبْ: شول عَمَلْدرکه، آنی قیلغان کشی ثَوابلی بولۇر، اَمّا قیلماغان کشی گناهلیده بولماس، قیامت کۆننده شلته‌گەده تییشلی بولماس.

مُسْتَحَبْ عَمَلْلَر: نَفْل نمازلری اوقۇمق، نَفْل روزەلر طۇتمق، نَفْل صَدَقەلر بیرمك، بوش وَقْتْلَرده قرآن اوقۇمق کبیدر.

مستحب نیندی عملدر؟ نیلر كبیدر؟

٭) تۆچکرگان کشی الحمدلله دیگاننی ایشتکان‌کشیگه (یرحمك الله) همسلامنی‌قایتارمق فرضدر.

٥) **مُباح:** شول عَمَلْدرکه، آنی قیلغان کشی‌ده، قیلماغان کشی‌ده، ثَوابلی‌ده بولماس، گناهلی‌ده بولماس.
مُباحْ عَمَلْلَر: حلال نه‌رسه‌لرنی طویغانچی آشامق‌واچمك، اوطورمق، طورمق، ضَرَرسز سوزلرنی سویله‌مك کبیلر. مباح نیندی عمللر ؟ نیلر کبیلر ؟

٦) **(حَرامْ)** شول عَمَلْدرکه، آنی قیلغان کشی زور گناهلی بولور؛ آنی حَلالْ دیگان کشی کافِرْ بولور.
حَرامْ‌عمللر: جان‌اییه‌سینی اولترمك، کشینی یاحیوانْنی جَبْرله‌مك، غَیْبَتْ سویله‌مك، اوغریلق قیلمق، ایسرتکچ اچمك کبیدر. حرام نیندی عمللر؟ نیلر کبیدر ؟

٧) **(مَکْروهْ)** شول عَمَلْدرکه، آنی قیلغان کشی گناهلی بولور. آنی درست دیگان کشی‌ده گناهلی بولور.
مکروه عَمَلْلر: اوطوش اویونلر اوینامق، اَدَبْسز جرلر جرلامق، کشی آلدنده اَدَبْسز قیلنمق کبیدر.
مکروه نیندی عمللر ؟ نیلر کبیدر ؟

٨) **(مُسْتَکْرَهْ)** شول عَمَلْدرکه، آنی قیلغان کشی گناهلی بولماسه‌ده، اَدَبْسزلك قیلغان بولور.
مُسْتَکْرَهْ عَمَلْلر: بازارده واورامده آشامق، آوزینی

قابلامیچی ایسنه‌مك، قچقرۇب کیکرمك کبیدر.

مکروه نیندی عمللر؟ نیلر کبیدر؟

﴾ بالِغْ وَعاقِلْ ﴿

فَرْضْ، واجِبْ، سُنّتْ ومُستَحَبْ بولغان عمللرنی قیلمق، حَرامْ، مَکْروه ومُستَکْرَهْ بولغان عَمَللردن طییلمق (بالِغْ وعاقِلْ) بولغان کشیگه تییشلی بولۇر. (بالِغْ) دیمك صبیلقدن چغۇب اوسۇب ییتکان کشی دیمکدر. (عاقِلْ) دیمك عَقْلْلی کشی دیمکدر. صَبی بالالر بالِغَه حساب قیلنماسلَر. دیوانه کشیلر عاقل دییۇب آتالماسلر، شونلِٓ اۇچۇن فرض وواجب بولغان عمللرنی قیلا آلماسه‌لرده، آنلر گناهلی بولماسلر.

ایر بالالر (١٢) نچی یاشلری طولغاندن صوڭ اوسۇب ییتولری معلُومْ بولغاچ بالِغ بولۇرلر. قز بالالر (٩) نچی یاشلری طولغاندن صوڭ اوسۇب ییتولری مَعْلُومْ بولغاچ بالغه بولۇرلر. اگرده اوسۇب ییتولری مَعْلُومْ بولماسه، ایر بالالرده قز بالالرده، (١٥) نچی یه‌شلری طولغاچ بالغه حساب قیلنۇرلر. بالِغ وعاقل بولغاندن صوڭ هَرْ بر کشیگه عُمْری بویىچه شَریعَت بۇیۇرغان عَمَلْلرنی قیلۇب، شَریعَت طیغان اشلَردن طییلمق تییشلی بولۇر.

فرض ، واجب، سنت ومستحب بولغان عمللرنی قیلمق ، حرام، مکروه ومستکره بولغان عمللردن طییلمق نیندی کشیگه تییشلی بولور؟ بالغ نه دیمکدر؟ عاقل نه دیمکدر؟ صبی بالالر بالغمی؟ دیوانه کشیلر عاقلمی؟ صبی ودیوانه کشی فرض وواجب بولغان عمللرنی قیلا آلماسه، گناهلی بولورمی؟ ایر بالالر قای وقت بالغ بولورلر؟ قز بالالر قای وقت بالغه بولورلر ؟ اوسوب بیتولری معلوم بولماسه، نیچه یەشلری طولغاچ بالغ بولورلر؟ بالغ وعاقل بولغاندن صولڭ هر کشیگه عمری بوینچه نیلرنی قیلمق ونیلردن طییلمق تییشلی بولور .

عبادات

الله تعالی بندەلرنی حرمتلەب آنلرغه بیك كوب نعمتلر بیرمشدر: بار بولوب دنیاده یورمكلگمز ، هر بر اعضالرمز ، آشاغان آشلرمز ، اچكان صولرمز، صولاغان صولولرمز، سلامت عمر ایتمكلگمز هر قایوسی الله تعالی نڭ بزگه بیرگان نعمتلریدرلر . جانمز ، تەنمز ومالمز ایله الله تعالی گه نی ، قدر عبادت قیلسەق دە، اوزمزگه بیرگان نعمتلرینڭ شكرانەسینی ادا قیلوب بترو ممكن توگلدر. شویله ایسەده، بالغ وعاقل بولغان هر بو مؤمن بندەگه فرض وواجب بولغان عمللرنڭ هر قایوسینی قیلوب، حرام ومكروه بولغان عمللرنڭ هر برسندن طییلمق وقولندن كیلگان قدر الله تعالی گه دائما عبادت قیلمق تییشلیدر .

مؤمن ومسلمان بولغان كشیگه فرض بولغان عبادتلرنڭ الوغلری بیشدر: ١ (ایمان)، ٢ (نماز)، ٣ (روزه)، ٤ (زكات) و ٥ (حج) در.

(ایمان) ـ اسْلام دینینڭ حَقْلغینه وآنده بولغان حکملرگه اشانودر. (نَمَازْ) ـ هر کون بیش وقت معلوم روشچه عبادت قیلودر. (روزه) ـ رَمَضَانْ آینده کوندز آشاو اچودن طییلوب طورودر. (زَکَاتْ) ـ یلده بر مرْتَبَه مالدن فقیرلرگه تییشلی حَقْنی بیرودر. (حجْ) ـ دَوْلَتْلی بولغان کشی (مَکّهٔ مُکَرَّمَه) گه باروب حجّ عمللرینی قیلودر.

الله تعالی بنده‌لرگه نعمتلر بیرمشمی؟ نیندی نرسه‌لر الله تعالی‌نڭ نعمتلریدر؟ بیرگان نعمتلرینڭ شکرانه‌سی اوچون بنده‌لر، الله تعالی‌گه عبادت قیلمق تییشلیمیدر؟ مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه فرض بولغان عبادتلرنڭ الوغلری نیچه‌در؟ نیلردر؟ ایمان نه دیمکدر؟ نماز نه‌دیمکدر؟ روزه نه دیمکدر؟ زکات نه دیمکدر؟ حج نه دیمکدر؟

ایمانْ وَاِقْرارْ

دینِ اِسْلامده هرْ بر بالغ وعاقل بولغان بنْدَه‌گه فرض بولغان الوغ عِبادتلرنڭ بر نچیسی ایماندر. (ایمان) اشانو دیمکدر. (اِقرار) اشانغانینی تل ایله ئه‌یتو دیمکدر.

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه اِسلام دینینڭ حَقْلغینه وآنده بولغان هر بر حکملرگه اشانوب ایمان کیترمك واشانغانینی تلی ایله ئه‌یتوبِ اقرار قیلمق فرضدر.

ایماننی عَرَبچه اِقْرار قیلمق اوچون مَشْهور ایمان کَلِمَه‌لری اوشبولردر:

کَلِمَهٔ شَهَادَتْ

أَشْهَدُ أَنْ لَآ إِلٰهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ۞

مَعْناسی: کوڭلمدن گواهلق بیره‌من که، تَحْقیق بر الله تعالی‌دن باشقه تـڭری هیچ یوقدر. وَینه کوڭلمدن گواهلق بیره‌من که، تَحْقیق مُحَمَّد عَلَیهِ السَّلام اللهُ تَعالی‌نڭ قولی وبَنْده‌لرگه دین اُویره‌تمك اُوچون ییبه‌رگان ایاچیسیدر.

کَلِمَهٔ ایمانْ

آمَنْتُ بِاللهِ وَمَلٰائِکَتِهِ وَکُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْیَوْمِ الْآخِرِ، وَالْقَدَرِ خَیْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللهِ تَعَالٰی وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ۞

معناسی: ایناندم الله تعالی‌گه، وَدخی آنڭ فرِشته‌لرینه، ودخی آنڭ کِتابلرینه، ودخی آنڭ پَیغَمبَرلرینه ودخی آخِرت کونینه، ودخی تقْدیرنڭ یاخشیسی‌دِه یامانی‌ده الله تعالی‌دن بولووینه، ودخی اولگاندن صوڭ یَنَه ترلوگه.

ایمان نه دیمکدر؟ اقرار نه دیمکدر؟ مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه نیلرگه اشانوب ایمان کیترمك فرضدر؟ اشانغانلقنی اقرار قیلمق فرضمیدر؟ کلمهٔ شهادت نه‌در؟ معناسی نه دیمکدر؟ کلمهٔ ایمان نه‌در؟ معناسی نه دیمکدر؟

اَللّٰهُ تَعَالٰی

الله تعالی‌نی بلمك هر بر بنْده‌گه فرضدر لٰکنْ آنڭ ذاتینی بلورگه بزنڭ عَقْلمزنڭ قُوَّتی ییتمیدر. بزلرگه آنی

صِفَتْلَرِی ایله گنه بلمك مُمْکندر. اللهتعالی نِكْ کورکهم صفتلری بیك کوبدر. آنی مشهور صفتلری ایله اوُشبو رەوشچه مَعْرِفَتْ قیلمق ممکندر:

الله تعالی، ١ (مَوْجُودْ) در، ٢ (اَحَدْ) در، ٣ (حَیٌّ) در، ٤ (عَلیمْ) در، ٥ (سَمیعْ) در، ٦ (بَصیرْ) ٧ (مُتَکَلِّمْ) در، ٨ (قَادِرْ) در، ٩ (مُخْتَارْ) در، ١٠ (خَالِقْ) در، ١١ (رَزَّاقْ) در، ١٢ (رَبٌّ) در، ١٣ (عَدْلْ) در، ١٤ (غَفُورْ) در، ١٥ (مُجِیبْ) در.

١) (مَوْجُودْ) بار دیمکدر. الله تعالی باردر، بارلغی هیچ بر ذاتقه مُحتاج توگلدر. اوزندن اوزی باردر. بارلغینِكْ اَوَّلیده آخری‌ده یوقدر، یعنی دنیا مَخْلُوقاتی کبی اوَّلده یوق بولوُب صوکره‌دن بار بولغان توگلدر. وهم آخِرده بر یوق بولاچق‌ده توگلدر. بلکِه دائما بار بولاچقدر.

٢) (اَحَدْ) بر دیمکدر. الله تعالی بر گنه‌در. آنکْ هیچ شَریکی وتیکده‌شی یوقدر.

٣) (حَیٌّ) ترك دیمکدر. الله تعالی ترکدر. لٰکِنْ ترکلگی بزنكْ کبی تەن وجان ایله توگلدر.

٤) (عَلیمْ) بلگوچی دیمکدر. الله تعالی هر نەرسەنی بلەدر. بولغان نەرسەلرده، بولاچق نەرسەلرده، هَرْ قایوسی الله تعالی گه مَعْلُومدر. هیچ الله تعالی گه مَعْلُوم بولماغان

نەرسەیوقدر. بلووی بزنكٔ كبی اوٕیرەنو یااویلانو
ایله توگلدر.

٥) (سَمِیعْ) ایشتكوچی دیمكدر. اللهتعالی هر بر طاوشلرنی
ایشتەدر. ایشتووی بزنكٔ كبی قولاق ایله توگلدر.

٦) (بصیر) كورگوچی دیمكدر. الله تعالی هر نەرسەنی
كورەدر، آنكٔ كورووی بزنكٔ كبی كوز ایلەتوگلدر.

٧) (مُتَكَلِّمْ) سوٕیلەگوچی دیمكدر. الله تعالی سوٕیلە-
گوچیدر. قرآنده یازلمش سوزلر هَرْ قایوسی الله
تعالی‌نكٔ سوزلریدر. سوٕیلەوی بزنكٔ كبی آغزوتل
ایله، طاوش وحرفلر ایله توگلدر.

٨) (قَادِرْ) كوٕچی ییتكوچی دیمكدر. الله تعالی نكٔ هَرْ
نەرسەگەكوٕچی ییتەدر. هَرْنی تلەسه' شونی‌بولدرادر.
كوٕچی بزنكٔ كبی اَعْضالر وقوٕراللر ایله توگلدر.

٩) (خَالِقْ) بولدرغوچی ویاراتقوچی دیمكدر. عالَمْدەهَرْ
بر نەرسەنی بار قیلغوچی وبولدرغوچی الله تعالی‌در.

١٠) (مُخْتَارْ) اخْتِیارلی دیمكدر. الله تعالی هر بر قیلغان
اشینی اوز اِخْتِیاری ایله تلەب قیلادر. هر بر اشنده
قیلسەده، قیلماسەده، كامِل اِخْتِیارلیدر.

١١) (رَزَّاقْ) طویدرغوچی دیمكدر. هَرْ بر كشیگه

وحَیْوانلرغه رزق بیرگوچی الله تعالی‌در. چونکه ییر یوزنده بولغان هَرْ بر جان اییه‌سی الله تعالی‌نڭ قُدْرَتی ایله اوسکان رِزْقْ ونِعْمَتْلرینی آشاب طویوب طورمقدرلر.

۱۲) (رَبٌّ) تَرْبِیَه قیلغوچی وخواجه بولغوچی دیمکدر. هلرچه عالَمْگه رَحْمَتْ‌قیلوب تَرْبِیَه قیلغوچی وبوتون عالَمْنڭ خواجه‌سی الله تعالی‌در.

۱۳) (عَدْلْ) طوغریلق قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی هَرْ بر اشینی وهَرْ بر حُکْمینی طوغریلق وعَدْلْلك ایله قیلغوچیدر، هیچ بر کشیگه جبْرْ وظُلْمْ قیلمیدر. آخِرتده ایزگی بَنْده‌لرنی جنّت نِعْمَتْلری ایله هُرْمت قیلاچقدر، ایمانسز وگناهلی بَنْدَه‌لرنی جهنّم عذابی ایله‌عذاب قیلاچقدر: اوشبو اشلرنڭ هرقایوسی حقلق وطوغریلق ایله بولاچقدر.

۱٤) (غَفُورْ) عفو قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی کوب کشیلرنڭ گناهلرینی عفو ایته‌چکدر. تَوْبه قیلغان کشیلرنڭ گناهلرینی عَفْو ایتوده، هیچ تَوْبَه‌قیلماغان کشیلرنڭ گناهلرینی عَفْو ایتوده، الله تعالی‌نڭ اوز اِخْتیارنده‌در.

١٥) (مُجِيبْ) دُعالرنی قبول ایتکوچی دیمکدر، الله تعالی اِخلاص ایله صوْرالغان مَعْقُولْ دُعالرنی قَبُول ایتهدر: اوزینكٔ رَحْمَتی ایله قایسی کشیلرنكٔ صوْراغان حاجَتْلرینی بیرهدر.

الله تعالی هَرْ بر عَیْبْ وکیمچیلکلردن بیك پاك ومنزهدر. آنكٔ ذاتندهده، صِفَتلرندهده وقیلغان اشلرندهده هیچ بر کیمچیلك یوقدر.

اول الله تعالی نكٔ مَخْلُوقاتْقه هیچ بر جهتدن اوخشاشلغی یوقدر. آنی هیچ بر نهرسهگه اوخشاتمق مُمْکِن توگلدر. الله تعالی گهودهلی ذات توگلدر. آنكٔ بر رهوش وصُورَتی یوقدر. هیچ بر اورنده وهیچ بر طرفده توگلدر. شوبله ایسهده، باردر. آنكٔ صِفَتْلرینكٔ کَیْفِیّتْلری بزگه مَعْلُومْ توگلدر. وَدَخی الله تعالیده اشاو، اچو، آرو، یوقلاو کبی اشلرده یوقدر. الله تعالی اوزی هیچ بر ذاتدن طوغمامشدر. وآندن ده هیچ بر ذات طوغمامشدر.

الله تعالی نی بلمك فرضمی؟ آنكٔ ذاتینی بلمك ممکنمی؟ آنی نی ایله بلهمز؟ آنكٔ مشهور صفتلری نیلردر؟ (موجود) نه دیمکدر؟ „الی آخر" (مجیب) نه دیمکدر؟ الله تعالی نكٔ مخلوقاتقه اوخشاشلغی یوقمی؟ گهودهلیمی؟ رهوش وصورتی بارمی؟ بر اورنده یا بر طرفدهمی؟ الله تعالی نكٔ صفتلرینكٔ کیفیتلری بزگه معلوممی؟ الله تعالیده آشاو، اچو، آرو، یوقلاو کبی اشلر بارمی؟ بر بر ذاتدن طوغمامشمی؟ آندن بر ذات طوغماغانمی؟

فِرِشْتَه‌لر.

الله تعالی‌نك فِرِشته‌لری باردر؛ آنلر هر قایوسی الله تعالی‌نك بیك اِطاعَتْلی قوللریدرلر، دائما الله تعالی‌گه عِبادَتْ قیلوب وبویورلغان خِدْمَتْلرینی اَدا قیلوب طورمقده‌درلر، هیچ گناه اشلرنی قیلماسلر. آنلرده برنك کبی آشاو، اچو، یوقلاو کبی اشلر یوقدر، ایرلك وخاتونلق‌ده یوقدر. آنلر بزنك کبی گه‌وده‌لی توگللردر. عادتده کشی کوزینه کورنمسلر. (جَبْرائیل، میکائیل، عَزْرائیل، وِاسْرافیل) اِسملیلری مَشْهُورْ فِرِشته‌لردر.

فرشته‌لر کملردر؟ آنلرنی قیلورلر؟ گناه قیلورلرمی؟ آنلرده آشاو، اچو، یوقلاو، ایرلك وخاتونلق بارمی؟ آنلرده‌بزنك کبی گه‌وده‌لیمی؟ عادتده کشی کوزینه کورنورلرمی؟ مشهورلرینی‌اسملیلردر؟

پَیْغَمْبَرْلر.

بَنْدَه‌لرگه دین‌حُکملرینی اویره‌تمك اوچون الله تَعالی بیك کوب کشیلرنی پیغمبر قیلمشدر. اول پیغمبرلر هر قایوسی آدَمیدرلر. آنلر یاش وقتلرنده‌ده بیك عَقْلی وبیك زیره‌ك وَهَمْ بیك طوغری وایزگی طَبیعَتْلی بولمشلردر، الوغ بولغاندن صونك الله تعالی آنلرنی پَیْغَمْبَر قیلمشدر. یَعْنی جبرائیل اسملی فرشته آرقلی آنلرغه اوزینك حکملرینی

ييبه‌رۋب شول حكملر بو يىڭچه بنده‌لرنى حَقْ دينگه و ايزگى عَمَلْلرگه اۈنده‌رگه بۇيۇرمشدر؛ شوندن صوڭ اول پيغمبرلر الله‌تعالى‌نڭ اَمْرى بو يىڭچه كشيلرنى حَقْ دينگه و ايزگى عَمَلْلرگه اۈنده‌مشلردر

حضْرَتِ آدَم زَمانندن بيرلى دنياغه بيك كوب پيغمبرلر كيلۆب كيتمشلر؛ حِسابى بزلرگه مَعْلُومْ توگلدر.

قرآنده اۇشبو (٢٥) پيغمبرنڭ اسملرى مَذْكُورْدر: آدَمْ، اِدْرِيسْ، نُوحْ، هُودْ، صَالِحْ، لُوطْ، اِبْراهِيمْ، اِسْماعِيلْ، اِسْحاقْ، يَعْقُوبْ، يوسُفْ، اَيُّوبْ شُعَيْبْ، مُوسى، هارُونْ، داوُدْ، سُلَيْمانْ، يونُسْ، اِلْياسْ، اَلْيَسَعْ، ذُوالْكِفْلْ، زَكَرِيّا، يَحْيى، عيسى، وَمُحَمَّدْ (عَلَيْهِمُ الصَّلاةُ وَالسَّلامُ).

ودخى (عُزَيْرْ، لُقْمانْ، ذُوالْقَرْنَيْنْ) حَضْرَتلرينڭ اسملرى‌ده قرآنده مَذْكُورْدر. لٰكِنْ آنلرنڭ پَيغَمبَر بولوچيلقلر آچق مَعْلُوم توگلدر.

ودخى (شِيثْ، يُوشَعْ، خَضِرْ، بِشْر، دانْيالْ، اشْموئِيل، اشْعِيا، ارْمِيا) اسملى پيغمبرلر حديثلرده بيان قيلنمشلردر.

ايڭ اوّلگى پيغمبر آدم عَلَيْهِ السَّلامدر، ايڭ صوڭغى پيغمبر

محمد علیه السلام مدر. محمد علیه السلام آخرِ زمان پیغمبر یدر. آندن صوڭ دنیاغه هیچ پیغمبر کیله‌چك تو گلدر. آنڭ دینی یعنی (اِسلام) دینی قیامت کونینه‌قدر هیچ اوزگه‌ره‌چك تو گلدر. محمد علیهِ السّلام بزنڭ پیغمبرمزدر. بز هم قایومز آنڭ امتندنمز.

بنده‌لرگه دین حکملرینی کملر اوگره‌تمشلردر؟ پیغمبرلر آدمیلرمی؟ آنلر نیندی کشیلردر؟ الله تعالی آنلرنی نی‌ره وشه ه پیغمبر قیلمشدر؟ پیغمبرلر بنده‌لرنی حق دینگه وایزگی عمللرگه اونده‌مشلرمی؟ حضرت آدم زماندن بیرلی دنیاغه نیچه پیغمبر کیلمشدر؟ نیچه پیغمبرنڭ اسمی قرآنده مذکوردر؟ کملر؟ پیغمبرلکلری اچق معلوم بولماغان کشیلر کملردر؟ حدیث کتابلرنده مذکور بولغان پیغمبرلر کملردر؟ ایلك اوّلگی پیغمبر کمدر؟ انڭ صوڭغی پیغمبر کمدر؟ آندن صوڭ ینه بر پیغمبر کیله‌چکمی؟ قیامتگه قدر اسلام دینی اوزگه‌ره‌چکمی؟ بزنڭ پیغمبرمز کمدر؟ بز کمنڭ امتیمز؟

کتابلر.

الله تعالی دین وشریعت حکملرینی بیان قیلوب پیغمبرلرینه (١٠٤) یوزده دورت کتاب ایندرمشدر: پیغمبرلر شول کتابلرده‌غی حکملر ایله قوملرینی ایمانغه وایزگی عمللرگه اونده‌مشلردر. اوشبو کتابلردن آدم علیه السلامگه (١٠) کاغذ، شیث علیه السلامگه (٥٠) کاغذ، اِدریس علیه السلامگه (٣٠) کاغذ، اِبراهیم علیه السلامگه (١٠) کاغذ کیلمشدر. ودخی موسی السلامگه (توراة) اسملی

كتاب، داوُد عَلَيْهِ السلام گه (زَبُورْ) اِسملى كتاب، عيسى عَلَيْهِ السَّلام گه (اِنْجيلْ) اِسملى كِتاب و پيغمبرمز محمد عَلَيْه السلام گه (قُرْآنْ) اِسملى كِتاب كيلمشدر. ايڭ صوڭ كيلـگان كِتاب (قُرْآنْ) در. اول قرآن اوّلـگى كتابلرنڭ قايسى حكملرينى مَنْسُوخْ قيلمشدر، يَعْنِى آخِر زمان خَلْقينڭ طَبيعَتينه مُوافق رەوشدە ايتوب اوزگەرتمشدر. قرآن اچندە آدم بالالرينڭ دنيالرى اُوچوندە، آخِرتلرى اُوچون كيرەكلى بولغان حكملر باردر.

الله تعالى پيغمبرلرينه نيچه كتاب ايندرمشدر ؟ اول كتابدەغى حكملرنى پيغمبرلر نى قيلمشدر؟ آدم عليه السلام گه نيچه كاغد كيلمشدر؟ شيث عليه لسلام گه نيچه كاغد كيلمشدر؟ ادريس عليه السلام گه نيچه كاغد كيلمشدر؟ ابراهيم عليه السلام گه نيچه كاغد كيلمشدر؟ موسى عليه السلام گه نى اسملى كتاب كيلمشدر؟ داود عليه السلام گه نى اسملى كتاب كيلمشدر؟ عيسى عليه السلام گه نى اسملى كتاب كيلمشدر؟ محمد عليه السلام گه نى اسملى كتاب كيلمشدر؟ ايڭ صوڭ كيلـگان كتاب بونلرنڭ قايوسيدر؟ قرآن اوّلده كيلـگان كتابلرنڭ قايسى حكملرينى نى قيلمشدر؟ قرآنده نيندى حكملر باردر؟

تَقْدِير

(تَقْدِير) بولماسدن بُورُون بولاچق نەرسەنڭ بولووينى تعيينْ قيلوب قويو ديمكدر. دنيادە بولاچق نەرسە وقيلناچق اشلرنڭ هر قايوسى اَللهُ تَعالى گه بولماسدن بُورُون مَعْلُومدر. الله تعالى هر بر نەرسەنى و هر بر اشنى

بولماسدَن بُورُون اوزینه مَعْلُومْ بولغان رەوشچه تَقْدیر قیلۇب قویمشدر. دنیـاده بولغان نەرسەلرنگ هر قایوسی الله تعالی‌نگ تَقدیری بوینچه‌بولادر. وَدَخی هر بر بولغان نەرسه الله تعالی‌نگ خَلْق قیلووی وبولدرووی ایـله بار بولادر. بَنْدَەلر هر بر قیلغان فِعْلَلرینی اوز اِختِیارلری ایله کَسْبْ قیلسه‌لرده، آنلرغه قُوَّت‌بیروچی الله‌تعالی‌در.

تقدیر نه دیمکدر؟ دنیاده بولغان نرسه‌لر کمنگ تقدیری بوینچه بار بولالر؟ بولماسدن بُورُون بولاجق نرسه کمگه معلومدر؟ بنده فعلنی کم اختیاری ایله کسب قیلادر؟ بنده‌گه قوّت بیروچی کمدر؟

آخِرِ زَمانْ وقِیامَتْ

بو دنیا وبو دنیاده بولغان نەرسەلر: کشیلَر. حَیْوانلر وباشقه نەرسەلر هر قایوسی فانیدرلر، یَعْنی بتەچکدرلر. بر زمان اۇشبو دنیاده بولغان آدملر وحَیْوانلر اولۇب ودنیا نەرسەلرینگ هر برسی هَلاک بولۇب بتەچکلر در. بو زَمانغه(**آخِرِ زَمانْ**)دییلۇر. آخِرِ زَمانن‌گ قای‌وَقْت‌بولاچغی الله تعالی‌دَنْ باشقه هیچ کمگه مَعْلُومْ توگلدر.

دنیا مَخلوقاتی (*) خَراب وهَلاک بولۇب بتکاندن صونگ الله‌تعالی‌خَلْقلرنی ینه‌یا کْغادن‌تر گزه‌چکدر. چرگان‌وطارالغان

(*) (مخلوقات) الله تعالی‌نگ یاراتقان وبولدرغان نرسه‌لری دیمکدر.

تەنلرنڭ هر قايوسى جييلوب اويوشوب ترك وقتدەغى حاللرينە كيلەچكلردر. قبرلرنڭ اوستلرى يارلوب آچلغاندن صوڭ هر كشينڭ جانى اوز گەودەسينى طاوب كرەچكدر. شوندن صوڭ هر بر كشى گويا يوقودن اويانغان رەوشدە ترلوب قبرلردن چغوب محشر ميدانينە جييلاچقلردر. محشردە الله تعالىنڭ فرشتەلرى بندەلرنڭ دنيادە قيلغان عمللرينى عدالك (ميزانى) ايلە حساب تفتيش قيلوب عمللرينە كورە اجر وجزالرينى تعيين قيلاچقلردر: ايمانسز كشيلر هر قايوسى جهنمگە توشەچكلردر. ايمانلى كشيلرنڭ گناهسزلرى وگناهلرى عفو ايتلگانلرى جنتكە كرەچكلردر. گناهلرى عفو ايتلمەگان مؤمنلر جهنمگە توشوب گناهلرى قدرنچە عذاب قيلناچقلردر. عذابلرى تمام بولغاچ، آخردە جهنمدن چغوب، آنلردە جنتكە كرەچكلردر. ايمانسز كشيلر جهنمدە وايمانلى كشيلر جنتدە مەڭگى قالاچقلردر. جنتدە قالغان كشيلردە، جهنمدە قالغان كشيلردە، هيچ اولمەيچى مەڭگى ترك بولاچقلردر.

بودنيا برزمان بەچكمى؟ ياكە شول يەيچە همان طوراچقمى؟ دنيا بتكان زمانەنى ديلور؟ آخرزماندە دنيا هلاك بولغندن صوڭ خلقلر ينە ترلەچكارمى؟ ترلگاندن صوڭ نى ييرگە جييلشاچقلر؟ محشردە فرشتەلر نى قيلاچقلر؟ ايمانسز كشيلر قايا توشەچكلر؟ ايمانلى كشيلر قايا كرەچكلر؟ جهنمگە توشكان گناهلى مؤمنلر آندن چغاچقلرمى؟ جنتدە وجهنمدە قالغان كشيلر اولەچكلرمى؟

جَنّتْ و جَهَنّمْ

جَنّتْ - اوْجماح يوْرطيدرکه زينتلی سَرايلر ويمشلی باقچەلر ايله طوليدر. هرْ ييرنده طاتلی صولی يلغالر وشرْبتلی چيشمەلر آغوب طوْرمقدەدرلر. آنده حاضرلەنمش حرمت ونعمتلرنی بيانْ قيلوْب بترو هيچ مُمكنْ توگلدر. آنده كرگان ايزگی كشيلر دنياده هيچ كمناڭ كوزی كورمەگان وقوْلاغی ايشتمەگان لذّتلی نعمتلر ايله حرمت قيلناچقلردر.

جنّت مەڭگيلك يوْرطدر. آنده كرگان كشيلر هيچ اولەچك توگللردر. هرْ برسی قايغو، حسرت، آورو، صزلاو، اوڭغايسزلق وكوڭلسزلك كبی حاللردن دائما اَمينْ بولاچقلردر.

جنتکه کرگان‌کشيلر بر زمانده الله تعالی‌نڭ نوريني‌ده كورەچكلردر.

جهنّم - تموغ يوْرطيدر. آنده كرگان‌كشيلر اوت ايله وباشقه عَذابلر ايله عَذاب قيلناچقلردر. دنياده وقتده ثَوابلی اشلرنی‌ده‌كوب‌قيلغان آزراق گناهلی بنْدەلر تَموغده ييڭل عَذابلر ايله گنه‌عذاب‌قيلناچقلردر. كشيگەوحيْوانلرغه جبْر وظُلْم ايتكان الوغ گناهلی بندەلر تَموغده بيك الوغ جزالر ايله عذاب قيلناچقلردر.

جنت نیندی یۇرطدر؟ آنده نیلر باردر؟ آنده کرگان کشیلر نیندی نعمتلر ایله حرمت قیلناچقلردر ؟ آنده کرگان کشیلر بروقت اوله‌چکلر می ؟ جنتده قایغو، آورو واوڭغایسزلق کبی اشر بولاچقمی ؟ جنتکه کوگان کشیلر کم نورینی کوره‌چکلر ؟ جهنم نیندی یۇرطدر؟ گناهلری آزراق بولغان کسینڭ عذابی نیچك بولاچق ؟ کشیگه جبر وظلم قیلغان کشینڭ عذابی ییگل بولاچقمی ؟ یاکه بیك قاتی بولاچقمی ؟

محمد علیه الصلاة والسلام

بزنڭ پیغمبرمز محمد علیه السلامدر. اسلام دینینڭ حکملرینی الله تعالی جبرائیل اسملی فرشته آرقلی، محمد علیه السلامگه ایندردی. محمد علیه السلام اول حکملرنی اوزینڭ صحابه‌لرینه یعنی ایڭ اۇلگی شاگردلرینه اۇیره‌تدی. صحابه‌لرده اوزلرینڭ بالالرینه وبالالرینڭ بالالرینه اۇیره‌تدیلر. شول ره‌وشچه اسلام دینینڭ حکملری هیچ اوزگه‌رمیچی بزنڭ زمانغه قدر ایرشدی. هم شول ره‌وشچه هیچ اوزگه‌رمیچی قیامت کۆنینه قدر باراچقدر.

پیغمبرمز محمد علیه السلام عربستان دیگان ییرده (*) مکه شهرنده دنیاغه کیلمشدر (**) آتاسی عرب خلقینڭ قریش اسملی قبیله‌سندن عبدالله اسملی، باباسی عبدالمطلب اسملی، آنڭ آتاسی هاشم اسملی کشیلردر. آناسی (آمنه) اسملی خاتۆندر.

پیغمبرمز محمد علیه السلام طوغانچی آتاسی سفرده وفات بولمش ایدی. ٦ نچی یاشینه یتکانده آناسی آمنه ده وفات بولغاچ، یتیم بۆلۆب باباسی عبدالمطلب تربیه‌سنده قالمش ایدی. باباسی وفات بولغاچ آتاسینڭ آغاسی ابوطالب تربیه‌سنده قالدی، ٢٥ نچی یاشینه یتکاچ خدیجه اسملی بربای خاتۆننی آلۆب اۆیله‌نمشدر.

(*) مکه شهری بزنڭ بوییرلك قبله طرفنده بیر یۆزینڭ آزیا اسملی کیسه‌گینڭ عربستان اسملی طۆتاش آتاونده‌در.

(**) (٥٧٠) نچی تاریخ میلادیده ٢٧ نچی آپریلده تاریخ هجریدن (٥٣) یل اۆل (١٢) نچی ربیع الاۆلده دوشنبه کۆنگه قارشی.

بزنڭ پیغمبرمز کمدر؟ اسلام دینینڭ حکملرینی الله‌تعالی اوّلا کمگه ایندرمشدر.؟ نی اسملی فورشته آرقلی؟ پیغمبر اول حکملرنی کملرگه اوٗیرەتمشدر؟ صحابه‌لر کملرگه اوٗیرەتمشلر؟ اسلام حکملری بو زمانغه قدر اورگه‌رمیچی ایرشمشمی؟ هم اورگه‌رمیچی قای زمانغه قدر باراچق؟

پیغمبرمز محمد علیه السلام قایسی شهرده دنیاغه کیلمشدر؟ قای ییرده وقایسی شهرده طوٗرمشدر؟ محمد علیه السلامنڭ آتاسی نی اسملیدر؟ آننڭ اناسی نی اسملیدر؟ آنڭ آتاسی نی اسملیدر؟ آتاسی نی اسملیدر؟ پیغمبرمز طوغان زمانده آتاسی سلامتمی ایدی؟ آناسندن نیچه‌نچی یاشده یتیم بولوٗب قالدی؟ ٨ نچی یاشینه قدر آنی کم تربیه قیلدی؟ باباسی عبد المطلب وفات بولغاچ کم تربیه‌سنده قالدی؟ نیچه‌نچی یه‌شنده اوٗیلەندی؟ خاتوٗنی نی اسملی کشیدر؟

قرقنچی یاشینه ییتکاچ الله تعالی جبرائیل اسملی فرشته آرقلی آنی پیغمبر قیلمشدر. یعنی آنگا دنیاداغی کشیلرنی مسلمان بولوٗرغه اوٗنده‌رگه بوٗیوٗرمشدر. محمد علیه السلام مکّه خلقلرینی مسلمان بولوٗرغه اوٗندی باشلاغاچ برنیچه یوٗز کشی ایمان کیتروب اسلام دینینی قبول ایتدیلر. باشقه‌لری هربرسی دشمان بولوٗب محمد علیه السلام توٗرلی جبروجفالر قیلوٗرغه طرشدیلر. حتّی برنیچه مرتبه اوتوٗرمکچی‌ده بولدیلر.

الله تعالی محمد السلامنی دشمانلرینڭ یامانلغندن صاقلادی. مکّه کافرلری آنگا آرتق ضرر وزیان قیلا آلمادیلر.

آخرده مکده (١٣) یل پیغمبر بولوٗب طوٗرغاندن صوڭ الله تعالی‌نڭ رخصتی بوینچه مدینه شهرینه کوچدی. چوٗنکه اول زمانده مدینه خلقی اسلام دینینه بیك محبت قیلمش وبرنیچه معتبر کشیلری مسلمان بولمش ایدیلر. پیغمبرمز محمد علیه السلام مدینه‌گه کوچکاندن صوڭ اسلام دینی بیك قوّت‌طابدی. مدینه‌گه یاقن شهر وآول کشیلرینڭ کوبسی گروه گروه بولوٗب کیلشوٗب کیلوٗب مسلمان بولا باشلادیلر.

محمد علیه السلام نیچه‌نچی یاشده پیغمبر اولمشد؟ الله تعالی آنی قای ییرگه اوٗندمرگه بوٗیوٗرمشدر؟ پیغمبر بولغاچ مکه‌ده نیچه یل طوٗرمشدر؟ مکه‌ده وقتده‌گی قدر کشی ایمان کیتروٗب مسلمان بولمشلر؟ ایمان کیترمه‌گان کشیلر آنگا نیلر قیلمشلر؟ آنگا آرتق ضرر قیلا آلدیلرمی؟ مکه‌ده ١٣ یل پیغمبر بولوٗب طوٗرغاندن صوڭ پیغمبرمز الله‌تعالی‌نڭ رخصتی بوینچه قایسی شهرگه کوچمشدر؟ نی اوٗچوٗن مدینه‌شهرینه کوچو معقول بولمشدر؟ محمد علیه السلام مدینه‌گه کوچکاندن صوڭ اسلام دینینڭ حالی نیچك بولدی؟ مدینه اطرافنده‌غی خلق اسلام دینینی قبول ایتدیلرمی؟

مسلمانلرغه مکه خلقی اوٗلده بیك دشمان بولدیلر. مسلمانلرنی قروٗب بترمك اوٗچوٗن برنیچه مرتبه مدینه طرفینه کوب عسکر ایله صوغشقه

کیلدیلر. الله تعالی مسلمانلرغه یاردم ایتدی. هر صوغشده مسلمانلر جیڭوب دشمانلرینی قودیلر. آخرده مدینه‌گه کوچکاندن صوڭ ۸ نچی یلده محمد علیه السلام اون ایکی مڭ قدر مسلمان عسکر ایله مکّه طرفینه باردی. مکّه خلقی قارشی طورا آلماسلقلرینی بلدیلر. هیچ قارشی طورمیچی‌هر قایوسی اویلرینه قاچدیلر. (۲۰) نچی رمضانده مسلمانلر سلطنت ایله مکّهٔ مکرّمه شهرینه کردیلر. آخرده مکّه خلقی هر قایوسی اوز اختیارلری ایله مسلمان بولدیلر. شول زماندن بیرلی مکّهٔ مکرّمه شهری مسلمانلر دوننده‌در. حجّ عمللری فیلنا طورغان ایزگی ومبارك شهردر. قبله‌مز مبارك (کعبه) یورطی ده شول شهرده‌در.

مدینه‌گه کوچکاندن صوڭ (۱۰) نچی یلده محمد علیه السلام طوقسان مڭ قدر مسلمان ایله مکّه‌گه باروب الوغ سلطنت ایله حجّ قیلدی. شول یلدن صوڭ پیغمبرمزگه مکّهٔ مکرمه‌نی کورو نصیب بولمادی.

پیغمبرمز مدینه‌گه کوچکاچ مکه خلقی مسلمانلرغه دوست بولدیلرمی؟ صوغشور اوچون عسکر بولوب جیلوب مدینه‌گه کیلدیلرمی؟ مسلمانلری جیڭه آلدیلرمی؟ آخرده مسلمانلر مکه خلقینی جیڭدیلرمی؟ مکه شهرینی مدینه‌ده نیچه یل طورغاندن صوڭ جیڭوب آلدیلر؟ جیڭگاچ مسلمان بولدیلرمی؟ مکه شهری شول زماندن بیرلی کملر قولنده‌در. نیندی شهردر؟ آنده نی اسملی بر مبارك یورط بار؟ مدینه‌گه کوچکاندن صوڭ اون یل اوتکاچ محمد علیه السلام نیچه مڭ کشی ایله مکه‌گه حجغه باردی؟ شول یلدن صوڭ ایکنچی مرتبه مکه‌گه بارا آلدیمی؟

مدینه‌ده اون یل طورغاندن صوڭ (٦۳) نچی یاشنده پیغمبرمز محمد علیه السلام دنیادن کیتدی(*). قبر شریفی مدینهٔ منوره شهرینڭ اورتالغندن (روضهٔ مطهّره) مسجدی اچنده‌در. پیغمبرمز محمد علیه السلام بیك کامل الوغ بر کشی بولمشدر. اول طوغان کیچده دنیاده برنیچه تورلی عجیب اشلر واقع بولمش وبالا وقتنده تورلی عجیب حاللری کورنمشدر.

پیغمبرمز بولغانچی قرق یل مکّه‌ده عادتی کشیلر کبی عمر اوتکه‌رمش لکن هر خصوصده بیك ایزگی ویاخشی طبیعتلی بولمش. هر کم قارشنده ایڭ خلقلی واشانچلی کشی صانالمش. یاش وقتنده اوق

(*) تاریخ میلادیڭ (٦۳۱) نچی یلده ۸ نچی ایپونده‌وتاریخ هجریڭ (۱۱) نچی یلنده ۱۲ نچی ربیع الاوّل دوشنبه کون اویله وقتنده.

كافرلرنڭ دينلرينڭ بوزوقلغيني آڭلامش پوتلرينه هيچ طابنمامش وعمرنده هيچ برخصوصده وهيچ بروقتده عيب وكيملك اش قيلمامش. پيغمبر بولغاندن صوڭده الله تعالى آنڭ اوچون معجزهلرني يعني عادتده بولمي طورغان عجيب اشلرني بيك كوب كورسه تمش. شول سببدن آنڭ حق پيغمبر بولوچيلغنده هيچ كمنڭ شك وشبهه سي قالمامش. تاريخ انبيا كتابلرنده معجزهلرينڭ كوبسى بيان قيلنمشدر.

محمد عليه السلام مدينهده نيچه يل طورغاچ وفات بولدى؟ نيچه ياشنده ايدى؟ قبر شريفى قايدهدر؟ محمد عليه السلام نيندى كشى بولمش؟

صحابهلر

پيغمبرمز محمد عليه السلامنى صاغ سلامت وقتنده كوروب مسلمان بولغان كشيلر (صحابه) ديوب آتالورلر. صحابهلرنڭ باريسى (١١٤) مڭ قدر كشى بولمشلردر. آنلر هرقايوسى بيك ياخشى وايزگى كشيلردر. پيغمبرمزنڭ مجلسنده بولوب بزدن الك مسلمان بولولرى سببلى هم بزگه اسلام دينينڭ ايرشووينه سبب بولولرى سببلى صحابهلرنڭ هرقايوسينى بزلرگه دوست وياقن كورمك تييشليدر. صحابهلرنڭ ايڭ الوغلرى محمد عليه السلامنڭ ياقن دوستلرندن: (ابوبكر، عمر، عثمان، علي.) اسملى كيمسهلردر. (رضى الله عنهم) بوكيمسهلر پيغمبرمز محمد عليه السلامگه هرخصوصده بيك كوب ياردملر ايتمشلر. دنياده اسلام دينينڭ طارالووينهده بوكشيلر كوب سبب بولمشلر. محمد عليه السلام (خديجه) اسملى خاتوننى وفات بولغاندن صوڭ حضرت ابوبكرنڭ قزى حضرت (عائشه)نى آلمشدر. ودخى حفصه اسملى خاتوننى حضرت عمرنڭ قزيدر.

(حضرت) عثمان محمد عليه السلامنڭ (رقيه) (و امّ كلثوم) اسملى قزلرينه كيهو بولمشدر. حضرت على فاطمه اسملى قزينڭ كيهوييدر حضرت فاطمهدن حضرت علىنڭ (حسن) و(حسين) اسملى ايكى اوغلى طوغمشدركه پيغمبرمز محمد عليه السلام سلامت وقتنده بو ايكى بالانى اوز بالالرى كبى ياقن كورمش ايدى. تمام

صحابهلر كملر؟ صحابهلرنڭ باريسى نيچه مڭ كشى بولغانلر؟ آنلرنى بز ياقن كورورگه تييشليمى؟ صحابهلرنڭ ايڭ الوغلرى كملر؟ بو دورت صحابه پيغمبرمزنڭ كملرى بولغانلر؟

احمد هادی مقصودی.

طَهَارَتْ

عبادات اسلامیه مجموعه‌سینك

ایکنچی جزئی

ابتدائی مکتبلرنك ایکنچی صنف شاگردلری اوچون

٧

سنه ١٣٣٣ : ١٩١٥ م

Эта книга допущена Его Превосходительствомъ Г. Попечителемъ Оренбургскаго Учебнаго Округа отъ 9 апреля 1913 г. за № 5073 къ классному употребленію въ татарскихъ и русско-татарскихъ школахъ.

ИЗДАНІЕ СЕДЬМОЕ

Второе изданіе дозволено цензурою въ Петроградъ 18 іюня 1899 года.

КАЗАНЬ.

Лито Типографія И. Н. Харитонова. Казань. 1915

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

١) اِنَّ الْاِسْلَامَ نَظِيفٌ فَتَنَظَّفُوا، فَاِنَّهٗ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ اِلَّا نَظِيفٌ ۞

معناسی: اِسْلام دینی پاك دیندر. بَسْ پاك بولوُرغه طرشگز. پاك بولماغان کشی جَنتکه کرمس.

٢) بُنِیَ الدِّین عَلَی النَّظَافَةِ ۞ معناسی:

اِسْلام دینی پاکلك اوُستینه توُزلمشدر.

دینمز اِسْلام دینی بیك حَقْ و بیك پاك بر دیندر. بندەلرگه هَر طوغریده بیك پاك بولو ایله بوُیوُرادر، مسلمان بولغان کشینڭ کوڭلی یامان خلقلردن و یاوز فِکراردن تەنی، کییمی، یوُرطی،ییری هم آشی، صووی هر بر نَجسلردن پاك بولمق تییشلیدر. خصوصًا نَماز اوقوُغانده و باشقه عِبادتلرنی قیلغان زَمانده مسلمان کشی بیگرەك ده پاك بولمَق لازِمدر.

طَهارَتْ

نَماز اوقوٗیاچق کشیگه تەنی، کییمی واورنی هر توٗرلی نَجسلردن پاك بولمق وَدَخی شَریعَت بوٗیوٗرغان رەوشچه صو ایله تیپشلی اَعْضالرینی یووب طهارت آلمق فرضدر.

طهارَت آلغانده‌اوٗشبو (٨) توٗرلی اش قیلنادر:

١) طَهارَتْ آلاچَق کشی پاك صو ایله اوَّل استِنجا قیلوٗر، یَعْنی عَوْرَتْلرینی نَجسدن پاکلەر، ٢) آندن صوڭ بلەزکلرینه قَدَر ایکی قولینی یووار، ٣) آندن صوڭ اوٗچ مَرْتَبه آغزینی یووار، ٤) آندن صوڭ اوٗچ مَرْتَبه بوٗرنینی یووار، ٥) آندن صوڭ اوٗچ مَرْتَبه یوٗزینی یووار، ٦) آندن صوڭ اوٗچ مَرْتَبه ترسەکلرینه قَدَر ایکی قولینی یووار، ٧) آندن صوڭ اوچلرینی و بارماقلرینی صوغد چلاتوٗب ایکی قولی ایله اوَّل باشینه صوڭرە قوٗلاقلرینه، صوڭره موینینه مَسْح (١) قیلوٗر،

٨) آندن صوڭره طوبوٗقلرینه قَدَر اوٗچ مَرْتَبه ایکی آیاغینی یووار. یوٗزینی یوغانده ماڭلایندەغی چەچ طوغریسندن آلوٗب ایکی قوٗلاقینه وایيەك آستینه قدر بولغان هَر ییرینه صو تییروٗر. وَدَخی قاشقه، وصاقالنڭ ایيەك طوغریسندەغی توٗکلرینەده صو تیپیروٗر (٢)

---

١) مسح قیلىق اشقوٗمق، دیمکدر. باشقه وقوٗلاقلرغه مسح قیلوڭ روشینی معلم کورسەتمەلی.

(٢) اشبو توٗکلرنڭ آستندەغی تنلرگه صو تییرمك فرض توٗگل بلکه سنتدر. صاقالنڭ ایيەك طوغرسندە بولماغان توٗکلرینه صو تییرمك لازم توٗگلدر.

قوللرینی وآیاقلرینی یوغانده بارماق آرالرینه، و یوٗزوٗك استینه صو تیــیرمی قــالــمــاس. ترسه‌کلرینی وطوبوٗقلرینی‌ده یووار. اگرده آیاقلری چیتکلی بولسه، چیتکلرینك یوٗزینه اوٗچ بارماق قَدَر مَسَح قیلوٗر.

نمازنی طهارتسز اوقو درست بولوٗرمی؟ طهارت آلونك روشی نیچك یعنی طهارت آلوچی اوٗل نی قیلوٗر؟ صوڭره نیلر قیلور؟ یوٗزنی قایس قایا قدر یوار؟ قاش، مییق وصاقالعه صو تیگیرلوٗرمی؟ قوللرینی وآیاقلرینی یوغانده بارماق آرالرینه هم یوٗزوٗك آستلرینه صو تیگیرمك کیرهك بولوٗرمی؟ ترسه‌کلر وطوبوٗقلر اوزلری یوولوٗرلرمی؟ آیاقلری چیتکلی بولعانده نی قیلوٗر؟

طَهَارَتنڭ فَرْض، سُنَّت، ومُسْتَحَبلری.

طهارتنڭ فرضلری (٤) در: ١) یوٗزنی یومق، ٢) ترسه‌کلرینه قَدَر ایکی قولنی یومق، ٣) باشنڭ چاریکی قَدَرینه مَسح قیلمق، ٤) طوبوٗقلرینه قدر ایکی آیاقنی یومق

طهارتنڭ مشهور سنتلری (١٥) در:

١) طهارتنی بسمله ایله باشلامق. ٢) کوڭلدن نیت قیلمق. ٣) بله‌زکلرینه قدر ایکی اوچلرینی یومق، ٤) مِسواك کبی بورنده‌سه ایله تشلرینی پاکلەمك، ٥) اوٗچ مَرْتَبه آغزینی یووق، ٦) اوٗچ مَرْتبه بوٗرنینی یومق، ٧) صاقالینی آرالاشدرمق، ٨) بارماقلرینی آرالاشدرمق، ٩) یوٗز، قول وآیاقلرینی اوٗچه‌رقات یومق، ١٠) اوڭ قول واوڭ آیاقنی صوللرندن اوٗل یومق، ١١) باشنڭ هریرینه مسح قیلمق،

١٢) ایکی قوُلاقغه مسح قیلمق، ١٣) قول آرقالری ایله
موینغه مسح قیلمق، ١٤) طهارتنی مَعْلوم تَرتیبی ایله آلمق،
١٥) طهارتنی بر طوُتاشدن آلوُب بترمك.

طهارتنكٔ مستحبلری (٤) در: ١) طهارت آلغانده قِبْلَه‌غه
قارشی طوُرمق، ٢) صو چَه‌چره‌مَسلك ببیك بیرده‌طوُرمق،
٣) صووینی اوزی حاضرله‌مك، ٤) طهارت آلوُب
بترگانچی تَواضعلی قیافتده بولمق.

طهارتنكٔ فرضلری نیچه‌در؟ نیلردر؟ سنتلری نیچه‌در؟ نیلردر؟ مستحبلری نیچه‌در؟ نیلردر؟

طهارتنكٔ مَكْرُوه ومُفْسدلری. (١)

طهارت آلغانده اوُشبو (٧) توُرلی اش مكروهدر:
١) صونی كوب توگوُب اِسْرافْ قیلمق، ٢) اولكٔ قولی
ایله بوُرون سنگرمك، ٣) اَعْضالرنی اوُچدن آرتق یا
كیم یومق، ٤) باشقه ایکی قات مسح قیلمق، ٥) یوُزگه
صونی قاتی اوُرمق، ٦) صونی كشیدن صالدرتمق،
٧) طَهارَت آلغانده دنیا سوزلری سوُیله‌مك.

طهارتنكٔ مُفْسدلری (٨) در، یعنی اوُشبو (٨) توُرلی
اش طهارتنی بوُزادر:
١) عَوْرَتدن نَجس یاباشقه ذات كیلمك، ٢) جَراحَتدن
قان، ارن یا صاری صو آقمق، ٣) بوُروُن قانامق،

(١) مفسد بوُزوچی دیمكدر.

٤) کوزدن لایلالی یەش آقمق، ٥) آوز طولیسنچە آش یاکە آزغنەبولسەدەقان قوسمق، ٦) یاتوب یاکەسویەلوب یوقوغە کیتمك، ٧) تیلروب یا ایسروب آکسز بولمق، ٨) نماز اچندە طاوش ایلە کولمك.

جَراحَتلەنگان ییردن قان، ارن وصاری صو کبی نەرسە آزغنە چغوب چیتکە جەیلورلك بولماسە، طهارت بوزلماس. وَدَخی تیرلەو ایلە، کوزدن لایلاسز یەش کیلو ایلە، آغزدن قافرق کیلو ایلە طهارت بوزلماس.

طَهارَتسز کشیگە مُصحَف شریفنی وآیَت یازلغان کاغَدلرنی طوتو مَکرو هدر. امّا بوقچا آرقلی طوتو درست بولور. طهارتسز کوینچە قرآن اوقو، مَسجدکە کرو وقَبرستانغە بارو درستدر. اوشبو اشلرنی طهارت یا تَیَمُّم ایلە قیلو مُستَحَبدر.

طهارتنك مکروهلری نیچەدر؟ نیمردر؟ طهارتنك مفسدلری نیچەدر؟ نیلردر؟ جراحتنك نجسی چیتکە جەیلورلك بولماسە طهارت بوزلورمی؟ تیرلەو سببلی، کوزدن لایلاسز یەش کیلو سببلی، آغزدن قافرق کیلو سببلی، طهارت بوزلورمی؟ طهارتسز کشیگە مصحف شریفنی طوتو درست بولورمی؟ طهارتسز کوینچە قرآن اوقو مسجدکە کرو قبرستانغە بارو درست بولورمی؟

چیتکلرگە مَسح.

آیاقلرینە چیتکلرینی طَهارَتلی وَقتدە کیگان کشی ایکنچی طهارَت آلغاندە آیاقلرینی یوماس، بَلکە چیتکلرینك یوزلرینە مسح گنە قیلور. شول رەوشچەکە

قول بارماقلرینی صوغه چلاتوُب هر ایکی قولینكْ اوُچ اورتا بارماقلرینی چیتكلرینكْ یوُزلریند یاتقزوُرده، طوبوُقلرینه طابا طارتوُر. شوندن صوڭ چیتكلرینكْ یوُزلرنده اوُچ بارماق زورلغی قَدَر یووش صزقلر حاصل بولوُر. مسح قیلو شولدر. مَسحنكْ مُدّتی (١) مُقیمْ (٢) كشیگه بر تەولك، یَعْنی (٢٤) ساعَتدر، مُسافِرْ (٣) کشیگه اوُچ تەولك، یَعْنی (٧٢) ساعتدر. مُدّتنكْ باشی چیتكلرنی کیگانده آلنغان طهارتنكْ بوُزلغان وَقتندن حِساب قیلنوُر. مُدّتی طولغان چیتكلرگه مَسحِ قیلو درست بولماس. کون ایتك، کییز ایتك، قالوُن طولا اوُیوُق هم طوبوُقنی قابلارلق بالتوُری بولغان کالوش هر برسی چیتك حکمندەدرلر. نجسدن پاك بولوُب طهارَتلی وَقتده کییلگان بولسەلر، آنلرغه مَسح قیلوده درست بولوُر. امّا کەوش، باشماق کبی بالتوُرسز نەرسەلرگه هم صو تیز اوتەرلك یوقا اوُیوُقلرغه مسح قیلو درست بولماس. ودخی طوبوُقدن توبەن آیاقنكْ اوُچ کچکنه بارماقلری کورنوُرلك تیشگی یا یرتغی بولغان چیتككەده مسح قیلنماس. اگرده بر چیتكده ایکی اوُچ ییرده کچکنه یرتقلر بولسه، بارسی برگه حساب قیلنوُرلر. اما ایکی چیتكدەگی یرتقلر برگەحساب قیلنماسلر. بر آیاقنكْ باشی چیتكدن قوبوُب اوکچەسی چیتكنكْ

---

(١) چیگی وزمانی دیمكدر. (٢) مقیم اؤینده طؤروچی کشی دیمكدر.
(٣) مسافر اؤچ کؤنلك یولغه چقغان کشی دیمكدر.

طوبوُغینه قَدَر کیلسه، یا که مسحنكْ مُدّتی طولسه، مسح بوُزلوُر.

طهارتسز کیینگان چیتکگه مسح قیلنوُرمی؟ مسح نی روشچه قیدوُر؟ مسحنك مدتی مقیمگه نیچه کوُندر؟ مسافرگه نیچه کوُندر؟ مدتنكْ باشی نای وقتدن حساب نیلنوُر؟ مدتی طولغان چیتکگه مسح قیلو درست بولوُرمی؟ کون ایتك، کییز ایتك، قالون مولا اۇیۇق وکالوشلرغه مسح قیلو درست بولوُرمی؟ کوش وباشماقغه مسح قیلو درست بولوُرمی؟ تیشکلی ویرتقلی چیتکگه مسح قیلنوُرمی؟ ایکی چیتکلهگی یرتقنربرگه حساب قیلنوُرمی؟ چیتك نی قمرصالنسه، مسحی بوُزلوُر؟

جَبیرَه.

طَهارَت آلغانده یـا که غُسْل قیلغانده یوولاچق اَعضانكْ بر ییرنده جَراحَت بولوُب، یوو و ضَرَر ایتهرلك بولسه، اول جَراحَت یوولماس، بَلکه صول قولی ایله آنكْ اوُستینه مَسْح قیلنوُر. اگرده مسح قیلوده ضَرَر ایتهرلك بولسه، اوُستینه یابلغان (جَبیرَه) گه، یعنی کاغَذْ یاچوپرهکه مسح قیلنوُر. قوبارو ضرر ایتهرلك بولسه، جبیرهنكْ استندهقالغان سَلامَت ییرىده یومق لازم توگلدر، اوُستینهمسح قیلو ییتهدر. جبیرهگه مسح قیلو اوُچوُن طهارتلیو قتدهیابلووی شَرْط توگلدر. طهارتسز وَقتده یابلغان بولسهده، مسحقیلو درست بولوُر. جبیره بر سَبَبْ ایلهتوُشوُب کیتسهده یاکه آلوُب قالسهده، مَسْحی بوُزلماس. اَمّا آستندهغی جَراحَتی توُزهلکاندن صونكْ آنكا مَسْح قیلو درست بولماس.

طهارت آلغاندہ جراحتلی ییرگه صو تییرو ضرر ایتەرلك بولسه، یوولورمی ، یاکه مسح قیلنۆرەی؟ جراحتنڭ اوزینه مسح قیلو صرر اینەرلك بولسه، نی قیلۆر؟ جبیرەنڭ آستندہ قالغان سلامت ییرلر یوولورمی؟ طهارتسز وقتده یابلغان جبیرەگه مسح قیلو درسب بولۆرمی؟ جبیره توشوب کیتسه، یاکه آلوب قالسه، مسحی بوزلۆرمی؟ جراحت توزەلگاندن صوڭ جبیرەسینه مسح قیلو درست بولۆرمی؟

غُسْل

(غُسْلْ) بوتون تەننی یووب قوینو دیمکدر . غُسْلْ قیلاچق کشی: ١) اوَّلا اِستنجا قیلوب عورتلرینی پاکلەر، ٢) آندن صوڭ بلەزکلرینه قَدَر ایکی قولینی یووار، ٣) آندن صوڭ طهارت آلور، لکن بو طهارتده آیاقلرینی یوماس، ٤) آندن صوڭ اوَّل باشینه، صوڭره باشقه ییرلرینه صو قویوب تَەنینڭ هَربر ییرینه برقات صو تییرور، ٥) آندن صوڭ مُمْکِن قدر تەنینڭ هر ییرینی قوللری ایله برقات اشقوب چغار، ٦) آندن صوڭ یَنه ایکنچی قات تەنینڭ هَر ییرینه صو قویار، ٧) آندن صوڭ یَنه تەنینڭ هر ییرینه صو یوگرتور، ٨) آندن صوڭ ایکی آیاغینی یووار. (غسل اوشبودر.) غسللی کشی کامل طهارتلی بولادر. نماز اوقو اوچون غسل اوستینه طَهارت آلو لازم توگلدر.

غسل نه دیمکدر؟ غسل قیلاچق کشی اوّل نی قیلور؟ آندن صوڭ نیلر قیلور؟ الخ. غسللی کشی طهارتلی بولورمی؟ نماز اوقو اوچون غسل اوستینه طهارت آلنورمی؟

غسلنك فرضلری.

غسلنك فرضلری (٣) در : ١) آغز اچینی یومق ، ٢) بوروننی اچینی یومق، ٣) تەننك هر ییرینه صو تییرمك.

غسلده تەننك طشقی یاغینك هر ییرینه صو تییرمك اوچون چەچ، قاش مییق وصاقال کبی هر بر توکلرگەده واول توکلرنك آستلرندەغی تەنگه وهم کوز چوقوری، کبی اچکه باتوب یا که جییرلوب طورغان ییرلرگەده وهم یوزوك آستینه وقامر هم دگت کبی نرسەلرنك آستنده قالغان ییرلرگەده صو تییرو تییشلیدر . ایرلرگه چەچلرینك هر بر بورتوکلرینه صو تییرو فرضدر. شول سببدن ایرلر چەچلرینی کیتەرمك یا کە قسقارتمق اَهلِ اِسلام اراسندە (سُنّت عادیّە) بولوب قالمشدر . اَمّا خاتون قزلرنك چەچلرینك توبینه صو ایرشو ییتەدر. طلملرندەغی بورتکلرینەصوایرشمەسەدە یاریدر . چونکه خاتون قز اوچون چەچ بر زینتدر . انلرغه چەچلرینی کیتەرو یا قسقارتو درست توگلدر.

غسلنك فرضلری نیچەدر ؟ نیلردر ؟ تەننك هر ییرینه صو تییرو اوچون قای ییرلرگەده صو ایرشدرو تییشلیدر ؟ ایرلرگه چەچ بورتوکلرینه صو تییرو فرضمی ؟ خاتونلرغه طلملرندەغی چەچلرینه صو تییرو فرضمی؟

غسلنڭ سُنّتلری

غسلنڭ سنتلری (٩)در:

١) تەنینڭ نجس تیگان ییرلرینی یومق،

٢) بلەزکلرینە قدر قوللرینی یومق،

٣) غسلدن اوّل طهارت آلمق،

٤) اوّل باشینی صوڭره باشقە ییرلرینی یومق،

٥) اوڭ طَرَفْ اَعْضالرینی صول طرفلریندن اوّل یومق،

٦) برقات صو قویغاندن صوڭ تەنینی برقات اشقوب چقمق،

٧) تەننڭ هر ییرینە اوچەر قات صو ایرشدرمك،

٨) صونی کوب توگوب اِسراف قیلودن صاقلانمق،

٩) غسل قیلغان زَمانده قبلەغە آرقان طورمق.

عسلنڭ سنتلری نیچەدر؟ برنچیسی نیلر... طوفزنچیسی نیلر؟

غسلنڭ سَبَبْلری

غسل قیلونی فرض قیلا طورغان سببلر (٣) در:

١) جُنُب بولمق، ٢) حَیْض تَمام بولمق، ٣) نِفاس تَمام بولمق.

جُنُبْ بولونڭ سَبَبْلری دە (٣)در:

١) یوشلك کیلمك، ٢) یاقنلق قیلمق، ٣) اِحتِلام بولمق.

(مکتب بالالرینە بونلرنڭ معنالری لازم توگلدر.)

غسلسز کشینك تەنینك هر بیری آروسز بولادر. جنب کشیگە قرآن اوقو، ومُصْحَف شَریفنی طۆتو، ومسجدکە کرو، طهارت آلمیچی یاکە تَیَمُّم قیلمیچی، آشاو، اچو مکروهدر. شونكاۆچۆن آگا مُمْکن قَدَر تیز غُسْل قیلۆب پاکلەنمك فرض بولۆر. اَمّا طهارتسز کشیگە مُصْحَفْ شَریفنی طۆتو مکروه بولسەدە، قرآن اوقو مکروه توگلدر. دعالر اوقو، سَلام بیرو وتَسبیح ئەیتو جنب کشیگەدە، طهارتسز کشیگەدە، مکروەتوگلدر.

غسلنك سبلری نیچەدر؟ برنچیسی نیدر؟ ایکنچیسی نیدر؟ اۆچچیسی نیدر؟ جنب بولونك سببلری نیچەدر؟ برنچیسی نیدر؟ ایکنچیسی نیدر؟ اوچچیسی نیدر؟ جنب کشی آرومیدر؟ جنب کشیگە قرآن اوقو، مصحف طۆتو ومسجدکە کرو درست بولۆرمی؟ جنب کۆینچە آشاو واچو درست بولۆرمی؟ جنب کشیگە تیز غسل قیلمق تییشلیمی؟ طهارتسز کشیگە مصحف طۆتو درستمی؟ قرآن اوقو درستمی؟ جنب کشیگە هم طهارتسز کشیگە دعالر اوقو، سلام بیرو تسبیح ئەیتو درست بولۆرمی؟

صاحبِ عذر.

آورو سَبَبْلی بر نَماز اوقوب بترۆرلك وَقت طَهارَتلی بولۆب طۆرا آلماغان کشی، مثلا هَمان بۆرنندن قان طامغالاب طۆرغان کشی یاکە کوزندن هَمان یاش کیلۆب طۆرغان کشی (صاحِبِ عُذْر) دییۆب آتالۆر. آندی کشیگە هَر نَماز اۆچۆن بر طَهارت آلو لازم بولۆر. شول نَماز وَقْتی اچندە عُذری سَبَبْلی طهارَتی بۆزلا طۆرسەدە، بۆزلماغانغە حِساب قیلنۆر. نَماز

اوقوغان چاغنده نَجسلری آغا طوُرسه‌ده، طهارتیِ‌ده نَمازی‌ده بوُزلماس، اَمّا بر نَماز اوُچوُن آلنغان طهارَت ایکنچی نماز وَقتی کرگاچ‌ده بوُزلوُر. عذر سَبَبلی آقغان نَجس ایکنچی نماز وَقتی کرگانچی تەنینه یا کییمینه تیسه‌ده، شول وَقت اچنده نَجسکه حِساب قیلنماس. اَمّا ایکنچی نَمازنك وقتی کرگاچ‌ده، نَجسکه حِساب قیلنوُب، ایکنچی نَمازنی اوُقوُر اوُچوُن اول کییمنی یووو یاکه آلماشدرو تییشلی بولوُر.

همان طهارتنی بوُزلوُب طورا طوُرغان عشی نیچك دییوُب آتالور؟ صاحب عذر هر نماز اوُچوُن طهارت آلوُرمی؟ بر نماز وقتی اچنده نجسی آغا طوُرسه، طهارتی بوُزلوُرمی؟ نماز اوقوغان چاغنده نجسی آقسه، طهارتی بوُزلوُرمی؟ بر نماز اوُچوُن آلنغان طهارتنی ایکنچی نماز اوُچوُن یارارمی؟ نجسی آغوُب تیبه یا کییمینه‌تیسه، نجس بولوُرمی؟

تیمم

صو ایله طهارَت آلو ممکن بولماغان زَمانده طهارت اورنینه‌پاك‌ییر ذاتی ایله (تَیَمُّم) قیلنوُر. شول ردوشچه، که
۱) اوَّلاَ ایکی اوچلرینی جدیوُب ییر ذاتینه صوغارَ،
۲) آندن صوڭ شول اوچلری ایله‌یوُزینه‌مسح قیلوُر،
۳) آندن صوڭ ینه شول رەوشچه ییر ذاتینه صوغارده، ترسه‌کلرینه قَدَر قوللرینه مَسح قیلوُر. یوُزینه مَسح قیلغانده‌ده، قوللرینه مسح قیلغانده‌ده طهارتده صو تیّیه

طوُرغان ييرلرينه اوچ يا بارماقلرينى تييرمى قالماس. اوُشبو رەوشچه تيمم قيلو، صو ايله طَهارَت آلو مُشْكِلْ بولغان وقتده طَهارَت اورنينەده، غسل اورنينەده طوُرادر.

١) صو ايكى چاقرِم چاماسى يراق بولسه، ٢) ياكه صونى استعمال قيلو آورو ينه ضَرَر ايتەراك بولسه، ٣) ياكه تەنينه صووق تييودن قورقسه، ٤) ياكه صو يانينه بَاروُرغه بر نەرسەدن قورقسه، ٥) ياكه صونى آلوُرغه قوُرالى بولماسه، ٦) ياكه ياننده غى صووى سَفَرده اچەرينه كيرەك بولوُرلق بولسه، ٧) ياكه طَهارَت آلوُب شغللەنسه، جَنازه وعيدْ نمازلرينه اوُلگره آلمى قالوُرلق بولسه، صو ايله طهارت آلو مُشْكلگه حساب قيلنوُر. اوُشبو ييدى حالنڭ هر برسنده نمازَنى تيمم ايله اوقو تييشلى بولوُر.

بيش وَقت نمازغه يا جمعه غه اوُلگره آلماسلق بولغانده، نمازنى تيمم ايله اوقو درست بولماس. طوفراق، طوزان، قوُم، بالچق وطاش كبى عادتى اوطده غنه يانمى وَئرمى طوُرغان نەرسەلر يير ذاتندندرلر. كيينده گى طوزانغه‌ده وهيچ طوزانسز شما طاشقه‌ده تيمم قيلو درست بولوُر. آغاچ، اولەن، تيمر وقورغاشن كبى نەرسەلر يير ذاتندن توگلدرلر. آنلرغه ونَجس نەرسەلرگه تيمم قيلو درست بولماس. صو طابلو احتمالى بولغان ييرلرده بر آز ازلەب قاراميچى تيمم قيلو درست بولماس.

صو ایله طهارت آلو ممکن بولماغانده کشی طهارت اورنینه نی قیلور؟ تیمم، نی ره‌وشچه قیلنور؟ تیمم طهارت اورنینه‌غنه طوْرامی؟ نیچه توْرلی حالده صو ایله طهارت آلو مشکل بولوْر؟ نیندی نه‌رسه‌ر بیر ذاتنه‌ندرلر؟ نیندی نه‌رسه‌لر ایله تیمم قیلو درست توگلدر؟ صو طابلو احتمالی بولغان بیرده صونی هیچ ازله‌ب قارامیچی تیمم قیلو درست بولوْرمی؟

تَيَمُّمنِكْ فَرْض، سُنَّتْ و مُفْسِدلرى.

تیممنڭ فرضلری (٤) در:

١) تیممنی نماز اوقو نِیَّتی ایله قیلمق،

٢) تیمم قیلناچق نه‌رسه بیر ذاتندن بولمق،

٣) یوْزگه مَسْح قیلمق،

٤) ایکی قولغه مَسْح قملمق.

تیممنڭ سنتلری (٦) در: ١) بسمله ایله باشلاەق، ٢) بیر ذاتینه اوچلری ایله صوقمق، ٣) صوقغاندن صوڭ، (طوزانی کوب یاغلماسوْن اوْچوْن) قوللرینی بر کره سلکوْمك، ٤) بارماقلرینی آرالاشدرمق، ٥) ترتیب ایله اوَّل یوْزینه صوڭره قوللرینه مسح قیلمق، ٦) اوڭ قولینه صول قولندن اوَّل مسح قیلەق.

تیممنی اوْشبو ایکی توْرلی اش بوْزادر:

١) طهارتنی بوْزا طوْرغان اشلرنڭ برسی واقِع بولو،

٢) صو ایله طهارت آلوْرغه مُمْکِنْ بولو.

تیممنڭ فرضلری نیچادر؟ (١) نچیسی نیلر؟ (٢) نچیسی نیلر؟ (٣) نچیسی نیلر؟ (٤) نچیسی نیلر؟ تیممنڭ سنتلری نیچه‌در؟ (١) نچیسی نیلر؟ ... (٦) نچیسی نیلر؟ تیممنی نیچه توْرلی اشلر بوْزادر؟ (١) نچیسی نیلر؟ (٢) نچیسی نیلر؟

نَجسلر.

نَماز اوقوُياچق کشینڭ تەنی، کییمی ونَمازلغی نَجسلردن پاك بولو فرضدر. نَجسلی کوُینچه نَماز اوقو درست بولماس. نَجس ایکی توُرلیدر: ییـﮕل نَجس، آور نَجس. قارغا وقارچغا کبی ایتلری حَرام بولغان قوُشلرنڭ تیزەکلری ایله آت، صییر وصارق کبی ایتلری حَلال بولغان حَیوانلرنڭ بَوْللری ییگل نَجسدر. بونلردن باشقه نَجسلرنڭ هَرْ قایوسی آور نَجسدر.

مَثَلاً، آدمینڭ تیزەگی وبَوْلی، آت، صییر وصارق کبی ایتلری حَلال بولغان حَیوانلرنك تیزەکلری، ات، بوری کبی ایتلری حَرام بولغان حَیوانلرنڭ تیزەکلری وبَوْللری هَم سلەگەیلری وتیرلری، قاز وطاوق کبی ایتلری حَلال بولغان قوُشلرنك تیزەکلری، اولەکسه وخنزیرنك ایتلری وقانلری وحَیوانڭ بوغازندن چقغان قان، جَراحَتدن آققان قان، ارن، صاری صو، آورو کوز یاشی، خَمْرْ وآوزدن طولوُب چقغان قوُسق کبی نەرسەلر هر قایوسی آورنَجسلردر.

کوگەرچن، چپچق کبی قوُشلرنڭ تیزەکلری، بالق وبوُرچا قانی، آرو ایتنڭ یووشی، صو حَیوانلرینڭ بارچەسینڭ قانی ومایی، یلاغانده چقغان کوز یاشی، آوز طولماسلق آز بولغان قوُسق، توُکروُك وقاقرق نَجس توگل، پاکدرلر.

نماز اوقویچق کشینگ قی نه‌رسه‌لری نجسدن پاک بولو درشدر؟ نجس نیچه تورلیدر؟ نیلردر؟ نی نه‌رسه‌لر بیگل نجسدر؟ نی نه‌رسه‌لر آور نجسدر؟ کوگه‌رچین چیچق تیزه‌کاری، بالق وبورچا قانلری، آر وایمک یورشی، کوز اسی، آرزقوسق، توکرك وقاقرق پاکمی نجسمی؟

خنزیردن باشقه حَیْوانلرنك یوُنلری وکیبکان سوُیه‌ك وسنگرلری نَجس توگلدرلر. شَریعتچه بوغازلانغان حَیْوانلرنك ایتلری آشارغه حَلال بولماسه‌ده، نَجس توگلدر. تیریلری‌ده‌ایله‌نمه‌سه‌ده‌پاکدر. اَمّاشَریعتچه بوغازلانماغان حَیْوانلرنك ایتلری‌ده، ایله‌نمه‌گان تیریلری‌ده نَجسدر. اگرده تیریلری ایله‌نسه‌لر، پاك بولوُرلر. خنزیرنك بوُتوُن گه‌وده‌سی نَجسدر، هیچ بر وقتده پاکله‌نمس. بر نَجس نه‌رسه یانوُب کوُل بولسه، یاکه چروُب طوفراق بولسه یاکه طوُزلانوُب طوُز ره‌وشینه‌کیلسه، پاك بولوُر. ایسرتکچ اچملك طوُز قاتشو سببلی آینوُب سرکه‌گه ئه‌یله‌نسه، نَجس مایدن صابوُن یاصالسه، شول سرکه‌ده صابوُن‌ده پاك بولوُرلر.

تَه‌نده یا کیمده یاکه نمازلقده بیگل نجس، بویی‌ده آرقلیسی‌ده بر قارشدن آرتق بولماسه، وآور نَجس بر مِثقال چاماسندن آرتق بولماسه، شول نَجس ایله نَماز اوقو درست بولوُر. اگرده بو قَدَرلردن آرتق بولسه، درست بولماس. زور پالاسنك بر باشی نَجسله‌نگان بولسه، نَجسله‌نمه‌گان باشنده نَماز اوقو درست بولوُر. اوُستینه بر نَجس توگلگان طوفراق

کیبسه، شول طوفراقنڭ اوُستنده نَمازلق جه‌یمیچی‌ده نَماز اوقو درست بولوُر.

حیوانلرنڭ بوُنلری، وکیکان سوُیه‌ك وسنگرلری پاکمی نجسمی؟ شریعتچه بوغازلانغان حیوانلرنڭ ایتلری وتیریلری پاکمی؟ خنزیرنڭ پاك نه‌رسه‌سی بارمی؟ بر نجس نه‌رسه‌ یانوب کول بولسه، یاکه چروب طوفراق بولسه، یاکه طوُزلانوب طوُز ره‌وشینه کیلسه، پاك بولوُرمی؟ ایسرتکچ خمر طوُزقاتشوایله آیتوُب سرکه‌گه قه‌یله‌نسه، نجس مایدن صابوُن یاصالسه، پاك بولوُرلرمی؟ ته‌نله یا کییمده یا نمازلقده آور نجس نی قدر بولسه، نماز اوقوُرغه یاراماس؟ آندن کیمره‌ك بولسه اوقوُرغه یارارمی؟ بیگل نجس نی قدر بولسه، نماز اوقورغه یاراماس؟ آندن کیمره‌ك بولسه، اوقوُرغه یارارمی؟ زور بر پالاس یا کیزنڭ بر باشی نجس بولغانده نجس توگل باشنده نماز اوقو یاریمی؟ اوُستینه نجس توگلگان بر طوفراق کیبکان بولسه، شونڭ اوُستنده نمازلق جه‌یمیچی نماز اوقو درست بولوُرمی؟

نَجسلردن پاکله‌و.

نَجسله‌نگان کییمنی نَجسدن پاکله‌و اوُچوُن نَجسینی قروُب جبتوُب بترگاندن صوڭ اوُچ مَرْتَبَه یووب طامچیسی طاماسلق بولغانچی اوُچ مَرْتَبَه صغو تییشلیدر. طون، پالاس ویورغان کبی صغو مُمْکِنْ بولماغان نه‌رسه‌نی، اوُچ مَرْتَبَه یووب طامچیسی طاموُب بتکانچی اوُچ مَرْتَبَه الوُب قویو تییشلیدر. نَجسنڭ ذاتی قالماسه، آزغنه ایسی یا توُسی قالسه‌ده، کییم نَجسکه حساب قیلنماس، پچاق وپیالا کبی شما نه‌رسه‌لر. یاخشیلاَب، سوُرتو ایله‌ده، پاککه حساب قیلنوُرلر. صو ایله یوولسه‌لر، بیگره‌ك پاك بولوُرلر. کون ذاتی، کیبکان قاتی نَجسدن اووب توُشرو ایله پاکله‌نوُر.

اَمّا صییق و یووش نَجسدن ٣ مرتبه باسوُب یومیچی پاکلەنمس. بر نەرسەنك قای ییرینه نَجس تیگانلگی اوُنوُتلسه، گمان ایله بر ییرینی یوغاچ پاککه خساب قیلنوُر. بال، مای و سوُتکبی نەرسەگه بر آز صَییق نَجس قاتشوُب نَجسلەنسەلر، اوُچ مَرْتَبه آرو صو ایله قوشوُب صووی بتکانچی اوُچ مَرْتَبه قایناتلو ایله پاك بولوُرلر.

نجسلەنگان کییمنی نجسدن پاکلەمك اوُچون نی قیلو تییشلی بولوُر؟ طون، پلاس یورغان کبی صغو ممکن بولماغان زور نەرسەنی نجسدن پاکلەمك اوُچوُن نی قیلو تییشلی بولوُر؟ کییمندە نجسلك داغی بتسە، آزغنه ایسی یا توُسی گنه قالسه، نجسکه حساب قیلنوُرمی؟ پچاق، پیالا کبی شما نەرسەلر، نی قیلوایله پاککه حساب قیلنوُرلر؟ کون داغی کیبکان نجسدن نیچك پاکلەنور؟ یووش نجسدن نیچك پاکلەنوُر؟ بر نەرسەگه نجس تیبوُب موگره نجس قای ییرینه تیگانی اوُنوُتلسه اول نەرسه نیچك پاکلەنوُر؟ بال، مای و سوُت کبی نەرسەگه آزغنه نجس قاتشسه، نیچك پاکلەنوُر؟

پاکلەنو.

بَدْرَفکه کرگانده اوّل صول آیاقنی آتلاب کرو و چقغانده اوّل اوڭ آیاقنی آتلاب چغو مُسْتَحَبْدر. حاجتنی اوتەگان زمانده قِبلەغه قارشی یا آرقان بولو و عَوْرَتینه هَم نَجسلرینه قاراو مَکروهدر. حاجتنی آچق ییرده اوتەگانده آیغه هم قوُیاشقەده قارشی یا آرقان بولوده مکروهدر. بَدْرَفده کچکنه حاجَتینی قیلغان کشیگه، صول قولی ایله (اِسْتِبْرا) قیلو، یَعنی نَجسنی

بر نەرسە ایلە قوُرو ُتو تییش بولوُر . بدرَفدە اوُلوُغ حاجَتینی قیلغان کشیگە، صول قولی ایلە (اسْتِنْجا)قیلو، یعنی عورتینی پاکلەو تییشلی بولوُر. اسْتبرا واسْتنجانی اوڭ قول ایلە قیلو، پچەن وکاغد کبی قدرلی نەرسەلر ایلە قیلو مَکروهدر. اگردە نجسی تەنینی بویاسە، استبرانی‌دە استنجانی‌دە صو ایلە قیلو تییشلی بولور.

بدرەتکە کرنالدە قایسی آیاقنی [illegible] آلاب کیرلور؟ [illegible] حقعندە قایسی آیاقنی اوّل آلاب چقەدر؟ حاجتنی [illegible] زمانلەدە [illegible] درست بولورمی؟ [illegible] نەرسەلر [illegible] درست [illegible] حاجتنی و [illegible] قبلەیە قارشی یا آرقا بولو درست بولورمی؟ [illegible] حاجتنی قیلغان کشیگە صول قولی ایلە [illegible] قیلمق تییشلی بولور؟ [illegible] حاجتنی [illegible] کشیگە صول قولی ایلە نی قیلمق تییشلی بولور؟ استبرا واستنجانی اوڭ قولی ایلە قیلمق، پچەن وکاغد کبی قدرلی نەرسەلر ایلە قیلمق درست بولورمی؟ نجس تەنینی بویاسە، استبرا واستنجانی نی ایلە قیلمق تییشلی بولور؟

صولر .

چیشمە و یلغا صولری، کول، دیکز وقوُیوُ صولری، قار، یاغموُر و بوُز صولری هر قایوسی پاك صولدر. پاك نەرسە قاتشوُب بوُلغانغان بولسەلردە، طهارتکە یارارلر؛ سرکە، شولپا، ئەیرەن کبی بولوُب اسملری اوزگەرگان صولر پاك بولسەلردە، طهارتکە یاراماسلر. قاون صووی کبی ییمشلردن چقغان صولردە پاك بولسەلردە،

طهارتكه یاراماسلر. طهارت آلغانده آرو صاوتقه
جییلغان صو (مٰاءِ مُسْتَعْمَلْ) دییوُب آتالوُر. آندی
صو ظاهرده پاك كبی بولسهده، ایكنچی قات طهارت
آلوُرغه یاراماس. آغم صـو هم ئەیلەنەسی (٤٠)
آرشین وتیرەنلگی یارتی قارش قَدَر بولغان كوب
صو نَجس قاتشسەده، نَجسلەنمسلر. بوندن كیم بولغان صو
آزغنه نَجس قاتشسەده، نجسلەنوُر. اگردە قاتشقان نَجس
صونكْ طعمینی، یا ایسینی، یا توُسینی اوزگەرتسه، بیك
زور صو بولسەده هم آغم صو بولسەده، نَجس بولوُر. آدمی،
آت، صییر وصارق كبی ایتی حَلال حَیْوانلر اچكاندن
صولكْ صاوتده قالغان صو پاكدر، طهارت آلوُرغەده
یاریدر. امّا ات وبوری كبی ایتی حَرام حَیْوانلردن
قالغان صو نَجسدر. طاوق، مەچی، وقارچغادن قالغان
صولر نَجس بولماسەلرده، آنلر ایله طهارت آلو مكروهدر.

[illegible] صولری پاك صولرمی؟ پاك نرسه قاتشوب بولغان صو طهارت آلورغه یاریمی
پاك نرسه قاتشوب اسمی اوزگاروب صو دیب آتالمسلق بولغان نرسه طهارت آلورغه
یاریمی؟ [illegible] بیش صو ری طهارتكه یاراری؟ نیندای صو ماءمستعمل دیب
آتالور؟ ماءمستعمل پاكمی؟ طهارتكه یاریمی؟ آغم صوغه یكه كوب صوغه نجس توشسه
نجس بولورمی؟ آغم صوغه نجس قاتشسه نجسلەنورمی؟ نرآغم صو یاكه كوب صوغه نجس قاتشوب
طعمینی یا ایسینی یا توسینی اوزگرتسه شول صولر نجس بولورمی؟ آدمی آت، صییرصارق كبی
[illegible] حلال حیوانلر اچكاندن قالغان صولر پاكمی، نجسمی؟ طهارت آلورغه یاریمی؟ ات بوری كبی
اتی حرام حیوانلردن قالغان صو نجسمی؟ طاوق، مەچی وقارچغادن قالغان صو پاكمی؟ طهارتكه یاریمی؟

قۇیوٗ.

قوٗیوٗغه برنَجس توٗشسه، اچندە بولغان صوو ینكٔ بارچەسی نَجسلەنوٗر. نی قَدَر صو بارلغی چامالانسه، شول قَدَر صونی چغاروٗب توكمیچی پاكلەنمس. اگردە قوٗیوٗغه چیچق‌كبی برکچکنه حَیْوان توٗشوٗب اولسه، (٢٠) چیلەك قـدر صوو ینی توگو، طاوق قَدَر بر حَیْوان توٗشوٗب اولسه، (٤٠) چیلەك قَدَر صوو ینی توگـو تییشلی بـولوٗر. اگردە اوٗشبوٗ حَیْوانلرنكٔ اچلری كوبكان یاكه تەنلری جییگان بولسه، بارچـه صوو ینی توكـەیچی قوٗیوٗنكٔ صووی پاكلـەنمس. آدَمی وصارق قَدَر بر حَیْوان توٗشوٗب اولسه، اچی كوبمەسەدە، قوٗیوٗنك بارچـه صـوو ینی تـوگو تییشلی بولوٗر. قوٗیوٗنكٔ قایسی كوٗندە نَجسلەنـگانلـگی مَعْلوم بولماسه، اوٗچ تەولكدن بیرلی نَجسكه حساب قیلنوٗب، شول كوٗنلـردە آلنـغان صولر توگلوٗرلر.

قوٗیوٗغه بر نجس توٗشسه، اچندەگی صووی نجسلەنوٗرمی؟ اول قوٗیوٗنی پاكلەمك اوٗچوٗن نی قیلمق كیرەك بولوٗر؟ بر قوٗیوٗغه چیچق كبی بر كچكنه حیوان توٗشوٗب اولسه، نیچه چیلەك صونی توگكاچ اول قوٗیوٗ پاككه حساب قیلنوٗر؟ طاوق قدر بر حیون توٗشوٗب اولسه نی قیلنوٗر؟ اگردە قوٗیوٗغه توٗشكان چیچق وطاوقنك اچلری كوبكان یاكه تەنلری

جیگان بولسه، قویونك نی‌قدر صوویی چغارمق تیشلی بولور؟ قویوغه آدمی ومارق قدر بر حیوان توشوب اولسه نی قیلنور؟ قویونك قایسی کونده نجسلەنگانلگی معلوم بولماسه . نیچه کوندن بیرلی نجسکه حساب قیلنور؟

عَوْرَتْ.

نَماز اوقوغانده عَوْرَتْ ییرلر اوُرتولی بولو فرضدر. آولاق بولمەده بولسەده، یالانغاچ کوینچه نماز اوقو درست توگلدر. ایرلرنك بیللری طوغریسندن باشلاب تز آستلرینه قدر بولغان تەنلری عورتدر. بیللرندن یوغاری وتزدن توبەن ییرلری آچق بولسەلرده، نَماز اوقولری درست بولوُر. خاتونلرنك تەنلرینك هر ییری عورتدر. مگریوزلری و بلەزکلرینه قدر ایکی اوچلری وطو بوقلرینه قـدر آیاق باشلری‌غنه عَوْرَت توگلدر. یاننده هیچ بر آرو کییم بولماسه، کییمینی یووارغه صوده بولماسه، نَمازنی نَجس کییم ایله اوقوده یالانغاچ اوقوده، درست بولوُر. اگرده بو کشی نَمازنی یالانغاچ اوقوسه، اوطوروب‌قنه اوقوُر.

نماز اوقوغانده، قای ییرلر اوُرتولی بولو فرضدر؟ یالانغاچ کوینچه نماز اوقو درست بولورمی؟ ایرلرنك تەنلرینك قای ییرلری عورتدر؟ ایرلرگه بیللرندن یوغاری وتزدن توبەن ییرلری آچق کوینچه نماز اوقو درست بولورمی؟ خاتونلرنك قای ییرلریگنه عورت توگلدر؟ آرو کییمی بولماغان کشی نمازنی نیچك اوقور؟ اگرده یالانغاچ اوقوسه، نمازنی باصوب اوقورمی، اوطوروب اوقورمی؟

عذرلی خاتۇنلر.

یاش بالا آناسی بولغان خاتۇنلر قرق کۆن قَدَر عذرلرندن پاکله‌نگانچی آروسز بولۇرلر. شول زمانده آنلر نمازده اوقــۇماسلر، روزه‌ده طۇتماسلر. عذرلری تمام بولغاچ آنلرغه غسل قیلوُب پاکله‌نو فرض بولۇر. آنــلر رمضانده طۇتلمی قالغان روزه‌لرینی صوڭندن قَضاقیلوُرلر. امّا اوقوُلمی قالغان نمازلرینی قَضاقیلماسلر. بالغه بولغاندن صوڭ آی صاین عذرلی بولغان خاتۇنلرده عذرلی وقتلرنــده اروسز بولــوُب روزه ونمازلــرینی قالدروُرلر. عذرلری تمام بولغانــدن صوڭ آنلــرغه‌ده غسل قیلوُب پاکله‌نو فرض بولوُر. پاکله‌نگاچ آنلرده روزه‌لرینی قضا قیلوُرلر. بلغه‌لرنڭ عذرلری اوُچ کوُندن کیم واون کوُندن آرتق بولمیدر. اگرده آرتق بولسه، آورو علامتیدر. اون برنچی کوُنلرنده روزه‌لرینی‌ده طۇتارلر. صاحِبِ عذر بولوُب نمازلرینی‌ده اوقوُرلر.

یاش بالا آناسی بولغان خاتۇنلر عذرلی کۆنلرده آرو بولۇرمی؟ عذر زمانلرنده نماز اوقۇلۇرمی؟ روزه تۇتارلرمی؟ عذرلری تمام بولغاچ آنلرغه نی قیلو فرض بولۇر؟ رمضانده طۇتلمی قالغان روزه‌لرینی صوڭندن قضا قیلۇرلرمی؟ نمازلرینی قضا قیلۇرلرمی؟ ای صاین عذرلی بولغان خاتۇنلر نیچۈك؟ بالغه‌لرنڭ عذرلری نیچه کۆندن کم بولمیدر. نیچه کۆندن آرتق بولمیدر؟ اگرده آرتق بولسه، نی علامتی؟ اون برنچی کۆنلرنده روزه ونمازلرینی ادا قیلۇرلرمی؟

تم.

احمدهادی مقصودی

نماز

عبادات اسلامیه مجموعه سینك

« اوچنچی جزئی »

ابتدائی مکتبلرنك اوچنچی صنف شاگردلری اوچوندر .

سنه ۱۳۳۱
۱۹۱۳

٦

ИЗДАНІЕ ШЕСТОЕ.
Второе изданіе дозволено цензурою въ С. Петербургѣ.
18 іюня 1899 г.

Казань.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова
1913.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

نمــاز

١) آیه کریمه: اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ۞
معناسی: تحقیق نماز اوقو مؤمنلر اوزرینه وقتلی فرض قیلنمشدر.

٢) اَلصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ اِلَى الْجُمُعَةِ
كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ ۞

معناسی: الوغ گناهلردن صاقلانغانده بیش وقت نماز وجمعه ایکنچی جمعه‌غه قدر آرالرنده بولغان کچکنه گناهلرنڭ عفو قیلنووینه سبب بولورلر.

---

٣) نماز دیمك الله تعالی‌گه معلوم رەوشده کوڭل وتەن ایله عبادت قیلو دیمکدر.

٤) هر بر مؤمن بنده‌گه هر تەولك اچنده بیش وقت نماز اوقو فرضدر: ایرته نمازی، اوُیله نمازی، ایکندی نمازی، آخشام نمازی، یەستو نمازی.

٥) مگر جمعه کوُننده اوُیله نمازی اورنینه جمعه نمازی اوقو فرض بولوُر.

٦) عید فطر ایله عید قربان کوُنلرنده عید نمازلرینی اوقو ودخی هر کوُن یەستو نمازندن صوڭره وتر نمازی اوقو واجبدر.

٧) رمضان آینده یەستو نمازندن صوڭ وتر نمازینه قدر تراویح نمازی اوقو سنتدر. باشقه نفل نمازلری مستحبدر.

٨) میت اۇچۇن جنازه نمازی اوقو فرض کفایه‌در.

٩) فرض کفایه دیمك آرادن بر یا برنیچه کشی ادا قیلسه، باشقه کشیلر قیلماسه‌ده، یاری طۇرغان فرض دیمکدر.

وقت.

١٠) هر نمازنی اوز وقتنده اوقو فرضدر. وقتی کرمس بۇرۇن اوقۇلغان نماز فرض نمازغه حساب قیلنماس.

١١) وقتنده اوقۇلمی قالغان نمازنی ایکنچی وقتده (قضا) قیلو فرض بولۇر.

١٢) ایرته نمازینك وقتی طاڭ یاقتیلغی جه‌یلگاندن باشلاب، قۇیاش چغا باشلاغانچیدر.

١٣) اۇیله نمازینك وقتی قۇیاش تۇش (١) وقتی طوغریسندن آوشقاندن باشلاب، ایکندی وقتینه قدردر.

١٤) ایکندی وقتی هر نه‌رسه‌نڭ کوله‌گه‌سی تۇش وقتنده‌غی کوله‌گه‌سندن باشقه اوزی‌اۇزۇنلغی قدر ایکی اۇلۇش اۇزایغاندن باشلاب، قۇیاش تمام باتۇب بتکانچیدر.

١٥) آخشام وقتی‌قۇیاش باتۇب تمام کوملگاندن‌باشلاب، (شفق) (٢) قزللغی بتکانچیدر.

١٦) یه‌ستو وقتی شفق قزللغی بتکاندن باشلاب، طاڭ یاقتیلغی جه‌یلگانچیدر.

١٧) وتر هم تراویح نمازلرینڭ وقتی یه‌ستو نمازی اوقۇلغاندن‌صوڭ طاڭ آتقانچیدر.

١٨) (جمعه) نمازینڭ وقتی اۇیله وقتیدر.

١٩) عید نمازلرینڭ وقتی قۇیاش چغۇب بر آز کوته‌رلگاندن‌باشلاب اۇیله وقتی کرگانچیدر.

---

(١) تۇش وقتی ـ قۇیاشنڭ ایلڭ یوغاریده وقل اورتالقده بولغان وقتیدر.
(٢) شفق ـ قۇیاش باتقاندن صوڭ مغرب طرفلرنده کورینه طۇرغان قزغلت یاقتیلقدر.

٢٠) قۇياش چغۇب طۇرغان زمانده، قۇياش تۇش وقتی طوغریسنده بولغان زمانده، قۇیاش باتۇب طۇرغان زمانده هیچ بر نمازنی اوقو درست توگلدر.

٢١) ایرته نمازینی اوقۇب طۇرغان زمانده، قۇیاش چغا باشلاسه، نماز تمام بۇزلۇر، اما ایکندی نمازی اوقۇب طۇرغان زمانده، قۇیلش باتا باشلاسه‌ده، نماز بۇزلماس. شولای بولسه‌ده، ایکندینی قۇیاش بایۇرغه یاقن وقتقه قدر کیچکترو مکروهدر.

٢٢) طالڭ آتقاندن صولڭ قۇیاش چقغانچی، ایکندی نمازینی اوقۇغاندن صولڭ آخشام اوقۇغانچی، مسجدده امام (خُطْبَه) اوقۇغان زمانده وهم عید نمازلرینی اوقۇر آلدندن نفل نمازلری اوقو درست توگلدر.

قِبْلَه.

٢٣) نمازنی قبله طرفینه طابا قاراب اوقو فرضدر. قبله قای طرفده ایکانینی بله طۇرۇب نمازنی باشقه طرفقه طابا قاراب اوقو هیچ درست بولماس.

٢٤) اَهْلِ اِسْلامنڭ قِبْلَه‌سی عَرَبستانده (مَکّه مُکَرَّمه) شهرنده (کَعْبَه) اسملی مبارك یۇرطنڭ اورنیدر.

٢٥) بزنڭ «قزان» شهرندن قاراغانده قبله طرفی (جَنُوب) طرفندن (٩) درجه قدر اولڭ طرفده راقدر. شونڭ اۇچۇن قزانده ایيون آینده کۇندز ساعت برنچی (٣٦) دَقیقه بولغانده قۇیاش نَق قبله طوغریسنده بولادر.

٢٦) صحراده یا که اورمانده قبله قای طرفده ایکانی معلوم بولماسه، ویاقنده بلوچی کشی‌ده طابلماسه، کۇندز بولسه، قۇیاش یاقتیسینه قاراب، تۇنله بولسه، تیمر قازق یۇلدزینه قاراب یا که یولغه وطاولرغه قاراب (تَحَرّی) قیلو، یعنی کوڭل ایله چامالاب قبله‌نی ازلەو لازم

بولۇر: کوڭلی قای طرفنکڭ قبله بولووینی یاقن کورسه، نمازنی شول طرفقه طابا قاراب اوقۇر.

٢٧) نماز اوقۇب طۇرغان وقتنده قبله‌نكڭ ایکنچی طرفده ایکانینی سیزسه، نمازینی بۇزمیچی‌غنه شول طرفقه طابا ئه‌یله‌نۇر.

٢٨) قورقنچلی یولده بولغانده ضَرُورَةً نمازنی آتقه آتلانغان کۆینچه اوقوده درست بولۇر. اول وقتده قبله طرفینه طابا قاراو لازم بولماس: یولی قای طرفقه طابا بارسه، شول طرفقه طابا قاراب اوقۇب بارۇر.

نِیَّتْ.

٢٩) نمازغه کرشکانده اوقۇلاچق نمازنی کوڭل ایله نیت قیلو فرضدر. تل ایله قایو نماز ایکانینی آتاب نیت قیلو مستحبدر.

٣٠) امامغه اۇیۇغان کشیگه اۇیونی‌ده نیت قیلو تییشلی بولۇر.

بیش وقت نمازغه اۇشبو ره‌وشچه نیت قیلنۇر:

٣١) نیت قیلدم ایرته‌نمازینکڭ (٢) رکعت سنتینی اوته‌مککه، خالصًا لله تعالی (الله اکبر). نیت قیلدم ایرته نمازینکڭ (٢) رکعت فرضینی اوته‌مککه، اۇیۇدم اۇشبو امامغه (٢)، خالصا لله تعالی (الله اکبر).

٣٢) نیت قیلدم اۇیله نمازینکڭ (٤) رکعت سنتینی اوته‌مککه، خالصا لله تعالی (الله اکبر). نیت قیلدم اۇیله نمازینکڭ (٤) رکعت‌فرضینی اوته‌مککه، اۇیۇدم اۇشبو امامغه، خالصا لله تعالی (الله اکبر). نیت قیلدم اۇیله نمازینکڭ (٢) رکعت سنتینی اوته‌مککه خالصا لله تعالی (الله اکبر).

٣٣) نیت قیلدم ایکندی نمازینکڭ (٤) رکعت فرضینی اوته‌مککه، اۇیۇدم اۇشبو امامغه، خالصا لله تعالی (الله اکبر).

٣٤) نیت قیلدم آخشام نمازینکڭ (٣) رکعت فرضینی اوته‌مککه،

---

(٢) (اۇیۇدم اۇشبو امامغه) دیگان سوز امامغه اۇیۇب اوقۇغانده غنه ئه‌یتلۇر.

اۇيۇدم اۇشبو امامغه، خالصا لله تعالى (الله اكبر). نيت قيلدم آخشام نمازينكٔ (٢) ركعت سنتينى اوته‌مككه، خالصا لله تعالى (الله اكبر)

٣٥) نيت قيلدم يه‌ستو نمازينكٔ (٤) ركعت فرضينى اوته‌مككه. اۇيۇدم اۇشبو امامغه، خالصا لله تعالى (الله اكبر). نيت قيلدم يه‌ستو نمازينكٔ (٢) ركعت سنتينى اوته‌مككه، خالصا لله تعالى (الله اكبر)

٣٦) نيت قيلدم (٣) ركعت وتر نمازينى اوته‌مككه، خالصا لله تعالى (الله اكبر) ۞

اَذانْ و قاَمتْ. (اقامت)

٣٧) بيش وقت فرض نمازلرنكٔ وجمعه‌نكٔ وقتى كرگاچ (اذان) اوقو وفرضلرينى اوقۇر آلدندن‌غنه (قامت) اوقو سنتدر.

٣٨) بر محله‌نكٔ مسجدنده اوقۇلغان اذان وقامت بۇتۇن محله اۇچۇن كافيدر. مسجدده نماز اوقۇلغاندن صوككٔ شول مسجد محله‌سينكٔ اۇيلرنده نماز اوقو اۇچۇن اذان‌ده قامت‌ده لازم بولماس.

اذان سوزلرى اۇشبولردر:

٣٩) دورت مرتبه (اَللهُ اَكْبَرُ) معناسى: (الله تعالى هر نه‌رسه‌دن الوغراقدر) ديمكدر.

٤٠) ايكى مرتبه (اَشْهَدُ اَنْ لاَ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) معناسى: (كوڭلمدن گواهلق بيره‌من كه تحقيق برالله تعالى‌دن باشقه‌هيچ تكٔرى يوقدر) ديمكدر.

٤١) ايكى مرتبه (اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ) معناسى (كوڭلمدن گواهلق بيره‌من كه تحقيق محمد عليه السلام الله تعالى‌نكٔ ايلچيسيدر) ديمكدر.

٤٢) ايكى مرتبه (حَيَّ عَلَى الصَّلٰوةِ) معناسى: (آشغڭز نمازغه) ديمكدر.

٤٣) ايكى مرتبه (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) معناسى: (آشغڭز عذابدن

قوٌتلوغه دیمکدر)

٤٤) ایکی مرتبه ینه (اَللّٰهُ اَكْبَرُ) معناسی (یوغارده مذکوردر)

٤٥) بر مرتبه (لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) معناسی: (بر الله تعالیدن باشقه هیچ تگری یوقدر) دیمکدر .

٤٦) ایرته نمازینكٔ اذاننده (حی علی الفلاح) دن صولكٔ، ایکی مرتبه (اَلصَّلٰوةُ خَیْرٌ مِنَ النَّوْمِ) دییلوٌر، معناسی:(نماز اوقو یوٌقوٌدن باخشیراقدر) دیمکدر .

٤٧) قامتده اذان کبیدر. فقط قامتده (حی علی الفلاح) دن صولكٔ ایکی مرتبه (قَدْ قَامَتِ الصَّلٰوةُ) دییلوٌر. معناسی : (تحقیق نماز اوقوٌلا باشلادی) دیمکدر . قامت اذانغه قاراغانده تیزرمكٔ اوقوٌلوٌر

٤٨) قامت اوقوچی (حی علی الصلاة) دیگانده نماز اوقوٌیاچق کشیلرگه اورنلرندن طوٌروٌب نمازغه نیت قیلو و (قد قامت الصلاة) دیگانده تکبیر ئەیتوٌب نمازغه کرشو مستحبدر.

اذاننكٔ مستحبلری .

٤٩) مُؤَذِّنْ یعنی اذان اوقوچی کشی طهارتلی بولو ، قبلەغه قارشی آیاق اوره طوٌرو اشاره بارماقلرینی قوٌلاق اچلرینه قویو، اذاننكٔ سوزلرینی آچق ایتوٌب صوزوٌب ئەیتو، ایکیسوزنی برگه قوشمیچی هر سوزنی آیروٌب ئەیتنو ، (حی علی الصلاة) نی اوكٔ طرفقه طابا قاراب و (حی علی الفلاح) نی صول طرفقه طابا قاراب ئەیتو مستحبدر.

٥٠) اذان اوقوٌلغانینی ایشتکان کشیگه یوٌرودن و اشدن طوقتاب، سوزسوٌیلەشمیچی،مؤذن آرتندناذانسوزلرینیئەیتوٌبطوٌرومستحبدر.

٥١) مؤذن (حی علی الصلاة) دیگاچ هر ایکیسنده (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیمِ) دیمكٔ، یعنی (هر بر حال وقوّت الوغ بولغوچی الله تعالیدن گنەدر) دیمكٔ،

٥٢)ومؤذن (حَيَّ عَلى الْفَلاحِ) ديگانده هر مرتبه‌سنده (ماشاءَ اللّٰهُ كانَ وَما لَمْ يَشاء لَم يَكُنْ) ديمك، يعنى (الله تعالى تله‌گان اش هيچ بولمى قالماس واول تله‌مه‌گان اش هيچ بولماس) ديمك‌ده مستحبدر .

٥٣) طهارتسز وجنب كشيلرنك، ديوانه وايسرك كشيلرنك هم خاتونلرنك وصبى بالالرنك هم فاسق كشيلرنك، اذان وقامت اوقولرى مكروهدر .

اَذانْ دُعاسى .

٥٤) اذان اوقولغاندن صونك اوقوغان كشى ده‌ايشتكان كشيلرده، اوشبو دعانى اوقورلر:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التّامَّةِ وَالصَّلاةِ الْقائِمَةِ ۞ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسيلَةَ وَالْفَضيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الْعالِيَةَ الرَّفيعَةَ ۞ وَابْعَثْهُ مَقامًا مَحْمُودًا الَّذى وَعَدْتَهُ وَارْزُقْنا شَفاعَتَهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ ۞ اِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْميعادَ ۞

معناسى: اى اوشبو كامل اذاننك ووقتى كوركان نمازننك خوجه‌سى بولغوچى الله، محمد عليه السلامگه ياردمچيلكنى وآرتقلقنى ويوغارى هم اوستون بولغان درجه‌نى ويرگل. ودخى آنى اوزنك وعده قيلغان ماقتاولى اورنغه ايرشدرگل. ودخى قيامت كوننده بزگه آننك شفاعتينى نصيب ايتكل. تحقيق سين وعده‌گه هيچ خلافلق قيلميسنك.

نمازنك ذِكْرلرى.

٥٥) ثَناءْ : سُبْحانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبارَكَ اسْمُكَ وَتَعالى جَدُّكَ وَلاۤ اِلٰهَ غَيْرُكَ ۞

معناسى: اى الله، سيننك پاكلگنى وماقتاوليلغنى بله‌من. سيننك اسمنك مباركدر هم درجه‌نك الوغدر. سيندن باشقه هيچ تنگرى يوقدر.

٥٦) تعوذ: اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطانِ الرَّجيمِ ۞ معناسى:

رحمتدن سوٌرلمش شیطاننكٌ (یاوزلغندن) الله تعالیٰ گه صغنامن.

۵۷) بسمَلَه: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞ معناسی:
دنیادەده آخرتدەده رحمت قیلغوچی الله تعالیٰنكٌ اسمی ایله
باشلیمن (مین بو اشنی)

سورهٔ فاتحه. بسم الله الرحمن الرحيم ۞

۵۸) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۞
اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۞ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۞ صِرَاطَ
الَّذِينَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ ۞ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۞ اٰمين
معناسی: هرماقتاولیلق بارچەعالمنی تربیه قیلغوچی، دنیادەده آخرتدەده
رحمت قیلغوچی وقیامت كوٌنینكٌ خوجەسی بولغوچی الله تعالیٰ گه
خاصدر. (ای ربمز) بز سیگاغنه عبادت قیلامز وسیندنگنه یاردم
استیمز. بزلرنی طوغری یولغه كوندرگل شول كمسەلرنكٌ یولینه، كه
سین آنلرغه ایزگی نعمتلر ویرمشسكٌ. آچولانلمش وآزمش كشیلرنكٌ
یولندن باشقه، یولغه، یعنی یاخشی یولغه كوندرگل. آمین یارب
دعامنی قبول قیلغل.

سورهٔ مسَدْ. بسم الله الرحمن الرحيم *

۵۹) تَبَّتْ يَدَآ اَبِي لَهَبٍ ۞ وَتَبَّ مَآ اَغْنٰى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۞ سَيَصْلٰى
نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۞ وَامْرَاَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۞ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ۞
معناسی: ابولهب (۱) هلاك بولسەایدی. البته هلاك بولوٌر. مالی وكسبی
ایلەده آندن قوٌتوٌلا آلماس. البته تیزیالقوٌنلی تەموغ اوطینه كروٌر.
خاتوٌنیده موینینه موٌنچالا جب طاغوٌب شونده اوطوٌن طاشوچی بولوٌر.

---

(۱) ابولهب پیغمبرمز محمد علیه السلامنكٌ آتاسی ایله برطوغان آغاسیدر. اوزیده
خاتونیدەپیغمبرمزگەبیك دشمان وهربرسی بیلكایمانسزبولدقلرندن حقلرنده اوٌشبو آیت كیلمشدر.

سوره ٔ اخلاص. بسم الله الرحمن الرحيم ❀

٦٠) قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدٌ ❀ اَللهُ الصَّمَدُ ❀ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ❀ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ ❀

معناسی: ئەیتكل (ای محمد) ، الله تعالى بر گنه‌در؛ اول كامل خوجه‌در ؛ اول هیچ كمنی طوغدرمادی واوزی‌ده هیچ كمدن طوغمادی؛ هیچ كم آڭا تیكڭ توگلدر. (دیب)

سوره ٔ فلق. بسم الله الرحمن الرحيم *

٦١) قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ❀ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ❀ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ❀ وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ فِي الْعُقَدِ ❀ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ❀

معناسی: ئەیتكل (ای محمد) ، مین صغنامن طاڭنی یاراتقوچی الله تعالی‌گه هر بر مخلوقاتنڭ یاوزلغندن وهم كیچ قاراڭغیلانغان‌وقتده‌غی یاوزلقدن وهم تۈیۈنلرگه اۈشكروچی سحرچی خاتۇنلرنڭ یاوزلقلرندن وهم كۈنچی كشیلرنڭ كۈنچیلكلری قوّتلەنگان زمانده‌غی یاوزلقلرندن . (دیب)

سوره ٔ ناس. بسم الله الرحمن الرحيم *

٦٢) قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ❀ مَلِكِ النَّاسِ ❀ اِلٰهِ النَّاسِ ❀ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ❀ اَلَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ❀ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ❀

معناسی: ئەیتكل (ای محمد) ، مین صغنامن آدمیلرنڭ پادشاهی وتڭریسی بولغوچی الله تعالی‌گه، وسوسه قیلغوچی هم اللهنڭ اسمی ذكر ایتلگان زمانده قاچقوچی‌شیطاننڭ یاوزلغندن ، قایسیدركه اول شیطان آدمیلرنڭ‌ده جنلرنڭ‌ده كوڭللرینه وسوسه قیلادر. (دیب)

٦٣) ركوع تسبیحی: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ ❀

معناسی: الوغ بولغوچی ربمنی پاك دیب بلەمن .

٦٤) تسمیع : سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ❀

معناسی: الله تعالی اوزینی ماقتاغان كشینڭ ماقتاوینی ایشته‌در.

٦٥) تَحْمِيدْ: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ ❁

معناسى: اى ربمز هر بر ماقتارلبلق سيڭاغنه خاصدر.

٦٦) سجده تسبيحى: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْاَعْلٰى ❁

معناسى: اعلا بولغوچى ربمنى پاك ديب بله‌من.

تَشَهُّد

٦٧) اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ❁ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ
وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ ❁ اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ ❁
اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ❁

معناسى: تل عبادتلرى‌ده تەن عبادتلرى‌ده مال عبادتلرى‌ده هر قايوسى
الله‌تعالى اوچوندر. اى پيغمبرمز، سيڭا الله‌تعالى‌نڭ سلامى ورحمتى‌وبركتلرى
اولسون. سلام بزگه‌ده هم الله تعالى‌نڭ هر بر ايزگى بنده‌لرينه‌ده بولسون.
كوڭلمدن گواهلق بيره‌من، كه‌تحقيق محمد عليه السلام الله‌تعالى نڭ قولى‌وايلچيسيدر.

صَلَوَاتْ.

٦٨) اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ ❁ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى
اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ❁ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ ❁
كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبْرٰهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ❁

معناسى: يارب، محمد عليه السلام گه وآنڭ قومينه رحمت قيلغل. نيته‌ك كه
ابراهيم عليه السلام گه وآنڭ قومينه رحمت قيلمش ايدڭ، تحقيق سين ماقتاولى
هم الوغسڭ. يارب، محمد عليه السلام گه وآنڭ قومينه مباركلك بيرگل.
نيته‌ك كه ابراهيم عليه السلام گه وآنڭ قومينه مباركلك بيرمش ايدڭ،
تحقيق سين ماقتاولى هم الوغسڭ.

دعا آيتى

٦٩) رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ❁

معناسي: ای ربمز، بزگه دنیادهده آخرتدهده ایزگی نعمتلر بیرگل. وهم بزنی جهنم عذابندن صاقلاغل.

۷۰) سلام: اَلسَّلاٰمُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ۞

معناسي: سزگه الله تعالی‌نك سلامی ورحمتی بولسون.

سلام دعاسی.

۷۱) اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلاٰمُ وَمِنْكَ السَّلاٰمُ تَبَارَكْتَ يَاذَا الْجَلاٰلِ وَالْاِكْرَامِ ۞

معناسي: یارب، سین هر بر بلالردن صاقلاغوچیسك. هر بر سلامتلك سیندن گنه‌در. مبارك بولغوچیسك، ای‌الوغلق وحرمت ایه‌سی بولغوچی الله.

قُنُوتْ دعاسی.

۷۲) اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ، وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ، نَشْكُرُكَ وَلاَ نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ ۞ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي، وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ، نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ۞ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ۞

معناسي: یارب، تحقیق بز سیندن یاردم استیمز. هم سیندن گناهلرمزنی یارلقامقلغڭنی استیمز. ودخی سیڭا ایناناامز وتوکّل قیلوب هر بر اشلرمزنی سیڭا طابشرامز. ودخی سینی ماقتیمز. سیڭا شکر قیلامز، کفرلك قیلمیمز. سیڭا گناه قیلا طورغان کشیلرنی طاشلیمز. یارب، بز سیڭاغنه عبادت‌قیلامز. وسینك اوچون‌گنه نماز اوقیمز هم سجده قیلامز، وعبادت قیلوب سیڭا یاقن بولورغه طرشامز. رحمتڭنی امید ایته‌مز، عذابڭدن قورقامز. تحقیق سینك عذابك ایمانسز کشیلرگه‌گنه تیگوچیدر.

ایکی رَکْعَتْلی نماز.

۷۳) ایکی رکعتلی نمازده ایکی (قِیاٰمْ)، ایکی (رُکُوعْ)، دورت

(سَجْدَه) وبر (قَعْدَه) باردر .

٧٤) قيام آياق اوره طۆرو. (رُكوعْ) بۆگلو، (سَجْدَه) ماڭلاينى ييرگه تييرو، (قَعْدَه) اوطۆرو ديمكدر .

٧٥) ايكى ركعتلى نمازنى اوقۆياچق كشى نمازغه كرشكانده اوّل نيت قيلۆر. آندن صوڭره قوللرينى كوتەرۆب باش بارماقلرينڭ بيتلرينى قۆلاق يۆمۆشاقلرينڭ آرتلرينه تييرۆب (تَكْبير) ئەيتۆر . صوڭره قوللرينى باغلاب كندك آستينه قويار . صوڭره (ثَناءْ) اوقۆر . صوڭره (تعوّذْ) ئەيتۆر . صوڭره (بَسْمَلَه) ئەيتۆر . صوڭره سورۀ فاتحه اوقۆر . صوڭره (آمين) دييۆر. صوڭره بر سوره اوقۆر (١)، صوڭره تكبير ئەيتۆب ركوعگەاييلۆر. ركوعده ٣ مرتبه تسبيح ئەيتۆر. ركوعدن تسميع ئەيتۆب (قَوْمَه) گه (٢) طۆرۆر. قومەده وقتده (تحميد) ئەيتۆر. قومەدن تكبير ايله سجدەگه تۆشەر. سجدەده ٣ مرتبه تسبيح ئەيتۆر. سجدەدن تكبير ايله طۆرۆب (جَلْسَه) (٣) گه اوطۆرۆر . جلسەدن تكبير ايله ينه سجدەگه كيتەر. ايكنچى سجدەدەده ٣مرتبه تسبيح ئەيتۆر. ايكنچى سجدەدن تكبير ايله ايكنچى ركعتنڭ قيامينه طۆرۆر.

٧٦) ايكنچى ركعتنڭ قيامنده ثنا وتعوذ اوقۆماس، قوللرينى باغلاب بسمله، سورۀفاتحه، آمين،وبرسوره (٤) اوقۆر.ينه اوّلـگى ركعتدەگى كبى ركوع، قومه وايكى مرتبه سجده قيلۆر .

٧٧) ايكنچى سجدەدن صوڭ تكبير ايله قعدەگه اوطۆرۆر . قعدەده وقتده اوّل (تَشَهّدْ) اوقۆر، صوڭره (صَلَواتْ) اوقۆر، صوڭره (دُعا) آيتينى اوقۆر. آندن صوڭ اوّل اوڭ طرفقه صوڭره صول طرفقه سلام ويرۆر آندن صوڭ سلام دعاسى ايله دعا قيلۆر .

---

(١) مثلا سورەمسدنى اوقۆر (٦) قومه آزغنه آياق اوره طۆرر ديمكدر.

(٣) جلسه ايكى سجده آراسنده اوطۆرۆب طۆرو ديمكدر (۴) مثلا سوره اخلاصنى اوقۆر.

۷۸) اۇشبوقدر ايلەايكى ركعتلى نمازتمام بولۇر. ايرتەنمازينىڭايكى ركعت سنتى وايكى ركعت فرضى واۇيله، آخشام ويەستو نمازلرينىڭ ايكيشەر ركعت سنتلرى هربرسى اۇشبو رەوشچه اوقۇلۇرلر. آيرمالرى نيتلرندەگنەدر .

دورت رَكْعَتْلى نماز .

۷۹) دورت ركعتلى نمازده ٤ قِيامْ، ٤ رُكُوعْ، ۸ سَجْدَه، ۲ قَعْدَەواردر.

۸۰) اوَّلـگى قعدەسى ايكنچى ركعتنىڭ آخرنده ، ايكنچى قعدەسى دورتنچى ركعتنىڭ آخرنده بولادر. اوَّلـگى قعدەده تشهد اوقۇلغاچده اۇچنچى ركعتنىڭقيامينه طۇرلۇر.صوڭغى قعدەده تشهددن صوڭصلوات ودعا اوقۇلۇب سلام ويرلۇر .

۸۱) اگر دورتركعتلى نماز اۇيلەنىڭ دورت ركعتسنتى كبىسنت نماز بولسه، هر ركعتنده سورۀ فاتحەدن صوڭ برەر سوره اوقۇلۇر .

۸۲) اۇيلەايكندى ويەستو نمازلرينىڭ دورتەر ركعت فرضلرى كبى فرض نماز بولسه، سورۀ فاتحەدن صوڭ اوَّلـگى ايكى ركعتندەگنەبرەر سوره اوقۇلۇر . صوڭغى ايكى ركعتنده سورۀ فاتحه اوقۇلۇرده، ركوع قيلنۇر، اول ركعتلردەسورۀفاتحەدن صوڭ ينه ايكنچى سورەلر اوقولماس.

۸۳) اۇچ ركعتلى نمازدەده ايكى قعده بولادر. برى ايكنچى ركعتنىڭ آخرنده، ايكنچيسى اۇچنچى ركعتنىڭ آخرندەدر .

٧٤) آخشامنىڭ اۇچ ركعـت فرضينىڭ اوَّلـگى ايـكى ركعتنده سورۀ فاتحەدن صوڭ برەرسورەاوقۇلۇر. صوڭغى ركعتنده سورۀ فاتحەدنصوڭ ينه بر سوره اوقۇلماس .

۸۵) اۇچ ركعت وتر نمازينىڭ هر ركعتنده سورۀ فاتحەدن صـوڭ برەر سورەاوقۇلۇر. اۇچنچىركعتندەسورەلراوقۇلغاندن صوڭركوعقيلغانچى نمازغه كوشكاندەگى كبىقوللرنى كوتەرۇبتـكبير ئەيتلۇر. آندنصوڭ ينه، قوللرنى باغلاب قنوتدعاسى اوقۇلۇر. قنوت دعاسندن صوڭركوع،

سجده وقعده ايله وترده باشقه نمازلر كبى تمام قيلنوُر .
(معلم افندى بو طوغريده هر نمازنى بالفعل اوقوُتوُب قارامق تييشليدر.)

خاتوُنلر نمازى

٨٦) خاتوُنلر نمازينڭ ايرلر نمازندن (٨) ييرده آيرماسى واردر :
١) ايرلر نمازغه كرشكانده تكبير ايله قوللرينى قوُلاق يوُموُشاقلرى طوغريسينه قدر كوته‌روُرلر. خاتوُنلر ايكٔ باشلرى طوغريسينه قدرگنه كوته‌روُرلر .
٢) نمازغه كرشوُر اوُچوُن قول كوته‌رگانده ايرلرنڭ قوللرى آچق بولوُر . خاتوُنلرنقى ييڭلرى اچنده اوُرتولى بولوُر .
٣) ايرلر قيامده قوللرينى باغلاب كندكلرى آستينه قويارلر. خاتوُنلر كوكره‌كلرى اوُستينه‌گنه قويارلر .
٤) ركوعده ايرلر تزلرينى بوُكمسلر، خاتوُنلر بوُگوُبره‌ك طوُروُرلر .
٥) ركوعده‌وقتده‌تزلرينه طايانوُب‌طوُرغانده‌ايرلرنڭ‌قول بارماقلرينڭ آراسى آچق بولوُر . خاتوُنلرنقى آچق بولماس.
٦) سجده‌ده وقتده ايرلر قوُرساقلرينى بوُطلرينه وبله‌كلرينى‌ييرگه‌ده قابرغالرينه‌ده تييرمسلر. خاتوُنلر ايرلرنڭ‌خلافنچه‌قسلوُبراق‌سجده‌قيلوُرلر.
٧) قعده‌ده وقتده ايرلر اوڭ آياقلرينى باصتروُب‌بارماقلرينى قبله‌غه طابا قاراتوُب قويارلرده،صول آياقلرينى‌ياتقروُب آنڭ‌اوُستينه‌اوطوُروُرلر. خاتوُنلر ايكى آياقلرينى‌ده اوڭ طرفلرندن چغاروُب باشلرينى قبله‌غه طابا قاراتوُب قويارلرده ، صول ياق اوُچالرى ايله ييرگه اوطوُروُرلر .
٨) ايرلر فرض نمازلرنى اذان وقامت اوقوُب امام وجماعت ايله اوقوُرلر؛ خاتوُنلر اوُچوُن اذان وقامت لازم توگلدر. چوُنكه خاتوُنلرنڭ آرادن برسى امام بولوُب نمازنى جماعت بولوُب اوقولرى مكروهدر.
اوشبو (٨) ييردن باشقه اورنلرده خاتوُنلرنڭ نمازلرى ده بعينه ايرلر نمازى كبيدر

تَسْبيحْ وَدُعا

نمازنى تمام قيلغاندن صوڭ اۇشبو ذكرلر اوقولۇر:

٨٨) سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ۞

معناسى: الله‌تعالى كيمچيلكلردن پاك بولغوچيدر. بارچه ماقتاوليلق الله‌تعالى گه‌خاصدر. بر الله‌تعالى دن‌باشقه‌هيچ تڭرى يوقدر. الله‌تعالى هر نه‌رسه‌دن‌الوغراقدر.

٨٩) لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ۞

معناسى: هيچ حال وقوّت‌يوقدر، مگر الوغ و بلند بولغوچى‌الله‌تعالى ايله‌گنه‌در.

٩٠) مَاشَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ ۞

معناسى : الله تعالى تله‌گان نه‌رسه‌لرنڭ هر قايوسى بولۇر . الله تعالى تله‌مه‌گان نه‌رسه هيچ بولماس .

آيَةُ الْكُرْسِيِّ:

٩١) اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ۞ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞

اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ○ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلَّا بِاِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ اِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ۞

معناسى : الله . ترك بولغوچى ، عالمنڭ هر بر اشينى تدبير قيلغوچى اول بر الله تعالى‌دن باشقه هيچ تڭرى يوقدر. اول الله تعالى‌ده‌يۇقۇمسراو هم يۇقۇ بولماس . يېرده وكوكلرده بولغان نه‌رسه‌لر هر قايوسى آنكيدرلر. كمدر، آنڭ قارشنده شفاعت قيلغوچى؟ (هيچ كم شفاعت قيلماس) مگر آنڭ رخصتى ايله‌گنه. اول الله تعالى يېرده وكوكلرده

بولغان کمسه‌لرنڭ اوزلرندن اوّل بولغان نه‌رسه‌لرنی ده، آنلردن صوڭ کیله‌چك نه‌رسه‌لرنی ده بله‌در. اول کمسه‌لر الله تعالی بلگان نه‌رسه‌لرنڭ هیچ قایوسینی بله آلماسلر. مگر الله تعالی تله‌گان قدرگنه بلورلر. آنڭ کرسیسی کوکلرنی ده ییرنی ده صیدرمشدر. ییر وکوکنی صاغ طوتو الله تعالی گه هیچ آغرلق قیلمیدر. اول الله تعالی الوغ وبلنددر.

---

۹۲) اوشبو ذکرلر و آیتلر اوقولغاندن صوڭ (۳۳) مرتبه) سُبحانَ اللهِ و (۳۳) مرتبه (اَلحمدُلله) و (۳۳) مرتبه (اَللهُ اَكبَرُ) دییلور.

آندن صوڭ قوللرنی کوکره‌ك طوغریسینه قدر کوته‌روب اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا صَلاتَنَا وَصِيامَنَا وَقِيامَنَا وَقِرائَتَنَا وَرُكُوعَنَا وَسُجُودَنَا وَقُعُودَنَا، وَتَسْبِيحَنَا وَتَهْلِيلَنَا وَتَخَشُّعَنَا وَتَضَرُّعَنَا ❀ اَللّٰهُمَّ تَمِّمْ تَقْصِيرَنَا وَتَقَبَّلْ تَمامَنَا، وَاسْتَجِبْ دُعائَنَا وَاغْفِرْ اَحْيائَنَا وَارْحَمْ مَوْتانَا يا مَوْلانَا ❀ اَللّٰهُمَّ احْفَظْنَا يا فَيَّاضُ، مِنْ جَمِيعِ الْبَلايا وَالْاَمْراضِ ❀ اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا هٰذِهِ الصَّلاةَ (الْفَرْضَ مَعَ السُّنَّةِ) مَعَ جَمِيعِ نُقْصاناتِها، بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ وَلا تَضْرِبْ بِها وُجُوهَنَا، يا اِلٰهَ الْعالَمِينَ وَياخَيْرَ النَّاصِرِينَ ❀ تَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ وَاَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِينَ ❀ وَصَلَّى اللهُ تَعالى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ، وَعَلٰى آلِهِ وَاَصْحابِهِ اَجْمَعِينَ ❀

معناسی: یاربّ، بزنڭ نمازمزنی، روزه‌مزنی، قیامزنی، رکوعمزنی، سجده‌مزنی، قعده‌مزنی، تسبیحمزنی، تهلیلمزنی، تواضعمزنی، ویالواروومزنی قبول قیلغل، یاربّ، کیمچیلکلرمزنی تمام قیلغل، تمام بولغان عمللرمزنی قبول قیلغل ودخی، دعامزنی ده قبول

قیلغل. ای‌خوجه‌مز، ترکلرمزنی یارلقاغل واولـکلرمزگه رحمت قیلغل. ای رحمت قوٗیغوچی الله، فضلڭ وکرمڭ ایله بزدن اوٗشبو نمازمزنی هر بو کیمچیلـکلری ایله قبول قیلغل. اول نماز ایله بزنڭ یـوٗزمزگه اوٗرماغل. ای بارچه عالمنڭ حق معبـودی وای یاردم قیلغـوچیلرنڭ کاملره‌گی، بزنی مسلمـان حالمزچه وفـات قیلغـل وبزلرنی ایزگی کشیلرگه طـوٗتاشدرغـل. الله تعالی، خلقلرنـڭ یاخشیـراغی محمد علیه‌السلامگه وآنڭ آل وصحابه‌لرینه‌بارچه‌سینه‌ده رحمت قیلغای ایدی.

ضَعیف کشینڭ نمازی.

٩٣) آوروسببلی یاکه قارتلق سببلی قیام‌ایله‌اوقوٗرغه‌قوٗتی ییتمه‌گان کشی نمازنی اوطوٗروٗب اوقوٗر. اوطوٗرغان کوٗینچه قوللرینی باغلاب سورهٔ فاتحه‌نی وآندن صوڭ اوقوٗلا طوٗرغان سوره‌نی اوقوٗغاندن‌صوڭ، رکوعینی بر آز اییلوٗب تزینه طایانوٗب قیلوٗر. سجده‌سینی سلامت وقتده‌غیچه قیلوٗر.

٩٤) اگرده گه‌ودەسی ایله اییلوٗب رکوع وسجده‌ده قیلا آلماسه، رکوع وسجده‌سینی اشـاره ایله قیلوٗر: باشینی رکـوع اوٗچوٗن آزراق، سجده اوٗچون کوبره‌ك اییه‌ر.

٩٥) اوطوٗروٗب طوٗروٗغه‌ده قوٗتی ییتمسه، آیاقلرینی قبـله طرفینـه صوزوٗب چالقان یاتوٗب رکوع وسجده‌نی بـاشی ایـله اشاره قیـلوٗب اوقو درست بولوٗر.

٩٦) اگرده باشینی قوٗزغاتوٗرغه‌ده قوٗتی ییتمه‌سه، نمازلرینی اوقوماس، سلامتلەنگاچ، قالغان نمازلرینی قضا قیلوٗر.

٩٧) فرض نمازنی بارا طوٗرغـان کوٗیمه‌ده عـذرسز بولغانـده‌ده، اوطوٗروٗب اوقو درست بولوٗر. اما طوقتاغان کوٗیمه‌ده وییر اوٗستنـده نمازنی بر عذردن باشقه اوطوٗروب اوقو درست بولماس.

٩٨)سنت ونفل نمازلرینی هر ییرده عذرسز بولغانده‌ده، اوطۇروۋب اوقو درست بولوۇر.

٩٩)سنت ونفل نمازنی آتقه آتلانغان کۆینچه اوقوده درستدر. بیك ضرورر بولماغانده فرض نمازلرنی آت اۆستنده اوقو درست توگلدر، دشماندن یا یرتقچی حیواندن قورقو سببلی آنی‌ده آت اۆستنده اوقو درست بولوۇر .

١٠٠) هیچ قرآن اوقی بلمه‌گان نادان کشیگه نماز اوقوۇر قدر، برنیچه سوره‌نی اۆیره‌نو، قرآننڭ قـایسی حرفلرینی یا کُلش ئـه‌یته طۇرغان صاقاو کشیگه حرفلرینی درست ئه‌یتۇرگه اجتهاد قیلو فرضدر .

١٠١) اجتهاد قیلۇب‌ده، نمازده واجب بولغان قدر قرآننی درست اوقی آلماغان کشیلرگه نمازلرنڭ فرضلرینی امامغه اۆیۆب اوقو تیبیشلی بولوۇر. یالغۇزاوقۇغانده آنلرهر رکعتده بلـگان آیتلرینی‌گنه تکرارلاباوقۇرلر.

١٠٢) بیك نادان وبیك صاقاو کشیلرنڭ باشقه کشیگه امام بولولری درست توگلدر .

١٠٣) بر تەولك یعنی (٢٤) ساعت‌قدر تیلرۆب‌یاهوشسز بولۇب‌یاتقان کشیگه اوقۇلمی قالغان نمازلرینی سلامتلنگاچ قضا قیلو فرض بولوۇر.

١٠٤) بر تەولـکدن آرتق هوشسزبولۇب یاتقان کشیگه شول‌وقتده قالغان نمازلرینی قضا قیلو فرض بولماس .

نمازنڭ شَرْطْلری.

١٠٥) نمازنڭ شَرْطلری، یعنی طشنده‌عی فرضلری (٨) در :

١) (وَضُوءْ) طهارتلی بولو،
٢) (طَهَارَتِ بَدَنْ) تەنی پاك بولو،
٣) (طَهَارَتِ ثَوْبْ) كییمی پاك بولو،
٤) (طَهَارَتِ مَكَانْ) نمازلغی پاك بولو،
٥) (سَتْرِ عَوْرَتْ) عورت ییرلری اۋرتولی بولو،
٦) (دُخُولِ وَقْتْ) نمازنڭ وقتی کرو،
٧) (اِسْتِقْبَالِ قِبْلَه) قبلەغه قارشی قاراو،
٨) (نِيَّتْ بِالْقَلْبِ) کوڭل ايله نمازنی نيت قيلو،

نمازنڭ رکنلری.

١٠٦) نمازنڭ رکنلری، یعنی اچندەگی فرضلریده (٨) در:
١) (تَكْبِيرْ) نمازغه کرشکانده (الله اکبر) دییو،
٢) (قِيَامْ) اۋچ آيت اوقۋر قدر آياق اوره طۋرو،
٣) (قِرَاءَتْ) قيامده اۋچ آيت چاماسی قرآن اوقو،
٤) (رُكُوعْ) قيامدن صوڭ اييلۋب رکوع قيلو،
٥) (سُجُودْ) ماڭلاينی ييرگه تييرۋب ايکی مرتبه سجده قيلو،
٦) (قُعُودْ) نمازنڭ آخرنده قعدەگه اوطۋرو،
٧) تَرْتِيبْ) نمازنڭ رکنلرينی ترتيبلرنچه قيلو،
٨) (خُرُوجْ) نمازدن اوز اختياری ايله چغو.

نمازنڭ واجبلری.

نمازنڭ مشهور واجبلری (١٥) در:

١) (قِراٰءتِ فاٰتِحَه) فرض نمازلرنكٔ اوّلـگی‌ایکی رکعتنده، وتر، سنت ونفل نمازلرینكٔ هر رکعتنده بر مرتبه سورهٔ فاتحه اوقو.
٢) (ضَمِّ سُورَه) مذکور رکعتلرده سورهٔ فاتحه‌دن صوكٔ ینه بر سوره یا اوُچ آیت قدر قرآن اوقو،
٣) (طُماٰنینَه) رکوع وسجده‌ده اقلّ بر تسبیح ئه‌یتۇر قدر طۇرو،
٤) (قَوْمَه) رکۇعدن طۇرغاچ آیاق اۇستنده طوغریلانۇب طۇرو،
٥) (جَلْسَه) ایکی سجده آراسنده اوطۇرۇب طۇرو،
٦) (قَعْدَهٔ اُولٰی) اوُچ دورت رکعتلی نمازلرده ایکنچی رکعتنكٔ آخرنده قعده‌گه اوطۇرو،
٧) (تَشَهُّدْ) هر قعده‌ده تشهد اوقۇ،
٨) (سلام) نمازدن چقغانده سلام بیرو،
٩) (مُواٰلاٰتْ) نمازنكٔ بر عملی تمام بولغاچ‌ده، تیز آندن صوڭغی عملینی قیلا باشلاو،
١٠) (جَهْر) ایرته، آخشام ویه‌ستو نمازلرینكٔ اوّلـگی‌ایکی رکعتلرنده امام سوره‌لرنی قچقرۇب اوقو،
١١) (اِخْفاٰ) باشقه رکعتلرده امـام‌ده یالغۇز اوقوچی‌ده سوره‌لرنی یاشرۇن اوقو،
١٢) (اِنْصاٰتْ) امام سوره‌لرنی اوقۇغان زمانده مقتدی تیك طۇرو،
١٣) (تَكْبیراٰتِ عیْد) عید نمازلرینكٔ هر رکعتنده اوچه‌ر مرتبه تکبیر ئه‌یتو.
١٤) (قُنُوتْ) وترنكٔ اوُچنچی رکعتنده (قنوت) دعاسینی اوقو،
١٥) (سَجْدَهٔ سَهْوْ) نمـازده یاڭلشقان کشی نمازنكٔ آخرنده (سَجْدَهٔ سَهو) قیلو. (سجدهٔ سهو اوز بابنده بیان قیلناچقلر.)

نمازنكْ سُنَّتْلرى.

١٠٨) نمازنكْ مشهور سنتلرى (٢٥) در:

١) (جَمَاعَتْ) فرض نمازنى جماعت ايله اوقو،

٢) (اَذَانْ) فرض نمازلر اوُچوُن اذان اوقو،

٣) (اِقَامَتْ) فرض نمازلرنى اوقوُر آلدندن قامت اوقو،

٤) (رَفْعُ يَدَيْنِ) نمازغه كرشكانده تكبير ايله قوللريسى كوتەرو، (ايرلر قوُلاقلرى طوغريسينه قدر وخاتوُنلر ايكْ باشلرى طوغريسينه قدر كوتەروُرلر)

٥) (ضَمُّ يَدَيْنِ) قيامده وقتده قوللرينى باغلاو،

٦) (ثَنَاءْ) اوَّلـگى ركعتده ثنا اوقو،

٧) (تَعَوُّذْ) اوَّلـگى ركعتده اعوذ ئەيتو،

٨) (بَسْمَلَه) سورهء فاتحەدن اوَّل بسمله ئەيتو،

٩) (تَأْمِينْ) فاتحەدن صوڭ آمين دييو،

١٠) (تَكْبِيرَاتِ اِنْتِقَالَاتْ) ركوعگه بارغانده، سجدەگه بارغانده، سجدەدن طوُرغانده وقيامغه طوُرغانده تكبير ئەيتو،

١١) (رُكُوعِ مَسْنُونْ) ركوعنى سنت بولغان رەوشنچه قيلو، (شويلهكه ركوعده وقتده بارماقلرينى آچوُب تزلرينه طايانوُب طوُروُر، تزلرى بوُگلميچى طوُروُر، باشى آرقاسى ايله تيگز بولوُر)

١٢) (سُجُودِ مَسْنُونْ) سجدەنى سنت بولغان رەوشنچه قيلوُ، (شويلهكه سجدەده وقتده آياقلرى قوللرى، بوُرنى وماڭلايى ييرگه تيوُب طوروُر، باشى ايكى قولينڭ آراسنده بولوُر، بلهكلرى ييرگەده، قابرغاسينەده تيميجى وقوُرصاعى بوُطلرينه تيميچى طوروُرلر،)

١٣) (قُعُودِ مَسْنُونْ) قعدەنى سنت بولغان رەشنچه قيلو، (شويلهكه

قعدەدە وقتدە صول آیاغی اۇستینە اوطورۇر، اوڭ آیاغینی بارماقلرینە باستروُب قویار، قوللرینی بۇطلرینە قویار،)

١٤) (تَسْبِيحِ رُكُوعْ) ركوعدە (٣) مرتبە تسبیح ئەیتو،

١٥) (تَسْبِيحِ سُجُودْ) سجدەدە (٣) مرتبە تسبیح ئەیتو،

١٦) (تَسْمِيعْ) ركوعدن طۇرغاندە امام هم یالغۇز اوقوچی تسمیع ئەیتو،

١٧) (تَحْمِيدْ) قومەدە وقتدە یالغۇز اوقوچی هم مقتدی تحمید ئەیتو،

١٨) (صَلَوَاتْ) آخرغی قعدەدە تشهددن صوڭ صلوات اوقۇ،

١٩) (دُعَا) آخرغی قعدەدە صلواتدن صوڭ آیتکە اۇخشاشلی بر دعا اوقۇ،

٢٠) (تَكْرَارِ سَلَامْ) اوڭ طرفقەدە صول طرفقەدە سلام بیرو،

٢١) (نِيَّتِ سَلَامْ) سلامنی، سلام بیرلگان طرفدە بولغان فرشتەلرگە وبرگە نماز اوقوچیلرغە بیرونی نیت قیلو،

٢٢) (جَهْرِ اَذْكَارْ) امام تكبیرنی وتسمیعنی وسلامنی قچقرب ئەیتو،

٢٣)(اِخْفَاءِ اَذْكَارْ) باشقە ذكرلرنی یاشرۇن ئەیتو،

(اما مقتدی هم یالغۇز اوقۇچی ذكرلرنڭ هر برسینی یاشرۇن ئەیتۆرلر).

٢٤) (تَقْدِيمِ رُكْبَە) سجدەگە بارغاندە تزلرنی قوللردن اوّل قویو،

٢٥) (مُقَارَنَەِ اِمَامَ) مقتدی هرعملنی امام ایلە برگەرەك قیلۇرغە طرشو.

(امامدن الك قیلو درست توگللر، امامدن كوب صرگەیە تالو مكروهدر.)

نمازنكٔ مُسْتَحَبّلری

١٠٩) ــ نمازنكٔ مستبلری (٢٠) در:

١) نمازغه کرشۇر اوچۇن قول کوتەرگانده بارماقلرینكٔ آرالری آچغراق بولو،

٢) وهم باش بارماقلرینكٔ بیتلرینی قۇلاق یۇمۇشاقلرینه تییرو،

٣) وهم ایرلرنكٔ قوللری ییڭلرندن چقغان بولو،

(اما خاتۇنلرنكٔ قوللری ییڭلری اچنده بولو مستحبدر.)

٤) قیامده وقتده اوکچەلری دورت بارماق کیڭلگی بر برسندن یراق بولو،

٥) قول باغلاغانده صول قولینكٔ بلەزگینی اونكٔ قولینكٔ باش وچەنچه بارماقلری ایله چۇرناب آلۇب اورتابارماقلرینی بلەگینه طابا صوزو،

٦) نمازدەاوقۇلغان سوره وذکرلرنی تجوید ایله بیك درستایتۇب اوقو،

٧) ایرته نمازنده سورۀ فاتحەدن صونكٔ اۇزۇنراق سورەلرنی، اۇیله وایکندی ویەستو نمازلرنده اورتاچه سورەلرنی، آخشام نمازنده قسقا سورەلرنی اوقو (١)

٨) اوّلگی رکعتده اۇزۇنراق سوره وصوڭغی رکعتلرده قسقاراق سوره اوقو،

٩) سجدەده باش بارماقلری قۇلاقلر طوغریسنده بولو،

١٠) سجدەده قول بارماقلری بر برسینه تییۇب طۇرو،

١١) سجدەده آیاق باشلری ییرگه تییۇب اوکچەلری یوغاری طۇرو،

١٢) سجدده قول وآیاق بارماقلری قبلەغه طابا صوزلۇب طۇرو،

١٣) قعدەده قول بارماقلرینی یازۇب بۇطلرینه قویو،

---

(١) قرآن کریمده، (بروج) سورەسینه قدر بولغان سورەلر اۇزۇن سورەلرگه وآندن باشلاب (بلد) سورەسنه قدر بولغان سورەلر اورتاچه سورەلرگه وآندن صوڭغی سورەلر قسقا سورەلرگه حساب قیلنۇرلر (کرمانی).

۱۴ (رکوع وسجده تسبیحلرینی طاق ایتوٗب اوٗچدن آرتق ئەیتو
(۵، ۷، ۹)

۱۵) اوٗچ و دورت رکعتلی فرض نمازلرنڭ صوڭغی رکعتلرندەده سورهٔ فاتحه اوقو،

(سنت، واجب ونفل نمازلرنڭ هر رکعتنده سورهٔ فاتحه وآندن صوڭ ينه بومر سوره اوقو واجبدر)

۱٦) قیامده سجده اورنینەغنه، رکوعده آیاق باشلرینەغنه، سجدەده بوٗرنینەغنه قعدەده اوز آلدینەغنه، سلام بیرگانده ایلڭ باشلرینه غنه قاراب طوٗرو،

۱۷) نماز اچنده یوٗتکرمسکه وایسنەمسکه طرشو،

۱۸) اختیارسز ایسنەگانده‌ا آغزینی بر قولی ایله قاپلاو،

۱۹) نماز اچنده توبەنچیلکی قیافت وصنق کوڭل ایله طوٗرو،

۲۰) نماز آخرنده سلام بیرگانده آرتدەغی کشیگه یا ڭغاغی کورنوٗرلك قدر باشینی بوٗرو.

نَمازنڭ مَکروهْلری

۱۱۰) نمازده مکروه بولغان اشلرنڭ مشهورلری (۵۰) در.

۱) اختیاری ایله نمازده سنت بولغان بر عملنی قیلمی قالدرو،

(واجب عملنی قیلمی قالدرو حرامدر. فرضنی قیلمی قالدرو نمازنی بوٗزادر.)

۲) نمازده تکبرلك قیافتی ایله طوٗرو،

۳) اختیاری ایله ایسنەو، یوٗتکرو، طاماق قرو.

۴) عذرسز بوٗروٗن سنگرو، توٗکرو، قاقرو، اوفلدەو هم کیکرو.

۵) بیلنه طایانو، گەودەنی برطرفقه آوشدروٗب قییق طوٗرو، بر آیاقغه صالنوٗب یال ایتو،

٦) قولینه‌بر نه‌رسه‌طوٗتوٗب‌طوٗرو،قولینی‌یا کولمه‌گینی‌سلکوٗب‌یەلله‌نو،

۷) بر قول ایله باشینه بورك یا چالما کییو؛ بورگینی صالو،

(ایکی قول ایله براشنی قیلو نمازنی بوٗزادر)

٨) سجدەاورنندەغی طوفراقلرنی یۆزینه قونغان تیروطوزاننی صپرو،
(ماڭلاینی چەنچوب آورتمرلق طاشلر بولغانده بر ایکی مرتبه صپرمق درستدر،

٩) بر ایکی مرتبه بریبرینی قاشو، (اوچ مرتبه قاشو نمازنی بۆزادر)

١٠) عذرسز نماز اوقی طۆرغان اورنندن بر ایکی آدم کوچو،
(بر یولی اۆچ آدم آتلاسه نماز بۆزلۆر.)

١١) تش آراسندن چقغان کچکنه طعام والچغینی یۆطو،
(بۆرچاق قدر زور والچق یۆطسه، نمازی بۆزلۆر.)

١٢) یۆزینی قبلەدن آوشدرو، یوغاری طابا قاراو،

١٣) قیامغه طۆرغانده ییرگه یا که بر نەرسەگه طایانۆب طۆرو،

١٤) رکوعده باشینی بیك تۆبەن اییۆب یا که بیك یوغاری کوتەرۆب طۆرو،

١٥) سجدەده آیاق وقول بارماقلرینی ییردن کوتەرو،

١٦) سجدەده بلەکلرینی ییرگه یا قابرغالرینه، قۆرساغینی بۆطلرینه
تییرۆب طۆرو. (صفده اورن طغز بولغانده اۆشبوایکی اش مکروه توگلدر.)

١٧) نمازنی یالان باش کۆینچه، ییڭلرینی صزغانغان کۆینچه،
کوکرەکلری یا آرقالری آچق کۆینچه اوقو،

١٨) کییمینی اورتاسندن باغلامیچی جیلبەگەی ایتۆب اوقو،

١٩) بورك یا چالما قرپووینه سجده قیلو،

٢٠) چەچینی باشینه تۆرۆب بەیلەگان کۆینچه اوقو،

٢١) کییمندە یانمازلغندە یاکه ئەیلەنەسندە حیوان صورتی بولو،
(اگرده آرتنده بولسه یاکه چبن قدر کچکنه بولسه یاکه باشی بۆزلغان بولسه ضرری یوقدر)

٢٢) نمازنی یانـا طۆرغان زور اوطقه قارشی، بر آدمنڭ یۆزینه
ویۆزی کۆرنۆرلك کۆزگیـگه، نجس نەرسەگه، قبرگه قاراب اوقو،
(شمع، چراغ ولامپا کبی کچکنه اوطلرغه قارشی اوقو مکروه توگلدر)

٢٣) آلدەغی صفده اورۆن بولا طۆرۆب فرض نمازنی آرتدەغی
صفده اوقو،

٢٤) طهارتنی قستالغان کۆینچه نمازغه کرشو،

٢٥) آلياپقح كبى توْرلى نەرسەگە بويالوچان كييم ايلە اوقو،
٢٦) قيامدە ايكى اوكچەلرينى بربرسينە دورت بارماق كيگْلگندن آياقن كيترو،
٢٧) نمازنى بيك آشغوْب اوقو،
٢٨) قعدەدە قوللرى ايلە ييرگە طايانوْب طوْرو،
٢٩) قعدەدە ايكى اوكچەسى اوْستينە اوطوْرو،
٣٠) قعدەدە آياقلرينى بوْكلەب اوطوْرو،
٣١) ركوع وسجدەگە بارغاندە كييملرينى طوْتقالاو،
٣٢) تكبير وذكرلرنى ياكە سورەلرنى ايكيشەر قات اوقو،
٣٣) اوقوْغان ذكرلرينى بارماقلرى ايلە صاناو،
٣٤) ذكرلرنى اوز اورنلرندە اوقوْب بترميچى ايگنچى اورندە اوقو،
٣٥) بر سورەنى بر نمازدە ايكى مرتبە اوقو،
٣٦) صوڭغى ركعتدە، اوّلگى ركعتدە اوقوْلغان سورەنڭ آلدندەغى سورەنى اوقو،
٣٨) اوّلگى بر ركعتدە بر سورە اوقوْغاندن صوڭ ايكنچى ركعتدە آندن صوڭغى سورەنڭ آرتندەغى سورەنى اوقو،
(اگردە آرادە ايكى سورە قالسە مكروە توگلدر.)
٣٧) معناسينى اويلاب بر آيتنى ايكى قات اوقو.
٣٩) بر آيتنڭ معناسينى اويلاب طوقتاب طوْرو،
٤٠) دنيا اشينى خاطرگە كيتروْب يلمايوب كوْلو، طاوشسز يغلاو.
٤١) نمازنڭ بر عملينى مقتدى امامدن الك قيلو.
٤٢) امام مقتديلردن يوغارى ياتوبەنرەك بر اورندە طوْروْب ياكە محرابنڭ اچينە تمام كروْب اوقو،
٤٣) امام نمازنى خلق زارغوْرلق قدر اوْزاق اوقو،
٤٤) اير ايلە خاتوْن يەنەشە اوقو،
٤٥) طاماق قروْب ياتوهلەب آغزدن برايكى حرف طاوشى چغارو،

٤٦) باشندەغی چالماسینی صالو یا که باشندن تۆشکاچ آلۆب کییو،
٤٧) کوکل ایله بر نەرسەنڭ صانینی حساب قیلو، هم نماز سوزلرندن باشقه بر سوزنی اوقو،
٤٨) بارماغی ایلەنیچه رکعت اوقۆغانینی کورسەتو،
٤٩) باشی یاقاشی ایله اشاره قیلۆب، یا که طاماق قروب یا که چراییِنی بۆزۆب یانندەغی کشیگه مرادینی آڭلاتو،
٥٠) نی رەوشچه ىولسەده، اویناغان رەوشده قیلنو.

نَمازنڭ مُفْسِدلَرى

١١١) نمازنی اۆشبو (٢٠) تۆرلی اش بۆزادر:
١) طاماق قرۆب یاالوهلدەب آعزدن اۆچ حرفلی طاوش چغارو،
٢) معنالی بر سوز ئەیتو، (نمازدەغی ذکرلردن باشقه)،
٣) بر کشیگه سلام بیرو یاکه سلام آلو.
٤) دنیا اشینی صۆراب دعا قیلو،
٥) دنیا اشی اۆچۆن طاوش ایله کۆلو،
٦) دنیا اشی اۆچۆن طاوش ایله یغلاو،
٧) بۆرچاق قدر بر نرسه یۆطو،
٨) بر طامچی قدر صو یۆطو،
٩) عادتده ایکی قول ایله قیلناطۆرغان بر اش قیلو. (مثلا بر کییمنی کییو یاصالو، بر زور نەرسەنی کوتەرو کبی)،
١٠) بر اشنی بر یۆلی اۆچ مرتبه قیلو، (مثلا ٣ مرتبه بیتینی صیرو ٣مرتبه بر ییرینی قاشو، ٣مرتبه مییغنی تۆزەتو، ٣مرتبه بارماق شارتلاتو ٣ مرتبه تۆیمەسینی باغلاو یا چیشو، بر یولی ٣ مرتبه آدم آتلاو ٣ مرتبه بر نەرسەنی چەینەو، بر حرفنی ٣ مرتبه ئەیتو کبی)،

١١) قراءتنی مصحفدن قاراب اوقو،
١٢) قرآننی معناسی بۆزلۆرلق، ایتوٗب خطا اوقو.
١٣ مقتدی امامدن آلدەراق طۆرو،
١٤) جماعت نمازنده ایر کشی خاتوٗن ایله بر صفده بولو،
١٥) ایرته نمازینی اوقوٗغانده قوٗیاش چغا باشلاو،
١٦) عورت بولغان اعضانڭ دورت اولوٗشندن بر اوٗلوٗش قدریسی آچلوٗو،
١٧) نمازده فرض بولغان بر عملنی قیلمی قالدرو،
١٨) کوکرەگی قبله طرفندن آوشو،
١٩) تـەنی، کییمی یا نمازلغی نجسلەنو،
٢٠) اوز اختیاری ایله طهارتینی بۆزو.

نمازده مباح بولغان اشلر.

١١٢) ایرکسز یۆتکرو وتۆچکرو ایله آغزدن برنیچه حرفلر چغو سببلی، نجسکه تییودن قورقوٗب یا که باشقه بر ضرورت اوچوٗن اوٗچ آدم آتلاو سببلی وهم ایکندی اوقوٗغانده قوٗیاش بایو سببلی نماز بۆزلماس.
١١٣ نماز اوقوٗغان زمانده‌یلان چغوٗب؛ چاغو احتمالی بولسه، نمازنی بۆزمیچی شونی اوتۆرو درست بولوٗر. اوتۆرو اوٗچوٗن اورنندن قوزغالوٗب طایاق آلوٗب کیلسه‌ده. شول وقتده کوکرەگی قبله طوفندن آوشسه‌ده‌نمازی بۆزلماس. اوتۆرگاندن‌صوڭ‌قالغان‌ییرندن‌اوقی‌باشلاب‌نمازینی‌تمام‌قیلوٗر.
١١٤) نماز اوقوچینڭ آلدندن کوزی تۆشەرلك ییردن اوزوٗب کیتو مکروهدر.
١١٥) نماز اوقوٗب طۆرغانده بر کشی آلدندن اوزوٗب کیته‌باشلاسه آڭا نمازده ایکانینی بلدرو اوٗچوٗن بر مرتبه طاماق قرو یا که بر مرتبه (سُبحَانَ اللّٰه) دییو درست بولوٗر.
١١٦) نماز آلدندن اوزوٗب گناهلی بولماسوٗنلر اوٗچوٗن کشی کوب

قوُرو سنتدر. بر ارشین اوُزوُنلغی وبارماق یووانلغی برطایاق بولسه‌ده پەرده اوُچوُن یارار؛ آندن کیم نەرسه یاراماس.

١١٧) امام آلدنده پەرده بولسه مقتدیلر اوُچوُن پەردەقویولازم بولماس.

١١٨) امام نمازده یاڭلشا باشلاسه، مقتدیلر طاماق یا که (سبحان الله) دیب یاڭلشقانینی امامغه آڭلاتو تییشلی بولوُر.

١١٩ نماز اوقوُب طوُرغان زمانده اختیارسز طهارتی بوُزلغان کشیگه نمازینی بوُزمیچی طهارت یاڭارتو درست بولوُر.

١٢٠) لکن هیچ بر سوز سوُیلەمەو، طهارت آلو اوُچوُن ضرور بولماغان هیچ بر اشنی قیلماو لازمدر. طهارت آلو اوُچوُن صو یانینه باروُب صو آلو سببلی وقبله طرفندن آوشووی سببلی نمازی بوُزلماس.

١٢١) ایمدی بو کشی طهارت آلغاچ‌ده، نماز اوقوُغان ییرینه قایتوُب یا که طهارت آلغان ییرنده قبلەغه قاراب نمازینڭ اوقوُلمی قالغان رکنلرینی تمام قیلوُر.

١٢٢) اگرده امام بولغان کشینڭ طهارتی بوُزلسه، آرتندن بر کشینی طارتوُب اوزی یانینه کیتروُرده، اوزی اورنینه امام بولوُرغه اشاره قیلوُر. اوزی طهارت آلوُرغه چغوُب کیتەر.

١٢٣) امام اورنینه قالغان کشی نمازنڭ قالغان رکنلرینی امام بولوُب تمام قیلوُر.

١٢٤) اوُلـگی امام طهارتینی آلغاچ نمازینی یالغوُز اوقوُغان کشی کبی اوزی‌گنه تمام قیلوُر.

نمازنڭ باشقه حکملری وتوُرلی نمازلرنڭ اوقو روشلری بو کتابدن صوڭ اوقولاچق (جماعت اسلی کتابده تفصیلا بیان قیلنمشلردر.

احمدهادی مقصودی.

جَمَاعَتْ

عبادات اسلامیه مجموعه‌سینك

دورتنچی جزئی

ابتدائی مکتبلرنك اوچنچی صنف شاگردلری اوچوندر.

٦ نچی طبعه

سنه ۱۳۳۱
۱۹۱۳

КАЗАНЬ.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
Уголъ Воскресенск. и Казанск. ул., соб. домъ.
1913.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

جَمَاعَتْ .

حَدِيث شَرِيف : صَلاةُ الْجَمَاعَةِ اَفْضَلُ مِنْ صَلاةِ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً ✻ معناسى : نمازنى امام وجماعت ايله اوقو يالغوز اوقودن يگرمى يدى درجه آرتق ثوابليراقدر.

١) فرض نمازلرنى امام ومُقتدى بولوب جماعت ايله اوقو سُنّتدر .

٢) جماعت ايله اوقولغان نمازده امام باش بولور . مُقتدى امامغه اويوب يعنى اييه‌روب اوقور ، نمازنك هر عملينى امام آرتندن غنه قيلور، هيچ بر عملنى امامدن الك قيلماس. ٣) قيامده مُقتدى (ثَنا) غنه اوقور، اَعوذ بسْملَه وسوره‌لرنى اوقوماس . امام اوقوغانينى كوتوب وطكلاب تيك طورور. ركوعدن قومه‌گه طورغانده امام تَسْميع ئه‌يتور ، تَحميد ئه‌يتمس . امّا مقتدى تَحميد ئه‌يتور تسميع ئه‌يتمس . باشقه ذكرلرنك هر برسينى امام‌ده مُقتدى‌ده اوقورلر.

٤) امام تَكبيرلرنى، تَسميعنى هم‌سَلامنى قچقروب ئه‌يتور . مُقتدى هَرْ ذِكرنى ياشرن ئه‌يتور . سوره فاتحه قچقروب اوقولغان نمازده سوره فاتحه‌دن صونك مُقتدى‌ده ياشرن ايتوب آمين دييور.

٥) مُقتدى برگنه كشى بولغانده امامنك اونك طرفندن بر قارش قدرگنه آرتده‌راق طورور. ايكى يا اوچ كشى بولغانده ، امامنك آرتنده صَف

بولوُ تزلوُب طوُروُرلر. صفنی تیگز قیلو وآراده کشی صییارلق بوش اورن قالدرمیچی جش تزلو سنتدر.

٦) الوغ ایر کشی صبی بالاغه وخاتوُن کشیگه اوُیوُب نماز اوقو درست توگلدر. صبیلرنڭ وخاتوُنلرنڭ ایر امامغه اوُیوُب اوقولری درستدر.

٧) بر امامغه ایرلر، صبیلر وخاتوُنلر برگه اوُیوُسه‌لر، اوّلگی صفده ایرلر، ایکنچی صفده صبیلر، اوُچنچی صفده خاتوُنلر تزلوُرلر. ٨) آرادن برسی امام بولوُب نمازلرینی جماعت ایله اوقو صبیلرغه درستدر، خاتوُنلرغه درست توگلدر. ٩) عذرسز کشی صاحب عذرگه اوُیوُب اوقو، ایکندی اوقوچیغه اوُیله‌نی قضا قیلوچی اوُیوُب اوقو نفل نمازی اوقوچیغه فرض نمازنی اوُیوُب اوقو، درست توگلدر. ١٠) نفل نمازینی اوُیله ویه‌ستو نمازلرینی اوقوچیغه اوُیوُب اوقو درستدر؛ ایرته، ایکندی وآخشام نمازلرینی اوقوچیغه اوُیوُب اوقو مکروهدر.

١١) بر نیچه کشی بر نمازنی جماعت ایله اوقوُمقچی بولسه‌لر، آراده عالمره‌گی امام بولوُر. علملری بر درجه‌ده بولسه. قرآتی درستره‌گی امام بولوُر، قرآتلری بر درجه‌ده بولسه، تقواراغی امام بولوُر. تقوالقلری‌ده، بر درجه‌ده بولسه، قارتراغی امام بولوُر. یاشلری‌ده تیگز بولسه، یاخشی خلقلیراغی امام بولوُر. خلقلریده بر درجه‌ده بولسه، کورکه‌مره‌ك قیافتلیسی امام بولوُر. ١٢) بیك نادان، فاسق، ایکی کوزی‌ده صوقر هم صاقاو کشینڭ امام بولووی مکروهدر.

١٣) امام ایرته نمازینڭ هر ایکی رکعتنده، آخشام ویه‌ستو نمازلرینڭ اوّلگی ایکی رکعتنده سوره‌لرنی قچقروُب اوقوُر، باشقه نمازلرده

یاشرن اوقۇر. ۱۴) یالغوز اوقوچی هر رکعتده سوره‌لرنی یاشرن اوقۇر. امام قچقرۇب اوقی طۇرغان رکعتلرده قچقرۇب اوقۇسه‌ده، درست بولۇر.

مُدْرِكْ ومَسْبُوقْ.

۱۵) امام نمازنی اوقی باشلاغاچ، صوڭندن کیلۇب ییتشکان کشیگه نمازنڭ قایو عملنده بولسه‌ده، امامغه تیز اۇیۇب شول عملنی قیلا باشلاو واجبدر. حتّی امام آخرغی قعده‌ده بولسه‌ده، اۇیۇب قالمق ثوابلیدر. ۱۶) امام قیامده قچقرۇب سوره اوقۇغان زمانده کیلۇب اۇیوغان کشی (ثنا)نی اوقۇماس، یاشرن اوقۇغان زمانده کیلوب اۇیۇغان کشی اوقۇر. قیامدن باشقه عملده وقتده اۇیۇغان کشی‌ده (ثنا) اوقۇماس.

۱۷) امام برر رکعتنڭ رکوعنده وقتده کیلۇب اۇیۇب، امام طۇرغانچی رکوعغه ایپلۇب اۇلگرگان کشی، شول رکعتکه ییتشکانگه حساب قیلنۇر. امام رکوعدن طۇرغاچ قومه‌ده سجده‌ده یا قعده‌ده وقتده اۇیۇغان کشی اول رکعتکه ییتشکانگه حساب قیلنماس.

۱۸) امامنڭ اوّلگی رکعتینه ییتشکان کشی (مُدْرِكْ) دیب آتالۇر. اوّلگی رکعتینه ییتشمه‌گان کشی (مَسْبُوقْ) دیب آتالۇر. ۱۹) مسبوق آخرغی قعده‌ده (تشهّد) اوقۇر، صلوات ودعا اوقۇماس، امام ایکی طرفقه‌ده سلام بیرگانچی کوتۇب تیك طۇرۇر، امام سلام بیرۇب بترگاچ قیامغه طۇرۇب ثنا، تعوّذ، بسمله وسوره‌لر اوقۇب قالغان رکعتلرینی قضا قیلۇر.

۲۰) اوّلگی رکعتکه ییتشمه‌گان کشی امامدن صوڭ بر رکعت قضا

قیلۇر. ایکی رَکْعَتْکه ییتشمه‌گان کشی امامدن صوڭ ایکی رَکْعَتْ قضا قیلۇر. اَوَّلـگی رَکْعَتنده قَعْده‌گه اوطۇرماس. هَرْ ایکی رکعتنده سورهٔ فاتحه‌دن صوڭ برهر سوره‌اوقۇر. ۲۱) دورت‌رکعتلی نمازده اۇچ رکعتکه ییتشمه‌گان کشی امامدن صوڭ اۇچ رَکْعَت قضا قیلۇر، اَوَّلـگی رکعتنده قَعْده‌گه اوطۇرۇر، ایکنچی رکعتنده اوطۇرماس، اَوَّلـگی ایکی رکعتنده سورهٔ فاتحه‌دن صوڭ برهر سوره اوقۇر. صوڭغی رکعتنده سورهٔ فاتحه‌نی گنه اوقۇر.

۲۲) آخشام کبی اۇچ رَکْعَتلی نمازنڭ آخرغی رَکْعَتینه‌گنه ییتشکان کشی امامدن صوڭ قضا قیلغان ایکی رکعتنڭ هرایکیسنده‌ده قعده‌گه اوطۇرۇر، هَرْ ایکی رَکْعَتنده‌ده سورهٔ فاتحه‌دن صوڭ برهر سوره‌ده اوقۇر. ۲۳) امامنڭ هیچ‌بر رکعتینه ییتشمیچی نمازنڭ آخرینه‌غنه اۇیۇب قالغان کشی، امامدن صوڭ نمازینی گویاپالغوز اوقۇغان کشی کبی اوقۇر.

مَسْجِدْ وَ جامِعْ.

۲٤) فَرْض نَمازلرنی مَسْجدکه بارۇب جَماعت ایله اوقو سُنّتدر.

اۇیده جماعت بولۇب اوقۇلغان نمازده، جَماعت ثوابی طابلسه‌ده مَسْجد ثوابی طابلماس. ۲۵) مَسْجدکه کرگانده اَوّل اوڭ آیاقنی آتلاب کرو واۇشبو دعانی اوقو مُسْتحبدر:

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِی اَبْوابَ رَحْمَتِكَ وَانْشُرْ عَلَیَّ خَزائِنَ رَحْمَتِكَ ❀

معناسی: یارب، میڭا رحمت ایشکلرکنی آچقل و رحمت خزینه‌لرکنی صاچقل.

۲٦) مسجددن چققانده اوّل صول آیاقنی آتلاب چقو واۇشبو دعانی اوقو مُسْتحبدر: اَللّٰهُمَّ اِنِّی اَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِیمِ ❀

معناسی: یارب، تحقیق مین سیندن الوغ فضل ورحمتکنی صوریمن.

٢٧) مَسْجِدكه كرگاچده بر سُنَّت نماز اوقوُلماسه، ايكى رَكْعَت (تَحيَّةُ الْمَسْجِدْ) نمازى اوقومستحبدر. ٢٨) مَسْجِداچنده اَدَبْ وتواضُعْ ايله اوطوُرو، ذِكْر وتَسْبيح، تَوْبه واِسْتِغْفار، دُعَا وتَضَرُّع ايله شُغللەنو، قرآن يا كِتاب اوقوُب اوطوُرو ياكه وعظ سوُيلەب يا طَلّاب طوُرو يا عِلْم اوُيرەنوُب يا اوُيرەتوُب اوطوُرو مُسْتَحَبدر. ٢٩) صوغان، صارمساق وطرما آشاغان كوُينچه مَسْجِدكه كرو ومَسْجِد اچنده دُنْيا اشلرى قيلوُب ودنيا سوزلرى سوُيلەب كوُلشوُب اوطوُرو مكروهدر.

٣٠) ايرته نمازى اوُچوُن مَسْجِدكه باروُب كرگانده، اِمام فَرْضينى اوقوُرغه كرشكان بولسه، ايكى حُكْم بار: اگرده تيزگنه ايكى رَكْعَت سُنَّتينى اوقــوُغانده فَرْضنڭ آخِرغى رَكْعَتينه اِمامغه اوُيوُب قالوُراق بولسه، اوَّلا مسجدنڭ ايگنچى بولمەسنده (ياكه برباغا آرتنده) ايكى رَكْعَت سُنَّتينى اوقوُر، صوڭره اِمامغه مَسْبوُق بولوُب اوُيوُر. اگرده سُنَّتينى اوقوُب شُغللەنگانده فَرْضنڭ هيچ بر رَكْعَتينه اوُلگرمى قالوُرلق بولسه، سُنَّتينى اوقوُماس، كرگاچده امامغه اوُيوُر. قالغان ايكى رَكْعَت سُنَّتينى فَرْضينى اوقوُغاندن صوڭ قَضَاقيلماس. ٣١) اگرده ايرته نمازينڭ سُنَّتينى اوقوُرغه كرشكاچ قَامَتْ اوقوُلوُب امام فَرْضغه كرشسه، اوَّل تيزگنه سُنَّتينى تَمَام قيلوُر، صوڭره امامغه اوُيوُر.

٣٢) اوُيله نمازى اوُچوُن مَسْجِدكه كرگانده اِمام اوُيلەنڭ فَرْضينى اوقوُرغه كرشكان بولسه، تيز اِمامغه اوُيوُر. دورت رَكْعَت سُنَّتينى اوقوُب شُغللەنمس. فَرْضينى تَمَام قيلغاندن صوڭ اوَّلا دورت رَكْعَت سُنَّتينى قضا قيلوُر، صوڭره ايكى رَكْعَت سُنَّتينى اوقوُر. ٣٣) مَسْجِدكه كروُب اوُيلەنڭ

دورت رَکْعَت سُنّتینی اوقوُرغه کرشکاچ قامَتْ توُشرلوُب اِمام فَرْضینی اوقوُرغه کرشسه، کرشلگان نَمازینی ایکی رَکْعَتْ نَفْل نَمازی ایتوُب تَمام قیلوُرده، تیز امامغه اوُیوُر. فَرْض تَمام بولغاندن صوڭ اَوّل دورت رکعتسُنّتینی،صوکره ایکی رَکْعَتْ سُنّتینی اوقوُر. ٣٤) اگرده دورت رَکْعَتْ سُنّتنڭ اوُچنچی رَکْعَتینی ده اوقی باشلاغان بولسه، آنی تَمام قیلـو تییشلی بولوُر. تَمام قیلغاندن صوڭ امامغه اوُیوُر. ٣٥) خاتوُنلرغه نماز نی مَسْجدکه باروُب اوقـو مَکْرُوهدر، مگر قارچقلرنڭ ایرتـه، آخشام ویه‌ستو نَماز لرینی مَسْجدده اوقولری مَکْرُوه توگلدر.

نمازنڭ قضاسی.

٣٦) بیش وَقْتْ نَمازنڭ هَرْبرسینی وَقْتلرنده (اَدا) (*) قیلـو فَرْضدر. عُذْرسز وَقْتنده اوقوُمی قالدر و هیچ درست توگلدر. ٣٧) اگرده بر نماز اوز وَقتنده اوقوُلمی قالسه، آنی ایکنچی وَقتده (قَضا) (**) قیلـو فَرض بولوُر. ٣٨) ایرته‌نَمازی قوُیاش چقغانچی اوقوُلمی قالوُب اوُیله وَقتی ییتکانچی قَضا قیلنسه، سُنّتی ده فَرْضی ده قَضا قیلنور، اگرده اوُیله وَقتی ییتکاچ قَضا قیلنسه، فَرْضی غنه قَضا قیلنوُر. ٣٩) باشقه نَمازلرنڭ فَرضلری غنه قَضا قیلنورلر. سُنّتلری هیچ قَضا قیلنماسلر. ٤٠) وَقْتنده اوقوُلمی قالسه، یه‌ستو نَمازی ایله برگه وِتْر نَمازی ده قَضا قیلنور، ٤١) جُمْعه نَمازینی اوقی آلمی قالغان کشی، اول کوُنده اوُیله اوقوُر، ٤٢) عیدْ و تَراویح نَمازلری وَقْتلرنده اوقوُلمی قالسه‌لر، صوکندن قَضا قیلنماسلر. ٤٣) اگر نماز جَماعت ایله قَضا قیلنسه، قچقروُب اوقوُلا طوُرغان رَکْعَتلرده امامغه قِراٴتنی قچقروُب

(*) ادا ـ عملنی وقتنده اوتەو دیمکدر. (**) قضا ـ عملنی وقتی چققاندن صوڭ اوتەو دیمکدر.

اوقو واجب بولۇر. اگرده يالغوز قضا قيلنسه، هر ركعتنده قراءتنى ياشرن اوقو واجب بولۇر.

٤٤) قضاغه قالغان نمازلرنك ترتيبلرى معلوم بولغانده ترتيبلرى ايله قضا قيلو تييشليدر. مثلًا بر كوننك بش وقت نمازىده قضاغه قالسه، ايرته نمازندن باشلاب يەستو ووترگه قدر ترتيبلرى بوينچه قضا قيلو تييشلى بولۇر. ۴۵) بر كشينك عمرنده دورت بيش كنه نمازى قضاغه قالغان بولسه، اول كشيگه وقتى كرگان نمازنى اوقوميچى ايك اوّل قضاغه قالغان نمازينى اوقو، وقتى كرگان نمازنى قضادن صونك اوقو فرض بولۇر. مثلًا اويله نمازى قضاغه قالغان كشيگه ايكندى وقتى كوگاچ ايك اوّل اويلەنى قضا قيلوب، ايكندينى آندن صونك اوقو فرضدر. ۴۶) اگرده عمرنده آلتى نمازى قضاغه قالغان كشى بولسه، اول كشى اختيارليدر: تلەسه، قضا نمازينى اوّل اوقور، تلەسه، وقتى كرگان نمازنى اوّل اوقور.

٤٧) نمازنى قضا قيلور آلدندن اذان وقامت اوقو سنتدر. ايكى اوچ نمازنى بر وقتده قضا قيلاچق بولسه، بارينه بر اذان كافى بولۇر. امّا قامت برگنه كافى بولماس: هر برسى اوچون برەر قامت كيرەك بولۇر.

۴۸) قضا قيلناچق نمازغه اوشبو رەوشچه نيّت قيلنۇر: (نيت قيلدم فلان كوننده وقتنده اوقولمى قالغان ايرته نمازمنك ايكى ركعت فرضينى اوتەمككه خالصًا لله تعالى الله اكبر.)

۴۹) عمرى اچنده بيك كوب نمازلرى قضاغه قالغان كشى قارتايغاچ شونلرنى قضا قيلمقچى بولسه، ايرته نمازينه اوشبو رەوشچه نيّت قيلۇر: (نيت قيلدم وقتنده اوقولمى قالغان ايرته نمازلرمنك ايك صونگيسينى قضا قيلمقلقغه خالصًا لله تعالى الله اكبر.) باشقه نمازلرغەده شول روشچه . . .

سَجْدهٔ سَهْو .

٥٠) بر کشی نَمازنكْ بر فرضینی اِخْتیاری ایله بولسه‌ده ، اۇنۇتۇب بولسه‌ده، قیلمیچی قالدرسه ، نمازی درست بولماس، اول کشیگه نمازینی یا کُغادن اوقو فرض بولۇر. ٥١) اگرده اِخْتیاری ایله نَمازنكْ بر واجِبینی قالدرسه، نَمازی بۇزلماس، لٰکِنْ اوزی گناهلی بولۇر. ٥٢) اگرده بر کشی نَمازنكْ بر واجِبینی اۇنۇتۇب ویا کُلشۇب قالدرسه ، اول کشیگه نمازینكْ آخِرنده (سَجْدَهٔ سَهْو) قیلو واجِب بولۇر. شول رەوشچه که: اگرده اول کشی یالغۇز اوقوچی بولسه، آخِرغی قَعْدَه‌سنده تَشَهُّدْنی اوقۇغاندن صوڭ، صَلَوات ودُعا اوقۇمیچی ایکی طَرَفْقه‌ده سَلام بیرۇرده، ایکی مَرْتَبه سَجْدَه قیلۇر. هر سَجْدَه‌ده اۇچەر مَرْتَبَه تَسْبیح ئەیتۇر. آندن صوڭ ینه قَعْدَه‌گه اوطۇرۇب تَشَهُّدْ ودُعا اوقۇب هَمْ سَلام بیرۇب نمازینی تَمام قیلۇر. ٥٣) اگرده اول کشی امام بولسه ، آرتنده‌غی مُقْتَدیلر طۇرۇب کیتمه‌سۇنلر اۇچۇن سَجْدَهٔ سهوگه قَدَرْ، اوڭ طَرَفینه‌غنه سَلام بیرۇب آندن صوڭ سَجْدَهٔ سَهْو قیلۇر. ٥٤) امام یا کُلشقانلغی اۇچۇن سَجْدَهٔ سَهْو قیلسه، آڭا ایيه‌رۇب مُقْتَدیلر گه‌ده، مَسْبۇقغه‌ده، سَجْدَهٔ سَهْو قیلو واجِب بولۇر. اَمّا مُقْتَدی یا کُلشو سَبَبْلی هیچ کمگه یَعْنی اِمامغه‌ده مُقْتَدیگه‌ده سَجْدَهٔ سَهْو قیلو واجب بولماس.

٥٥) اگرده بر کشی نَمازده یا کُلشۇب اۇشبو (١٧) تۇرلی اشنی قیلسه، فَرَضًا: ١) نَمازنكْ اَوَّلگی ایکی رکعتینكْ برنده سورهٔ فاتحه لورنینه باشقه بر آیَتْ اوقۇسه ، ٢) یا کِه اَوَّلگی ایکی رکعتینكْ برنده

سورهٔ فاتحه‌دن صوڭ سوره اوقۇمى قالسه، ٣) ياكه اۇچ ودورت ركعتلى نمازده ، اوّلـكى قَعْدَه‌گه اوطۇرمى قالسه ، ٤) ياكه بر قعده‌ده تَشَهُّد اوقۇمى قالسه، ٥) ياكه اوّلـكى قعده‌ده تشهّدن صوڭ صلوات‌ده اوقۇسه ، ٦) ياكه اوّلـكى قعده‌ده ياڭلشۇب سلام بيرسه ، ٧) ياكه قچقرۇب اوقۇلا طۇرغان ركعتده امام قرائتنى ياشرن اوقۇسه، ٨) ياكه ياشرن اوقۇلا طۇرغان ركعتده امام قرائتنى قچقرۇب اوقۇسه، ٩) ياكه وِتر نمازنده قُنوتْ دُعاسينى اوقۇمى قالسه ، ١٠) ياكه قرائت اوقودن اوّل رُكوع قيلسه، ١١) ياكه تكبير ئه‌يتۇب نمازغه كوشكاندن صوڭ ينه بر تكبير ئه‌يتسه، ١٢) ياكه سورهٔ فاتحه‌نى ايكى مرتبه اوقۇسه، ١٣) ياكه رُكوعنى ايكى مرتبه قيلسه، ١٤) ياكه سجده‌نى اۇچ مرتبه قيلسه، ١٥) ياكه آخرغى قعده‌ده تشهّدن صوڭ قيامغه طۇرسه، ١٦) ياكه آخرغى قعده‌گه هيچ اوطۇرميچى قيامغه طۇرۇب كيتسه ، ١٧) ياكه نيچه‌نچى ركعتده ايكانينى اويلاب طۇرۇب يا آيت وتشهد كبى بر ذكرنى تيپشسز اورنده اوقۇب نمازنڭ بر عملينى كيچكترسه، شول كشيگه سَجْدَهٔ سَهْو قيلو واجب بولۇر.

٥٦) فرضنڭ سوره‌قوشلمى طۇرغان آخرغى ركعتلرنده سورهٔ فاتحه‌گه سورهٔ قوشو سببلى نمازده سُنّت يامستحب بولغان عمللرنڭ برسينى قيلمى قالدرو سببلى، سجدهٔ سهو قيلو واجب بولماس. ٥٧) ياڭلشۇب سجدهٔ سهو واجب بولۇرلق ايكى اۇچ تۆرلى اشنى قيلسه‌ده، سجدهٔ سهو

برگنه مَرتَبَه قیلنوُر.

۵۸)نمازنكْ، آخِرنده سَجْدَهٔ سهو قیلاچق کشی اوُ نوُتوُب قیلمی قالدرسه، نَمازینه کیمچیلك کیلمس آنكْ اوُچوُن نمازدن صوكْ هیچ برعَمَلْ قیلولازِمْ بولماس.

نَمازده صاتاشو.

۵۹) بر کشی دورت رکعتلی بر نَمازده یاکْلشوُب اَوّلگی قَعْدَه‌گه اوطوُرمیچی قِیامغه طوُرا باشلاسه، شول آراده یاکْلشقانی خاطرینه کیلسه، ایکی حُکْمْ باردر: ۱) اگرده تزلری طوغریلانوُب بیتمه‌گان بولسه، قَعدَه‌گه قایتوُب اوطوُروُده تَشهّد اوقوُر، آخِرده سَجْدَهٔ سهو قیلماس. ۲) اگرده تزلری طوغریلانوُب قیامغه یاقنلاشقان بولسه، قَعدَه‌گه قایتماس قِیامغه طوُروُرده اوُچنچی رکعتنی اوقی باشلار. اوّلگی قَعدَه، قالغان کوُینچه قالوُر. آخِرده سَجْدَهٔ سَهْو قیلوُر.

۶۰) بر کشی دورت رکعتلی نَمازده (*) آخِرغی قَعدَه‌گه اوطوُروُب تَشهّدنی اوقوُغاندن صوكْ اَوّلگی قَعدَه دیب بلوُب بیشنچی رکعتنی اوقی باشلاسه، ینه ایکی حُکْمْ باردر: ۱) اگرده بیشنچی رکعتنكْ سَجْدَه‌سینی قیلغانچی یاکْلشقانی خاطرینه کیلسه، تیز قَعْدَه‌گه قایتوُب سَلام بیروُرده، سَجْدَهٔ سَهو قیلوُر. ۲) اگرده یاکْلشقانی بیشنچی رکعتنكْ سَجْدَه‌سینی قیلغاچ خاطِرینه کیلسه، یَنَه بر رکعت اوقوُب نَمازینی آلتی رکعت ایته‌رده، آخِرده سَجْدَه

(*) اوُچ رکعتلی نمازده یاکْلشونكْ حکملرینی دورت رکعتلی نمازده یاکْلشوغه اوُ حشاتوُب بلنوُر.

سَهْو قيلوُب نَمازيني تَمام قيلوُر. آرتق اوقوُلغان ايکی رکعتی نَفْل نَمازی بولوُب قالوُر.

٦١) اگرده برکشی آخِرغی قعْدَه گه هيچ اوطوُرميچی بيشنچی رکعتنك قيامينه طوُرسه ، دخی ايکی حُکْم باردر: ١) اگرده بيشنچی رکعتنك سجدەسينی قيلغانچی يا کُلشقانی خاطِرينه کيلسه ، تيزقَعْدَه گه قايتوُب اوطوُروُرده ، تَشهّد اوقوُب سَلام بيروُب سَجْدهٴ سَهْو قيلوُر. ٢) اگرده يا کُلشقانی بيشنچی رکعتنك سجدەسينی قيلغاچ خاطِرينه کيلسه ، نَمازی فَرْضلقدن چقوُب نَفْلگه ئەيلەنوُر. بس ايمدی ينَه بر رکعت اوقوُب نَمازينی آلتی رکعت نَفْل ايتوُب تَمام قيلورده ، فَرْضينی يا کُادن باشلاب اوقوُر.

٦٢) برکشی نَماز اچنده نيچه رکعت اوقوُغانينی اوُنوُتوُب اوزينك نيچەنچی رکعتده ايکانينی بلمەسه ، نَمازينی بوُزوُب (*) يا کُغادن اوقوُر. اگرده ايکی اوُچ مرتبَه شول رەوشچه اوزينك نيچه رکعت اوقوُغانينی اوُنوُتا باشلاسه ، نَمازينی بوُزماس، کوکُلی نيچه رکعت اوقوُغانينی قوُتليرەك گمان قيلسه ، اوزينی شول قَدَر اوقوُغانغه حِساب قيلوُب نَمازينی تَمام قيلوُر. اگرده نيچه رکعت اوقوُغانينی هيچ گمان قيلا آلماسه ، اوزينی آز اوقوُغانغه حِساب قيلوُر. مَثَلاً «بو اوقی طوُرغان رکعتم برنچی رکعتم ميکان، ايکنچی رکعتم ميکان» دييوُب شُبهەلەنسه، برنچی رکعتکه حِساب قيلوُر. . . «اوُچنچی رکعتم ميکان ، دورتنچی رکعتم ميکان» دييوُب شبهەلەنسه ، اوُچنچی رکعتکه حِساب قيلوُر.

(*) نمازينی بوُزاچق کشی نمازنك قايو عملنده بولسەده ، يعنی قيامده يا قومەده يا جلسەده يا قعدەده بولسەده، ايکی طرفقه سلام بيروُب بوزار.

٦٣) بويله رکعتلری شُبهَه‌لی بولغان نمازلرده آخرغی رکعت بولووی اِحْتِمال بولغان رکعتده قَعْدَه‌گه اوطوروب طورو تییشلیدر. (چونکه آخِرغی رکعتده قعده‌گه اوطورو فرضدر.)

٦٤) بر کشی دورت رکعتلی نمازغه کرشوب، ایکی رکعت اوقوغاچ اوّلگی قَعْدَه‌ده یا کُلشوب سَلام بیرسه، ایکی حُکْم باردر: ١) اگرده سَلام بیرگاندن صونك نَمازنی بوزارلق براش قیلماسه، قیامغه طوروب قالغان رکعتلرینی اوقوب نَمازنی تَمام قیلورده، آخِرده سَجْدَهِ سهو قیلور. ٢) اگرده نَمازنی بوزارلق بر اش قیلسه، نَمازینی یا شْادن باشلاب اوقور.

سَجْدَهِ تِلاوَتْ.

٦٥) قرآن کَریمده (١٤) بیرده سجده آیتی باردرکه: اَعْرافْ، رَعْدْ، نَحْلْ، اِسْراءْ، مریمْ، حَجْ، فُرقانْ، نَمْلْ، سَجْدَه، ص، فُصّلَتْ، نَجمْ، اِنْشقاقْ، عَلَقْ سوره‌لرنده‌در. ٦٦) اوشبو سجده آیتلرینك قایسینی بولسه‌ده، بَرسینی اوقوغان کشیگه‌ده ایشتکان کشیگه‌ده سَجْدَهِ تِلاوَتْ قیلو واجب بولور. ٦٧) شول ره‌وشچه‌که طَهارَتلی حالنچه قِبْلَه‌غه قارشی طوروب (نِیَّتْ قیلدم سَجْدَهِ تِلاوَتْ قیلمغه) دیب نیت قیلورده، تَکْبیر ئه‌یتوب سَجْدَه‌گه کیته‌ر. آنده اوچ مرتبه سَجْدَه‌تسبیحی ئه‌یتورده تَکْبیر ئه‌یتوب طوروب قَعْدَه‌گه اوطورور. آندن صونك اوشبو سوزلرنی اوقوب دعا قیلور:

سَجَدْتُ لِلرَّحمنِ وَآمَنْتُ بِالرَّحمنِ فَاغْفِرلی، ذُنوبی یارحمن • سَمِعْنا وَاَطَعْنا غُفْرانَكَ، رَبَّنا وَاِلَیْكَ الْمَصیرُ •

معناسی : سجده قیلدم الله تعالی اۇچۇن، هم ایمان کیتردم اول الله تعالیگه. بس ایمدی مینم گناهلرمنی یارلقاغل. ای رحمت قیلغوچی الله. ای ربمز بز سینكْ عفوکْنی ایشتدك، هم سیکْا اطاعت قیلدق. بز آخرده سینكْ حکمکْگه قایتاچقمز.)

٦٨) سجدۀ تلاوت اۇچۇن ده، نمازدەغی کبی طهارتلی بولو، تەنی، کییمی ونمازلغی پاك بولو، عورت ییرلری اۇرتولی بولو، قبلهغه قارشی بولو شرطدر. سجدۀ تلاوتنكْ اوزینه مخصوص وقتی یوقدر. نماز اوقو مکروه بولغان وقتلردن باشقه، قای وقتده قیلنسەده درستدر.
٦٩) سجدۀ تلاوتده نمازغه کرشکانده‌گی کبی تکبیر ایله قوللرنی قۇلاق طوغرسینه قدر کوتەرو، قیام ورکوع قیلو یوقدر. سجده‌سی ده برگنه مرتبه‌در. نماز اچنده سجده آیتلرندن برینی اوقۇغان کشی آیت تمام بولغاچده، نمازینی بۇزمیچی تکبیر ئەیتۇب سجده‌گه کیتەر. بر سجده قیلغاچ تکبیر ئەیتۇب قیامغه طۇرۇرده، سجده آیتلرندن صوکْغی آیتلرنی اوقۇب آندن صوكْ رکوع قیلۇر. ٧٠) اگرده سجده آیتینی اوقۇغاچده رکوع قیلسه، سجدۀ تلاوت قیلو واجب بولماس: رکوعسی سجدۀ تلاوت اورنینه طۇرۇر.

٧١) اگرده امام نماز اچنده سجدۀ تلاوت قیلسه، آکْا ایيەرۇب مقتدیلرگەده سجده قیلو واجب بولۇر. ٧٢) بر کشی بر مجلسده ایکی سجده آیتینی اوقۇسه یاکه ایشتسه هر آیت اۇچۇن برهر سجدۀ تلاوت قیلۇر. اگرده بر مجلسده بر سجده آیتینی ایکی مرتبه اوقۇسه،

یا کہ ایشتسه، بر گنه سَجْدَهٔ تِلاوت قیلوُر. ٧٣) اگرده بر سَجْده آیَتینی ایکی مجْلسْده اوقوُسه یا کہ ایشتسه، ایکی مَرْتَبَه سَجْدَهٔ تِلاوت قیلوُر. ٧٤) اوطوُرغان ییردن طوُروُب کیتو ایله، بر بولمه‌دن ایکنچی بولمه‌گه چقو ایله، بر سوز بتکاندن صولك ایکنچی سوزگه یا ایکنچی اشکه کرشو ایله مجْلسْ اوزگه‌ره‌در. ٧٥) کشی ایشتوُرلك اورنده سَجْده آیَتینی قچقروُب اوقو، سجده آیَتینِكْ اوزینی‌گنه آتاب اوقو هم قرآن اوقوُغانده سَجْده آیَتینی اوقوُمی قالدروُب کیتو مَکْروهدر. ٧٦) صبی بالا، دیوانه کشی، حَیْضلی و نفاسلی خاتوُن سَجْده آیَتینی اوقوُسه‌لرده، ایشتسه‌لرده، آنلرغه سَجْدَهٔ تِلاوت قیلو واجب بولماس. مَگَرْ آنلرنِكْ اوقوُغانینی ایشتکان کشیلرگه واجب بولوُر. ٧٧) بر کشی جنبْ وقْتنده یا کہ ایسرك وقتنده سَجْده آیَتینی اوقوُسه یا کہ ایشتسه، آڭا صوڭندن سَجْدَه قیلو واجب بولوُر.

مُقیمْ و مُسافِرْ.

٧٨) اوُیده طوُروچی کشیگه (مُقیمْ) دییلوُر. یوُز چاقرم چاماسی بر ییرگه بارو نیّتی ایله، یولغه چقغان کشیگه، (مُسافِرْ) دییلوُر. ٧٩) سَفَرگه چقغان کشی شَهْرینِكْ یوُرطلری طوغریسندن اوزغاندن باشلاب، تا شَهرینه قایتوُب کرگانچی، یا کہ بر شهرده (١٥) کوُن طوُرونی نیّتْ قیلغانچی، مُسافِرْ اِسمنده بولوُر. ٨٠) اگرده مُسافِرْ بر شَهرده (١٥) کوُن طوُرونی نیّت قیلسه، شول ساعَتْ مُقیمْ حُکْمنده

بولۇر، اگرده (١٥) كۆن طۆلغانچى طاغى يولغه چقسه، ينه مُسافِرْ بولۇر.
٨١) بر مسافرْنكْ بر شهرده (١٥) كۆن طۆرو نيتى بولميچى، شُغللر چغو سَبَبْلى يا كه بر خَبَرْ كۆتو سَبَبْلى (١٥) كۆن قَدَرْ شول شَهْرده طۆرسه‌ده، همان مُسافِرْ حُكْمنده‌بولۇر. ٨٢) ايكى‌شَهْرده يۆرطى بولغان كشى شول شَهْرلرنكْ قايوسينه‌غنه باروُب كرسه‌ده، مُسافِرلكدن چغار. اگرده اول شَهْرلرنكْ آراسى يۆز چاقرم قَدَرْ بولسه، بر يۆرطندن ايكنچى يۆرطينه بارغانده‌ده، مُسافِرْ بولۇر،
٨٣) مُسافِرْنكْ (٣) حكْمى باردر: ١) مُسافِرْ كشيگه اوُيله، ايكندى ويه‌ستو نَمازلرينكْ فَرْضلرينى ايكيشه‌رگنه ركعت ايتۆب قسقارتۆب اوقو واجِب بولۇر. ٢) چيتكلرينه اوُچ تەولك طولغانچى مَسْح قيلو درست بولۇر. ٣) سَفَرْده وَقْتنده رَمَضانْ آيى طوغرى كيلسه، روزه‌سينى طۆتميچى قَضاغه قالدرو درست بولۇر.
٨٤) مُسافِرْ دورت ركعتلى سُنّتلرنى واوُچ ركعتلى آخشام هم وِتْرْ نَمازلرينى هيچ‌قسقارتماس. ٨٥) دورت‌ركعتلى‌نمازده‌مُسافِرْ مُقيمگه اِمام بولسه، ايكى ركعت اوقۆغاچ، سَلام بيروُب نمازينى تَمام قيلۆرده، اوُيۆغان مُقيمگه اوزينكْ مُسافِرْ ايكانينى آڭلاتۆر. اول مُقيمْ، قالغان ايكى ركعتينى قِيامْلرنده هيچ قِراءَتْ اوقۆميچى يالغۆزى تَمام قيلۆر. ٨٦) اگرده‌دورت‌ركعتلى‌نمازده مَسافِرْ مقيمگه اوُيۆسه، امامينه ايیه‌روُب،اول‌ده‌دورت‌ركعت ايتۆب اوقۆر.

٨٧) مُسافِرْ مُقِيمْ وَقْتنده، قَضاغه قالغان دورت رکعتلی نَمازینی سَفَرْده قَضا قیلسه، قسقارتمیچی دورت رکعت ایتوْب قَضا قیلوْر، مُسافِرْ وَقْتنده قَضاغه قالغان نَمازینی مُقِیمْ بولغاچ قَضا قیلسه، ایکی رکعت ایتوْب قَضا قیلوْر.

جُمْعَه نمازی.

٨٨) بالغ وعاقل بولغان ایر کشیگه جمعه کوْن اوْیله نمازی اورنینه جمعه نمازی اوقو فرضدر.

٨٩) جمعه‌نڭ فرض بولووینڭ (٨) شرط باردر:

١) (ذُکُورَتْ) یعنی ایر کشی بولو،
٢) (بُلُوْغْ) بالغ کشی بولو،
٣) (عَقْلْ) عقالی بولو،
٤) (حُرِیَّتْ) آزاد کشی بولو،
٥) (اِقامَتْ) مقیم کشی بولو،
٦) (صِحَّتْ) سلامت کشی بولو،
٧) (سَلامَتِ عَیْنْ) کوزی سلامت بولو،
٨) (سَلامَتِ رِجْلْ) آیاقلری سلامت بولو،

٩٠) خاتوْنلرغه، صبیلرغه، دیوانه‌لرغه، زندانده بولغان ایرکسز کشیلرگه، مسافرلرگه، آورولرغه، ایکی کوزیده صوقر کشیلرگه، آقساق کشیلرگه جمعه نمازی فرض توگلدر. چوْنکه آنلر معذوردرلر. آنلر جمعه کوْن جمعه نمازی اورنینه اوْیله نمازی اوقوْرلر. اوْیله اوقوْمیچی مسجدکه باروْب جمعه اوقوْسه‌لرده، درست بولوْر.

٩١) جمعه نمازینی اوقو اوْچوْن (٦) نه‌رسه شرطدر:

١) (مِصْرْ) اسلام شهری دیوْرلك بر زور قلعه یا آول‌ده بولو،
٢) (اِمامْ) پادشاه یا مُفْتی طَرَفندن رُخْصَتلی کشی اِمام بولو،

٣) (جَماعَتْ) امامدن باشقه اَقَلّ اوُچ کشی اوقویاچق بولو ،

٤) (اِذْنِ عامْ) هر کم کروُرگه رحصت بولغان مسجد جامِعده اوقولو ،

٥) (وَقْتِ ظُهْر) اوُیله وقتنده اوقولو ،

٦) (خُطْبَه) جمعه‌نڭ فرضندن اوّل امام خطبه اوقو.

٩٢) اوُشبو آلتی شرطنڭ هر بوسی‌ده طابلمق لازمدر. بوسی گنه طابلماسه‌ده، جمعه نمازی اوقولماس: بلکه اوُیله نمازی اوقولوُر.

٩٣) اوُشبو شرطلرنڭ تمام طابلووی شبهه‌لی بولغان ییرده جمعه اوقولسه، جمعه‌دن صوڭ صاقلق اوُچوُن دورت رکعت اوُیله نمازی‌ده اوقو، تییشلیدر. بزنڭ یوُرط شهرلرنده خصوصا آوللرمزده اوُشبو شرطلرنڭ تمام طابلووی شبهه‌لیدر. چوُنکه شهرلرمزنی‌ده، آوللرمزنی‌ده کامِل اسْلامْ شهری دیب بولمیدر. شول سببدن بزنڭ دیارده جمعه نمازیدن صوڭ آخرغی اوُیله نمازی دیب نیتله‌ب دورت رکعت اوُیله نمازی اوقو عادت بولوُب قالمشدر.

٩٤) جمعه نمازی اوزی (١٠) رکعتدرکه اوّل ٤ رکعت سنت ، آندن صوڭ ٢ رکعت فرض، آندن صوڭ ینه ٤ رکعت سنتدر.

٩٥) جمعه مسجدینه باروُب کرگاچ‌ده ایکی رکعت (تحية المسجد) نمازی اوقولوُر. صوڭغی دورت رکعت سنتندن صوڭ ٤رکعت آخرغی اوُیله نمازی اوقولوُر، آندن صوڭ جمعه وقتینی حرمتله‌ب ایکی رکعت وقت سنتی اوقولوُر.

٩٦) جمعه وقتنده اوقولا طوُرغان نمازلرنڭ نیتلری اوُشبو ره‌وشچه‌در: ١) نیت قیلدم ایکی رکعت تَحِيّةُ الْمَسْجِدْ نمازینی اوته‌مکه خالصا لله تعالى الله اکبر. ٢) نیت قیلدم جمعه نمازینڭ دورت رکعت

سنتینی اوته‌مککه خالصا لله الخ ٣) نیت قیلدم جمعه نمازینكٔ ایکی رکعت فرضینی اوته‌مککه اؤیؤدم اؤشبو الخ. ٤) نیت قیلدم جمعه نمازینكٔ دروت رکعت سنتینی اوته‌مککه خالصا الخ. ٥) نیت قیلدم اؤستیمه فرض بولغان اؤیله نمازلرینكٔ آخرغیسینی اوته‌مککه خالصا الخ. ٦) نیت قیلدم اؤشبو وقتنكٔ ایکی رکعت سنتینی اوته‌مککه خالصا الخ.

٩٧) جمعه‌نكٔ ایکی رکعت‌فرضینی اوقؤغانچی امام خطبه اوقؤر. آرالرنده آزغنه اوطؤرؤب طؤرؤر. اول خطبه‌لرده الله تعالی‌گه حمد ئه‌یتؤر. کلمهٔ شهادت ئه‌یتؤر، محمد عم‌گه وصحابه‌لرینه صلوات ومدح ئه‌یتور، بر آز وعظ آیتلری اوقؤر. مسجدده‌گی کشیلرگه عِبْرَتلی وَعْظلر سؤیله‌ر. اَهْلِ اِسْلامغه وپادشاهغه خیر دعا قیلؤر. امام خطبه اوقؤر آلدندن مؤذّن (اُسْکُتوا رَحِمَکُمُ الله) دییؤر. معناسی: (ای جماعت طکلاب طؤرکز؛ الله تعالی سزگه رحمت قیلغای ایدی) دیمکدر. آندن صوڭ امامنكٔ قارشنده اذان اوقؤر.

---

٩٨) امام خطبه اوقؤغان زمانده مسجدده بولغان کشیلرگه هیچ بر سوز سؤیله‌شمیچی وهیچ بر اش قیلمیچی اخلاص ایله خطبه‌نی طکلاب طؤرو واجبدر. شول وقتده سنت ونفل نمازلر اوقو، ذکر وتسبیح ئه‌یتو درست توگلدر.

٩٩) امام خبطه اوقؤغان زمانده مسجدکه کیلؤب کرگان کشی تحیة المسجدنمازینی‌ده جمعه‌نكٔ دورت رکعت سنتینی‌ده اوقؤماس، کرگاچ‌ده، خطبه‌نی طکلاب اوطؤرؤر. جمعه‌نكٔ فرضی اوقؤلغاندن صوڭ دورته‌ر رکعت ایکی سنت نماز اوقؤب، فرضدن اؤلگی

سنتینیِده قضا قیلۇر، تحیة المسجد نمازی اوقولماغان کۆینچه قالۇر.

۱۰۰) برکشی مسجدکه کرۇب تحیة المسجد نمازینی یا دورت رکعت سنتنی اوقۇرغه کرشکاچ، امام خطبه اوقی باشلاسه، کرشکان نمازینی بۇزمیچی تمام قیلۇر.

۱۰۱) جمعه‌نڭ فرضینه امام سلام بیرگانچیاۇیۇب قالغان کشی مسبوق بولۇب، قالغان رکعتلرینی امامدن صوڭ قضا قیلۇر. امام سلام بیرگانچی اۇیۇب قالا آلماغان کشی اۇیله نمازی اوقۇر.

---

۱۰۲) جمعه کۆن اهل اسلام قارشنده دعالر وایزگی عمللر مقبول بولا طۇرغان مبارك هم‌بایرام کۆندر. هربر مسلمان‌غه جمعه کۆنینی الوغ کورۇب گناه اشلردن طییلو، ایزگی عمللر قیلۇرغه طرشو، فقراغه صدقه‌لربیرو، آتا، آنا، وقرداش اروغ ایله کورشۇب حاللرینی بلشو، قبرستانغه بارۇب یا که اۇیده قرآن اوقۇب ثوابینی میتلرنڭ روحلرینه باغشلاو، بوش وقتلرده قرآن اوقو، ذکر ئه‌یتو هم دعالر قیلو ایله شغلله‌نو تییشلیدر.

بیك فقیر بولماغان کشی جمعه کۆن دنیا اشلرینی کوب اشله‌میچی علم، عبرت ووعظ مجلسلرنده بولو، دوست ایش وقرداش اروغ ایله کورشۇب بایرام ایتۇب شادلق ایله اوتکه‌رو تییشلیدر.

عید نمازلری.

۱۰۳) جمعه نمازی فرض بولغان کشیلرگه عید نمازلرینیده‌اوقو واجب‌بولۇر. خاتۇنلر وصبیلر کبی، جمعه فرض بولماغان کشیلرگه عید نمازلریده واجب توگلدر.

۱۰٤) عید نمازلرینی اوقو اۆچۆن (۵) نه‌رسه شرطدر:

مِصرْ، اِذْن عام، اِمامْ، جَماعَتْ، وَقْتْ، (١)

١٠٥) عيد نمازلرينكٔ وقتلرى قوٌياش چغوٌب اوٌچ ارشين قَدَرْ كوتەرلگاندن باشلاب اوٌيله وقتى كرگانچيدر.

١٠٦) برعذر سببلى عيد فطر نمازى برنچى شوّالده اوقوٌلمى قالسه، ايكنچى شوّالده اوقو درست بولوٌر. اوٌچنچى شوّالده اوقو درست بولماس.

١٠٧) عيدنمازى‌قربان‌اوننچى‌ذوالحجه‌ده‌اوقوٌلمى‌قالسه،‌اون‌ايكنچى ذوالحجه‌گه قدر كيچكتروٌب اوقو درست بولوٌر.

١٠٨) عيد نمازلرى هر ايكيسى ايكيشەر ركعتدرلر. اذان وقامتدن باشقه هر زمان جماعت ايله اوقوٌلوٌرلر. محلّه خلقينه نماز وقتى ييتكانينى مؤذن مناره‌غه منوٌب بر نيچه مرتبه (الصّلاة) ديب قچقروٌب بلگرتوٌر.

١٠٩) عيد فطر نمازينه اوٌشبو رەوشچه نيت قيلنوٌر:
(نيت قيلدم ايكى ركعت عيد فطرنمازينى اوتەمككه اوٌيوٌدم اوٌشبو امامغه خالصا لله تعالى الله اكبر)

١١٠) عيد قربان نمازينه اوٌشبو رەوشچه نيت قيلنوٌر:
(نيت‌قيلدم ايكى ركعت عيد قربان نمازينى اوتەمككه اوٌيوٌدم اوٌشبو امامغه خالصا لله تعالى الله اكبر)

١١١) عيد نمازلرينكٔ هر ايكيسى اوٌشبو رەوشچه اوقوٌلوٌرلر: نيت قيلوٌب تكبير ئەيتوٌب كرشكاندن صونكٔ امام‌ده مقتديلرده (ثَنا) اوقوٌرلر، (ثنا)اوقوٌلغاندن صونكٔ‌هربرسى نمازغه كرشكانده‌گى كبى‌اوٌچ مرتبه قوللرينى قوٌلاق يوٌموٌشاقلرينه قدر كوتەروٌب اوٌچ مرتبه تكبير

---

(١) جمعه‌ده خطبه شرطايدى، عيد نمازلرنده شرط توگل، سنتدر. جمعه خطبه‌سى فرضدن اوّل اوقوٌلوٌر. عيد خطبه‌لرى نمازلردن صونكٔ اوقوٌلوٌر.

ئەيتۇرلر، تكبيرلرنىڭ آراسندە قوللرى باغلانميچى صالنوب طورورلر. آندن صوڭ امام باشقە نمازلردەغى كبى قچقروب سورەلر اوقور. ركوع وسجدە قيلنوب ايكنچى ركعتنىڭ قياميىنە طورغاندن صوڭ امام قچقروب ينە سورەلر اوقور. امام سورەلرنى اوقوب بترگاچ، ركوع قيلور آلدندن اوّلگى ركعتدەگى كبى ينە اوچ مرتبە تكبير ئەيتلوردە دورتنچى تكبير ايلە ركوعگە كيتلور. ركوع وسجدە قيلغاندن صوڭ قعدە وسلام ايلە باشقە نمازلر كبى تمام قيلنور.

١١٢) عيد نمازينە صوڭغە قالوب كيلگان كشى امام سلام بيرگانچى اويوب قالسە، مسبوق بولوب قالغان ركعتلرينى امامدن صوڭ قضا قيلور اگردە امام سلام بيرگانچى اويورغە ييتشە آلماسە، شول كوينچە قالور: عيد نمازلرى قضا قيلنماسلر.

١١٣) عيد نمازلرى اوقولغاندن صوڭ امام ايكى مرتبە خطبە اوقوب خلقنى وعظ قيلمق، فطرە وقربان حكملرينى اويرەتمك، وعيد كونلرندە سنت بولغان اشلرنى سويلەمك سنتدر.

تَراويحْ نَمازلرى

١١٤) رمضان آيندە هر كون يەستو نمازندن صوڭ، وتر نمازندن اوّل (تراويح) نمازى اوقو ايرلرگەدە خاتونلرغەدە سنتدر.

١١٥) تراويح نمازى بارى (٢٠) ركعتدر. ايكيشەر ركعت اون نماز ايتوب ياكە دورتەر ركعت بيش نماز ايتوب اوقولورلر. بو نماز يالغوزدە اوقولور، اما جماعت ايلە مسجددە اوقو سنتدر.

١١٦) تراويح نمازى جماعت ايلە اوقولغاندن صوڭرە وتر نمازىدە جماعت ايلە اوقولور. امام تراويح نمازلرينىڭ قرائتلرينىدە وترنكينىدە قچقروب اوقور.

١١٧) تراويح نمازينە اوشبو رەوشچە نيت قيلنور: (نيت قيلدم ايكى ركعت تراويح نمازينى اوتەمككە اويودم اوشبو امامغە خالصا لله تعالى الله اكبر)

١١٨) تراويح نمازلرى آراسنده دورت ركعت اوقوغان صاين ، دورت ركعت نماز اوقوۋر قدر وقت طوقتاب (ترويحه) قيلو ، يعنى يال ايتوب طوررو سنتدر.

١١٩) ترويحه وقتنده تسبيح يا تهليل ئەيتوب يا كه ئەيتلگانينى طڭلاب اوطوررو مستحبدر.

١٢٠) بزنڭ بو شهرلرده ترويحه وقتنده اوشبو تسبيحنى ئەيتو معروف بولمشدر:

سُبْحَانَ ذِى الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ ❀ سُبْحَانَ ذِى الْعِزَّةِ وَالْعَظَمَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْجَبَرُوتِ ❀ سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِى لَا يَمُوتُ ❀ سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ ❀ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ نَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ ❀ نَسْئَلُكَ الْجَنَّةَ وَنَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ ❀

معناسى :

بيردەگى وكوكدەگى مخلوقاتقه حوجه بولغوچى الله تعالىنى تنزيه قيلامن عزت، قدرت وبيك اوغلق ايیەسى بولغوچى الله تعالىنى تنزيه قيلامن. بوتون عالمنڭ پادشاهى وهيچ اولمەيەچك ترك بولغوچى الله تعالىنى تنزيه قيلامن. اول الله تعالى كيمچيلكلردن بيك پاك ومقدس بولغوچى هم بارچه فرشتەلرنڭ وجبرائيل فرشتەنڭ ربى بولغوچيدر. بر الله تعالىدن باشقه هيچ تڭرى يوقدر. بز اول الله تعالىدن گناهلرمزنڭ يارلقانووينى استيمز. اى الله بز سيندن جنتنى صورِيمز. تموغدن سيكا صغنامز.

---

٢٢١) تراويح نمازلرى تمام بولوب بيشنچى تسبيح ئەيتلگاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ ❀ اَللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الْاِيمَانِ ❀ وَشَرِّفْنَا بِشَرَافَةِ الْهِدَايَةِ وَالْعِرْفَانِ ❀ وَاَكْرِمْنَا بِصِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَارْزُقْنَا الْجَنَّةَ وَالْغُفْرَانَ ❀ وَتَقَبَّلْ مِنَّا تَرَاوِيحَنَا يَا سُبْحَانُ ❀ وَاسْتَجِبْ دُعَائَنَا يَاحَنَّانُ ❀ بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ يَا مَنَّانُ ❀ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ❀

معناسی:

يارب، محمد عليه‌السلام‌گه هم آنكٔ اۇى جماعتلرينه رحمت وسلام قيلغل، اى الله، بزلرنى ايمان زينتى‌ايله زينتله‌گل، ودخى علم وتوفيق ايله شرافتلى قيلغىل. ورمضان آيينكٔ روزه‌سى ايله حرمتلى قيلغل، بزگه جنتنى ويارلقانونى نصيب قيلغل، اى پاك ومنزه بولغوچى الله، بزلرنكٔ تراويحلرمزنى قبول قيلغل، اى رحمت قيلغوچى وصۆراميچى بيرگوچى الله. فضلكٔ وكرمكٔ ايله بزنكٔ دعالرمزنى قبول قيلغل. اى كامل رحمت قيلغوچى الله تعالى، هر نرسه‌سينكٔ رحمتكٔ ايله‌گه بولغوچيدر.

١٢٢) تراويح نمازينكٔ هر ركعتنده سوره‌ٔ فاتحه‌دن صوكٔ برقسقا سوره اوقۇلۇر. كلام شريفنكٔ باشندن باشلاب، هر ركعتنده قوشا قوشا، بر نيچه تراويحده آخرينه قدر اوقۇب چغۇب قرآننى ختم قيلو الوغ سنتلردندر.

١٢٣) تراويح نمازينى يه‌ستو نمازينى اوقۇغاندن صوكٔ اوقو سنتدر. شول سببدن مسجدكه تراويح نمازى اوقۇلا باشلاغاچ كيلگان كشيگه، ايكٔ اوّل يالغۇزى يه‌ستونكٔ دورت ركعت فرضينى اوقو وآندن صوكٔ تراويح نمازى نيتله‌ب امامغه اۇيو تييشليدر.

١٢٤) بويله صوگغه قالغان كشى تراويحنكٔ قالغان ركعتلرينى امامدن صوكٔ يالغۇزى اوقۇب تمام قيلۇر. ايمدى اگرده امام وترنى اوقۇب بترگانچى تراويحنى تمام قيلسه، امامغه مسبوق بولۇب اۇيۇر. اگرده تراويحنى تمام قيلغانچى امام وترنى اوقۇب بترسه، وترنى‌ده يالغۇزى اوقۇر.

جَنَازَه نمازی.

١٢٥) مَیْتکه دعا قیلو مَقْصودی ایله جَنَازَه نمازی اوقو فرض کفایه‌در؛ شویله‌که میتنڭ اولگانینی بلگان کشیلرنڭ آرادن برنیچه‌سی اوقوسه، باشقه‌لرینڭ اوستندن توشه‌در. اگرده هر برسی اوقوسه، هرقایوسی ثوابلی بولادر. اگرده هیچ برسی اوقومی قالسه، هرقایوسی گناهلی بولادر.

١٢٦) جنازه نمازینڭ سیگز شرطی باردر:

١) (وُضُوْءْ) طهارتلی بولو، ٥) (سَترِعَوْرَتْ) عورت ییرلر اورتولی بولو،

٢) (طَهَارَتِ‌بَدَنْ) تەن پاك بولو، ٦) (اِسْتِقْبالِ‌قِبْلَه) قبله‌غه قارشی بولو،

٣) (طَهَارَتِ ثَوبْ) کیيم پاك بولو، ٧) نِيَّتْ) نیت قیلو،

٤) (طَهَارَتِ‌مَکَانْ) آیاق‌باسقان اورن ٨) (مَغْسُولِيَّةِ‌مَيِّتْ)میت‌یوولغان‌بولو. پاك بولو.

١٢٧) اگرده میت (شهید) بولسه، یعنی ظلمق ایله اوتورلگان کشی بولسه، یوولماس. یوولماغان بولسه‌ده، آنڭ اوچون‌ده جنازه نمازی اوقولور.

١٢٨) جنازه نمازنده قرائت، رکوع، سجده وقعده‌یوقدر، قیام حالنده دورت تکبیر وایکی سلام ایله تمام قیلنور.

١٢٩) جنازه نمازینی اوقویاچق کشی اوّلا (نیت قیلدم اوشبو میت اوچون جنازه نمازی اوقومقغه، اویودم اوشبو امامغه خالصًا لله تعالی) دیب نیت قیلور، آندن صوڭ نمازغه کرشکانده‌گی کبی قوللرینی کوته‌روب تکبیر ئه‌یتور‌ده، قوللرینی باغلاب (ثنا) اوقور، آندن صوڭ قوللرینی کوته‌رمیچی ایکنچی تکبیرنی ئه‌یتور. آندن صوگره‌تشهددن صوڭ اوقولاطورغان صلواتنی اوقور، آندن صوڭ اوچنچی تکبیرنی ئه‌یتور.

١٣٠) آندن صوڭ اۇشبو دعانی اوقۇر:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا ❀ اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِيمَانِ ❀ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ هٰذَا الْمَيِّتُ مُحْسِنًا فَزِدْ فِى اِحْسَانِهِ وَاِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ ❀

معناسی:

(یاربّ، بزلرنڭ تركلرمزنیده، اولـكلرمزنیده، حاضرلرمزنیده، غائبلرمزنیده، كچكنه‌لرمزنیده، اولوغلرمزنیده، ایركه‌كلرمزنیده، خاتوننمزنیده، یارلقاغل. یارب، ترك بولغانلرمزنی **اسلام** دینی اوزرینه ترك قیاغل. اولـگانلرمزنی ایمان ایله وفات قیلغل. ای‌الله، اگر اۇشبو **میت ایزگی** كشی بولغان بولسه، ایزگیلـگن آرتدرغل، **اگر** گناهلی كشی بولغان بولسه، گناهلرین **عفو قیلغل)**.

اگر میّت صبی یا دیوانه كشی بولسه، اۇچنچی تكبیردن صوڭ اۇشبو دعانی اوقۇر:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا الْمَيِّتَ لَنَا فَرَطًا وَذُخْرًا وَاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَمُشَفَّعًا ❀

معناسی:

(یاربّ بو میتنی بزنڭ اۇچۇن شفاعتچی وشفاعتن مقبول قیلغل.)

١٣١) آندن صوڭ دورتنچی تكبیرنی ئەیتۇرده **ایكی** طرفقه سلام بیرۇب نمازنی تمام قیلۇر.

١٣٢) جنازه نمازی تمام بولغاندن صوڭ اۇشبو دعا **اوقۇلۇر:**

رَبِّ اغْفِرْ لَنَا وَلِهٰذَا الْمَيِّتِ وَافْسَحْ لَهُ فِى قَبْرِهِ ❀ اَللّٰهُمَّ زِدْ اَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ ❀

معناسی:

(ای ربم، بزورنك گناهلرمزنیده بو میتنك گناهلرینیده بارلقاغل ورحمی آشا قمرندهده کیگلك قیلغل. یارب، بو میتنك اجرینی آرتدرغل وآندن صوگره بزنی آزدرماغل).

١٣٣) جنازه اوقولغان زمانده میت، باشی مغرب طرفنده وآیاغی مشرق طرفنده بولوب چالقان یاتار. امام، اویوغان کشیلردن آلدهراق بولوب، میتنك کوکره‌گی طوغریسنده طورور.

١٣٤) جنازه نمازینه امام ایکی تکبیرنی ئه‌یتکاچ کیلوب اویوغان کشی مسبوق بولوب قالغان تکبیرلرینی میت اورنندن آلنغانچی امامدن صوڭ قضا قیلور. آشغچ بولورلق بولغانده مسبوق، ثنا، صلوات ودعانی اوقوماسه‌ده، درست بولور. صوڭغی اوچ تکبیرنی ئه‌یتوروده سلام بیرور.

١٣٥) طهارت آلوب شغللنسه، اولگوره آلمی قالورلق بولغان کشیگه، جنازه نمازینی تیمم ایله اوقوده درستدر.

نَفْل نمازلری.

١٣٦) ایکندی ویه‌ستو نمازلری آلدندن دورته‌ر رکعت نفل‌نمازی اوقو ودخی اویله ویه‌ستو نمازلرندن صوڭغی ایکیشه‌ر رکعت سنتلرینی دورتشه‌ر رکعت ایتوب اوقو، سنت درجه‌سنده بیك تییشلی وکوب ثوابلی مستحبلردندر.

١٣٧) قای وقت بولسه‌ده. نماز مکروه بولماغان وقتلرده ایکیشه‌ر، دورتشه‌ر، آلتیشار یاسیگزه‌ر رکعت نفل نمازلری اوقو مستحبدر.

١٣٧) ٤، ٦، ٨ رکعتلی نفل نمازلرینڭ هر قعده‌سنده صلوات ودعا اوقو تییشلیدر.

١٣٩) نیت قیلوب کرشلگان نفل نمازینی اوقوب تمام ایتو

واجب بولوُر. بوُزو حرامدر. اگرده بوُزسه، صوڭندن قضا قیلو واجب بولوُر.

١٤٠) آت اوُستنده بارغانده آتقه آتلانغان کوُینچه نفل نمازی اوقی بارو درستدر، اول زمان قبلهغه قارشی اوقو فرض بولماس، یولی قایا طابا بارسه، شول طرفقه طابا قاراب اوقوُب باروُر.

١٤١) مسهور نفل نمازلری اوُشبولردر:

١) حاجَتْ نمازی، ٦) خُسُوفْ نمازی، ١١) اَوّابینْ نمازی،
٢) اِسْتِسْقا نمازی، ٧) سَفَرْ نمازی، ١٢) تهجّدْ نمازی،
٣) تَوْبَه نمازی، ٨) شُكْرْ نمازی، ١٣) هَوْلْ نمازی،
٤) خَوْفْ نمازی، ٩) اشراق نمازی، ١٤) مسجد نمازی،
٥) كُسوفْ نمازی. ١٠) ضُحٰی نمازی، ١٥) اِسْتِخاره نمازی.

١٤٢) حاجت نمازی، الله تعالیدن بر مرادنی صوُراب دعا قیلوُر آلدندن اوقوُلا طوُرغان ایكی ركعت نفل نمازیدر.

١٤٣) استسقا نمازی- قوُریلق سببلی ایگنلرگه وحیوانلرغه ضرر كیلوُرلك بولغاچ، الله تعالیدن یاغموُر صوُراب دعا قیلوُ اوُچوُن اوقوُلا طوُرغان ایكی ركعت نفل نمازیدر. بونماز صحراده اوقوُلوُر. بارچه مسلمانلر جییلوُب قرغه چغارلر، بالا چاغالرینی وحیوانلرینیده آلوُب چغارلر. هر كم طهارت ایله وتوبهنچیلكلی قیافت ایله جهیهو چغار. صحراده هر بر كشی قبلهغه قارشی طوُروُرلر. امام جییلغان كشیلرگه بیك كوب وعظ قیلوُر. هرقایوسینه گناهلرندن توبه واستغفار قیلوُرغه ودشمان بولشقان كشیلرگه بربرسی ایله باحللهشوُرگه قوشار، خلقلر توبه واستغفار قیلوُرلر، بربرسی ایله باحللهشوُرلر. آندن صوڭ هر كم یالغوُز یالغوُز ایكیشهر ركعت نماز اوقوُرلر.

١٤٤) استسقا نمازندن صوڭ اوُشبونی اوقوُب دعا قیلوُرلر:

اَللّٰهُمَّ اَسْقِ عِبَادَكَ وَارْحَمْ بَهَائِمَكَ. اَللّٰهُمَّ اَمَرْتَنَا بِدُعَائِكَ وَوَعَدْتَنَا بِاِجَابَتِكَ فَقَدْ دَعَوْنَاكَ كَمَا اَمَرْتَنَا فَاَجِبْنَا كَمَا وَعَدْتَنَا ❀ اَللّٰهُمَّ اِنْ لَمْ تَرْحَمْ لِاَنْفُسِنَا لِكَثْرَةِ ذُنُوبِنَا فَارْحَمْ صِبْيَانَنَا وَبَهَائِمَكَ ❀

معناسی :

يارّب، قوللرڭنى صوغارغل، حيوانلرڭغه رحمت قيلغل. يارب بزلرگه دعا قيلمق ايله بۇيۇردڭ وهم قبول ايتمكنى وعده قيلدڭ . ايمدى بز سيڭا اوزڭ بۇيۇرغانچه دعا قيلامز بس ايمدى سين وعدەڭ بويىنچه بزنڭ دعامزنى قبول قيلغل. يارب اگرده گناهلرمز كوبلگى سببلى اوزمزگه رحمت قيلماسەڭ، (گناهسز) صبيلرمزغه وحيوانلرڭغه رحمت قيلغل.

١٤٥) اگرده اوّلگى كۈن استسقا نمازينى اوقۇب دعا قيلغاندن صوڭ ياغمۇر ياوماسه، ينه ايكى كۈن شول رەوشچه استسقا قيلۇرلر

١٤٦) اگرده قرده استسقا قيلغان وقتده ياغمۇر ياوا باشلاسه، باشلرينى آچۇب ياغمۇرغه چلاتۇرلر . الله تعالىگه شكر قيلۇرلر.

١٤٧) تَوْبَه نمازى ـ گناهلردن اوكنۇب توبه واِستِغْفار قيلۇر آلدندن اوقۇلا طۇرغان ايكى ركعت نفل نمازيدر.

١٤٨) توبه نمازينى اوقۇغاندن صوڭ اۇشبو استغفارنى اوقۇر :

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ، اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ، اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ تَعَالٰى مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ عَمْدًا اَوْخَطَاءً سِرًّا اَوْعَلَانِيَةً وَاَتُوبُ اِلَيْهِ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِى اَعْلَمُ وَمِنَ الذَّنْبِ الَّذِى لَا اَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ❀

معناسی :

(الله تعالىدن مينى هر بر گناهلرمدن يارلقاوينى تليمن، يورى قيلغان گناهلرمدن‌ده، خطالق ايله قيلغان گناهلرمدن‌ده ، ياشرن قيلغان گناهلرمدن‌ده، اشكارا قيلغان گناهلرمدن‌ده ودخى الله تعالىگه بلۇب قيلغان گناهلرمدن‌ده. بلمى قيلغان گناهلرمدن‌ده توبه قيلامن (يعنى اوكنۇب قايتامن) اى الله سين غيبلرنى‌ده بلگوچيسڭ .)

١٤٩) خَوْفَ نمازی- بربلا وآفتنكٔ بولووندن قورقغان زمانده بر ضَرَر ایرشمه‌سه ایدی دیب دعا قیلوٗر آلدندن اوقوٗلا طوٗرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر. قاتی ییل وداوللربولغانده ، کوك کوکره‌ب یاشنلو یاشنه‌گانده، یاغموٗر وبوٗز یاوغانده، صو طاشوٗغان زمانده، زلزله بولوٗب ییر سلـکنه باشلاغانده، قاتی اسسی وقاتی صووقلر بولغانده اوٗشبو نماز اوقوٗلوٗر.

١٥٠) کُسُوْف نمازی- قوٗیاش طوٗتلغان زمانده امام وجماعت ایله مسجدده اوقوٗلا طوٗرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر. بو نمازنكٔ قرأتنده امام بیك‌اوٗزوٗن سوره‌لراوقوٗر، قچقروٗب‌اوقوٗماس، قوٗیاشنكٔ نوری آچلغانچی هر کم مخلوقاتنكٔ عجیب احوالی ایله عبرتله‌نوٗب الله تعالی‌گه حمد وتسبیح ئه‌یتوٗرلر.

١٥١) خُسُوْف نمازی- آی طوٗتلغان زمانده‌اوقوٗلا طوٗرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر. بو نماز مسجدده اوقوٗلماس. بلـکه اوٗیده یالغوٗز اوقوٗلوٗر.

١٥٢) سفر نمازی- بر سفرگه چغار آلدندن، سفرم اوٗڭشلی بولسه ایدی دیب دعا قیلمق اوٗچوٗن اوقوٗلا طوٗرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

١٥٣) شُکْر نمازی- بر الوغ دَوْلَت ، نِعمَتْ وَمَرْتَبه‌گه ایرشکاچ،

یا بر مقصود حاصل بولغاچ الله تعالی گه شکر قیلو نیتّی ایله اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

١٥۴) اِشْراقْ نمازی۔ قویاش تمام چغوب کوتەرله باشلاغاچ اوقولا طورغان نفل نمازیدر، که یاایکی، یا دورت، یا آلتی، یا سیگز رکعت ایتوب اوقولور.

١٥٥) ضُحی نمازی۔ قویاشنڭ چققان وقتی ایله اویله وقتینڭ اورتالغنده اوقولور. مثلا قویاش ساعت ٤ده چققان کونلرده ساعت ٨ ده اوقولور: قویاش ساعت (٨) ده چققان کونلرده ساعت (١٠) ده اوقولور. بو نماز٢، ٤،٦،٨،١٠، یا ١٢ رکعت ایتوب تورلیچه اوقولور.

١٥٦) اَوّابین نمازی ۔ آخشام نمازن اوقوب بترگاندن صوڭ اوقولا طورغان نفل نمازیدر، که ٢، ٤، یا ٦ رکعت ایتوب اوقولور.

١٥٧) تَهَجُّد نمازی۔ تونله یوقودن اویانوب طاڭ آتقانچی اوقولا طورغان نفل نمازیدر. ٢، ۴، ٦، ٨ یا ١٠ رکعت ایتوب اوقولور.

١٥٨) هَوْلْ نمازی۔ بر مسلمان کشینڭ وفات بولغانن ایشتکان کونده آخشامدن صوڭ اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر؛ بونڭ ثوابی شول میتنڭ روحینه باغشلانور.

١٥٩) مسجد نمازی۔ مسجد که کرگاچده اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل‌نمازیدر، که (تَحِیَّةُ الْمَسْجِدْ) نمازی دیب آتالور.

۱٦۰) اگرده مسجدکه کرگاچده باشقه بر نماز اوقولاچق بولسه، بو نمازنی اوقو لازم توگلدر. شونـنگ اوچون مسجدکه بیش وقت نمازنی اوقو اوچون کرگانده اوقولماس، جمعه‌غه کرگانده اوقولور. برمسجدکه قاراب‌چغو اوچون کرگان کشیگه‌ده بو نمازنی‌اوقوتییشلیدر.

---

۱٦۱) استخاره نمازی ـ بر الوغ اشنی باشلار آلدندن شول اشنگ‌خیرلی بولووینی‌تلەب اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

۱٦۲) بونمازنی‌اوقوغاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ❀ اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي فَاقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ ❀ وَاِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِيَ الْخَيْرَ اَيْنَمَا كُنْتَ ❀ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ❀

معناسی

۱٦۳) یارب، تحقیق‌مین سیندن یاحشیلق استیمن. هم‌قدرت استیمن وسینڭ فضلڭنی صوریمن تحقیق سین هرنەرسەگه قادرسڭ (مین اوزمگنه) هیچ بر نەرسەگه قادر توگلمن. وهم سین هرنەرسەنی بلەسڭ. مین بلمیمن. تحقیق سین هربر غیب نەمەلرنی‌ده بلگوچیسڭ ای‌الله، اگرده اوشبو اشنی مینم دینم، دنیام وآخرتم اوچون خیردیب بلسەڭ، اول اشنی‌میڭا نصیب ومیسر قیلغل هم اول اشنی مینم اوچون‌مبارك قیلغل، اگرده بواشنی مینم دینم،دنیام وآخرتم اوچون ضررلی‌ویمان دیب‌بلسەڭ اون اشنی‌میندن ومینی اول‌اشدن دونـدرگل، ومیڭا قایده بولسەده خیر اشلرنی نصیب قیلغل. تحقیق سینڭ هرنەرسەگه کوچڭ یتکوچیدر.

۱٦۴) اوشبو دعانی اوقوغاندن صوڭ قیلاچق اشینی کوڭلی طارتسه، خیرلی بولووینی امید ایتوب باشلار. کوڭلی طارتماسه، اختیارینه قارار.

۱٦۵) برخیر اشنڭ‌خانەسی باشلاب آچلغان زمانده رسم کشاد مجلسلرندەده اوشبو دعانی اوقو ممکندر.

روزه، اعتکاف، زکات، عشر، فطر، فدیه، صدقه قربان وحج حکملری عبادات اسلامیدنڭ (روزه، زکات، حج) اسملی جزئنده بیان قیلمشلردر.

احمدهادی مقصودی.

روزه، زکات وحج

عبادات اسلامیه مجموعه‌سینك

بیشنچی جزئی

ابتدائی مکتبلرنك اوچنچی صنف شاگردلری اوچوندر.

سنه ۱۳۳۱
۱۹۱۳

۶

ИЗДАНІЕ ШЕСТОЕ.
Второе изданіе дозволено цензурою въ С. Петербургѣ.
18 іюня 1899 г.

Казань.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1913.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

١) آيت كريمه: (يَاۤ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ، لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۞) سورة البقرة.

مآلى: «اى مؤمن بندەلر، اوّل زماندەغى مؤمنلرگه فرض قيلنغانى كبى، تقوالغگز آرتسۇن اۇچۇن (رمضاندە) روزە طۇتو سزگەدە فرض قيلندى»

٢) حديث شريف: لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ وَزَكَاةُ الْجَسَدِ الصِّيَامُ ۞

معناسى: (هر نەرسەنك بر زكاتى، يعنى پاكلاوچيسى بولادر. تەننك زكاتى روزەدر.

صَوْمْ – روزه

٣) رَمَضان آينده هر كۆن روزه بولو، يعنى طاڭ ياقتيلغى جەيلگان وقتدن باشلاب قۆياش باتقانچى آشامى، اچمى وياقنلق قيلمى طۆرو بالغ وعاقل بولغان هر بر مؤمن بندەگه فرضدر.

٤) روزه نك فرضلرى (٣) در:

١) نيّتْ قيلو، ٢) آشاو، اچودن طييلو، ٣) ياقنلقدن طييلو.

٥) روزه بولوغه سحر آشاغاندن صوڭ طاڭ آتقانچى نيت قيلو، مستحبدر. اۆيله وقتينه بر ساعت چاماسى قالغانچى نيت قيلنسەدە، درست بولۆر. اۆيله وقتينه بر ساعت چاماسىغنه قالغاچ نيت قيلو معتبر بولماس.

٦) روزەغه كوڭل ايله نيت قيلو كافيدر. تل ايله هيچ بر سوز ئەيتمەسەدە، كوڭلندن ايرتەگه روزە بولاچقينى اويلاسه، روزەسى درست بولۆر.

٧) عربچه اۇشبو سوزلرنی اوقوب تل ایله نیت قیلو مستحبدر:

نَوَيْتُ اَنْ اَصُومَ صَوْمَ شَهْرِ رَمَضَانَ مِنَ الْفَجْرِ اِلَى الْمَغْرِبِ خَالِصًا لِلّٰهِ تَعَالَى ❀

معناسی (الله تعالی اوچۇن اخلاصم ایله نیت قیلدم رمضان آیینڭ روزەسینی طۇتمقلقغه طاڭ وقتندن باشلاب قۇیاش باتقانچی.)

٨) قۇیاش باتقاچ روزەنی تمام قیلغانده بر طعام، طۇز یا صو ایله (افطار) قیلو، یعنی آغزنی آچو سنتدر. خرما کبی طاتلی ییمشلر ایله افطار قیلو مستحبدر.

٩) افطار قیلغاندن صوڭ اۇشبو دعانی اوقۇر:

اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَعَلَى

رِزْقِكَ اَفْطَرْتُ فَاغْفِرْ لِي يَاغَفَّارُ مَا قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ ❀

معناسی: (ای الله، اۇشبو روزەنی مین سینڭ اوچۇن گنه طۇتدم ومین سیڭاغنه ایمان کیتردم، وسیڭا توکل قیلدم، وسینڭ رزقڭ ایله آغزمنی آچامن. ای گناهلرنی عفو ایتکوچی الله، ایمدی مینم اۇلگی گناهلرمنیده، صوڭغی گناهلرمنیده، یارلۇقاغل.)

---

١٠) روزه بولغان کشیگه اۇشبو اشلر سنتدر: ١) طاڭ آتقانچی تۇنله طۇروب سحر آشاو، ٢) روزه طۇتو ایله نفسینی گناه اشلردن طییونی نیت قیلو، ٣) کسبدن بوشاغان وقتلرنده دینی کتابلر اوقو، ٤) قۇیاش بایغاچده آخشام نمازینی اوقۇغانچی افطار قیلو.

١١) کۇندز روزه وقتنده اۇشبو اون تۇرلی اشنی قیلو مکروهدر: ١) فائدەسز سوزلر سۇیلەو، ٢) ادبسز سوزلر سۇیلەو، ٣) مۇنچاغه کروب اۇزاق اوطۇرو، ٤) صوغه چومۇب قۇیۇنو، ٥) طعام وچەیر چەینەو، ٦) بر نەرسەگه تلینی تییروب طاتۇب قاراو، ٧) آوز اوبو، ٨) هیچ افطار قیلمیچی بریولی ایکی کۇن روزه بولو، ٩) نی بولسەده بر گناه اشنی قیلو. ١٠) آوروی آرتاچغینی بله طۇروب روزه طۇتو.

١٢) روزه بولغان کشیگه اۇشبو اون تۆرلی اش درستدر:
١) صاتوب آلناچق مالنی طاتوب قاراو، ٢) بالاغه طعام چەینەب بیرو، ٣) کوزگەسۆرمه طارتو، ٤) مییق وایرننی مایلاو، ٥) تشلرنی‌پا کلەو ٦) قان آلدرو، ٧) سۆلۆك صالدرو ، ٨) قۆمغان ایله غسل قیلو ، ٩) مۆنچاغه کروب آیاق اوره تیرلەب چغو، ١٠) صابۆن‌ایله یوونو.

١٣) اۇشبو اوچ تۆرلی اش روزەنی بۆزادر : ١) بۆرچاق قدرگنه بولسه‌ده، بر طعام یا دارو یۆطو، ٢) برگنه طامچی قدر بولسه‌ده، صو یا که دارو یۆطو، ٣) یاقنلق قیلو.

١٤) رمضان روزەسینی اختیاری ایله بۆزغان کشیگه هرکۆن اورنینه بر کۆن (قَضَا) قیلو وبۆزغان اۇچۆن (کفَّارَتْ) قیلو فرض بولۆر.

١٥) روزه کفارتی اۇچۆن دنیاده قۆللر بتوب بیتمەگان بولسه، بر قۆل آزاد قیلوب قۆللرنی بترۆرگه طرشو تییشلی بولۆر. اگرده قۆل طابلماسەیا که آنی آلۆرغه بایلغی‌بیتمەسه، (٦٠) کۆن بر طۆتاشدن روزه طۆتو، تییشلی بولۆر.

اگرده ضعیفلك سببلی (٦٠) کۆن روزه طۆتارغه قوّتی بیتمەسه (٦٠) فقیرگەطویارلق آش آشاتو تییشلی بولۆر.

١٦) بر روزه کشی خطالق ایله بر آز آش یاصو یۆطسه، یا که بوغازینه قار ویاغمۆر طامچیلری کرسه، یا که اختیاری ایله آغزینی طوتروب قۆسسه، یا که طاڭ آتماغاندر دیب بلۆب سحر آشاسه، حال بوکه، طاڭ آتقان بولسه، یا که قۆیاش باتقاندر دیب بلۆب افطار قیلسه، حال بوکه، باتماغان بولسه، یا که یاقنلقدن باشقه جنب بولسه، روزەسی بۆزلۆر. بس اول کشیگه رمضاندن صوڭ روزەسینی قضا قیلو تییشلی بولۆر، کفارت لازم بولماس.

١٧) روزەسی کۈندز بۈزلغان کشیگە قۈیاش باطقانچی روزە کشی کبی آشامی اچمی طۈرو تییشلی بولۈر.

١٨) بر کشینڭ بوغازینە طوزان، طوفراق، جۈن یا تۈتۈن کرسە، یا کە بر کشیتۈکرگینی یا قاقرغینی یا کە تش آراسندە قالغان طعام کیسەگینیۈطسە، یا کە روزە ایکانینی اۈنۈتۈب آشاسە اچسە یا یاقنلق قیلسە، اول کشینڭ روزەسی بۈزلماس.

١٩) حیض یانفاس ایلە عذرلی بولغان خاتۈنلرغە روزە طۈتو درست توگلدر، آنلر رمضاندە طۈتلمی قالغان روزەلرینی رمضاندن صوڭ قضا قیلۈرلر.

---

٢٠) روزە طۈتارغە کۈچی ییتمسلك بیك ضعیف قارت کشی روزە طۈتمیچی هرکۈننڭ روزەسی اورنینە بر فقیرگە طویارلق آش یا کە طویارلق آش آلۈرغە ییتەرلك آقچە بیرۈر.

٢١) اگردە رمضاندن صوڭ شول قارت طازارسە، قالغان روزەلرینی قضا قیلۈر.

٢٢) یۈکلی خاتۈن هم بالا ایمزە طۈرغان خاتۈن روزە طۈتقاندە اوزلرینە یا بالالرینە ضرر کیلودن قورقسەلر، ودخی آورو کشیلر آورولری آرتوودن قورقسەلر، روزەطۈتماسەلردەدرستبولۈر. هرقایوسی قالغان روزەلرینی رمضاندن صوڭرە قضا قیلۈرلر.

٢٣) رمضاندە مسافر بولغان کشیگەدە روزە طۈتمی یۈرو، درست بولۈر. سفرندن قایتقاچ آ گادە، قالغان روزەلرینی قضا قیلو لازم بولۈر.

٢٤) طاڭ آتقاندن صوڭ سفرگە چقغان کشیگە مسافر بولدم دیب روزەسینی بۈزو درست توگلدر. اگردە بۈزسە، قضا قیلو لازم بولۈر.

۲۵) روزه سز کۈینچه کۈنىدز اۈیینه قایتۈب کرگان مسافرگه، قۈیاش باتقانچی روزه کشی کبی آشامی اچمی طۈرو مستحبدر.

---

۲٦) طۈتىلمی قالغان روزه‌لرینی سلامت وقتنده قضا قیلۈب بترمه‌گان کشیگه آورو بولغاچ قضاغه قالغان روزه‌لری اۈچۈن (فِدْیه) بیرو ایله وارثلرینه وَصیّتْ ئه‌یتو واجب بولۈر.

۲۷) اگرده شویله وصیت ئه‌یتکان کشی وفات بولسه، وارثلرینه قالغان مالینڭ اۈچدن بر اۈلۈشی قدرندن فدیه بیرو واجب بولۈر.

۲۸) پَنجشَنبه ودوشنبه کۈنلرنده عاشورا، رغائب، بَرَاءَتْ وعرفه کۈنلرنده ذوالحجه ومحرم آیلرینڭ اوّلگی آتناسی کۈنلرنده وهر آینڭ طولغان اۈچ کۈننده روزه طۈتو کوب ثوابلی مستحبلردندر.

۲۹) نفل روزه‌نی بۈزو درست توگلدر. اگرده بۈزسه، قضا قیلو واجب بۈلۈر.

۳۰) قوناق کیلو سببلی یا آشقه چاقرلو سببلی، نفل روزه‌نی اۈیله‌گه قدر بۈزو درست بولۈر، اۈیله‌دن صولڭ بۈزو درست بولماس.

۳۱) ایکی عید کۈنلرنده و۳ تشریق کۈنلرنده روزه طۈتو ودخی یالغۈز جمعه کۈننده گنه یا شنبه کۈننده گنه روزه طۈتومکروهدر.

---

۳۲) شَعْبانىڭ (۳۰) نچی کۈننده آخشامدن صولڭ آی کورنمه‌سه، (۳۰) نچی کۈننده آی کورو خبرینی کۈتۈب اۈیله وقتلرینه قدر آشامی، اچمی روزه بولۈب طۈرو مستحبدر.

۳۳) اگرده آی کورو خبَری کیلسه، شول کۈینچه نیتله‌ب روزه بولنۈر. آی کورو خبری کیلمه‌سه، روزه‌نی بۈزوتیبشلیدر.

٣٤) (٢٩) نچی شعبانده آی کورلمه‌گان بولسه، (٣٠) نچی کۇنینی رمضاندن حسابلاب روزه طۇتو مکروهدر. شول کۇنده نفل نیتی ایله روزه بولو درست بولۇر.

٣٥) قۇیاش بایغان وقتلرده آی کورنه طۇرغان طوغریده بۇلۇط، یا که طوزان بولماسه، رمضان باشی اۇچۇن‌ده شوّال باشی اۇچۇن‌ده آینی کوب کشی کورو لازم بولۇر، ایکی اۇچ کشینك کورووینی‌گنه قبول ایتلمس.

٣٦) اگرده آی کورنه طۇرغان طوغریده بۇلۇط، بو، یا که طوزان بولسه، رمضان باشی اۇچۇن بر عدل کشینك کورووی قبول ایتلۇب ایرته‌گیسنده روزه‌غه کرلۇر. اول کشی کیره‌ك ایر، کیره‌ك خاتۇن کشی بولسۇن آیرماسی یوقدر.

٣٧) شوّال باشی اۇچۇن اَقَلّ ایکی عدل ایر کشینك یابر عدل‌ایر وایکی‌عدل خاتۇننك کورولری‌قبول‌ایتلۇب‌ایرته‌گیسنده‌عیدفطر اوقلۇر.

٣٨) بالغ وعاقل بولۇب الوغ گناهلردن صاقلانغان کامل مسلمان کشی عدل کشیگه حساب قیلنۇر

اِعْتِکاف.

٣٩) رمضاننك آخرغی اون کۇننده ایرلرگه آز بولغانده بر تەولك قدر مسجدده عمر کیچرۇب، خاتۇنلرغه اۇیلرنده نماز اوقی طۇرغان ییرلرنده اوطۇرۇب (اِعْتِکاف) قیلو سنتدر.

٤٠) اعتکاف قیلوچی ایرلر، مسجدده آشارلر، اچه‌رلر هم یۇقلارلر. آنلرغه بدرفکه بارو وطهارت آلو کبی مسجدده قیلو ممکن بولماغان اشلر اۇچۇن هم آش صو آلۇب کیلو اۇچون‌گنه مسجددن چغو درست بولۇر.

٤١) اگرده عذرسز بر دنیا اشی اوٝچوٝن مسجددن چقوٝب آلتی ساعت قدر وقت اوتکه‌رسه‌لر، اعتکافلری بوٝزلوٝر.

٤٢) اعتکافده‌گی کشیلرگه خاتوٝنلرینڭ ته‌نلرینه قول تیبرو حرامدر. اگرده مسجددن چقغان وقتلرنده یاقنلق قیلسه‌لر، اعتکافلری بوٝزلوٝر.

٤٣) اعتکافده‌غی کشیلر مسجدده نماز اوقوٝرلر، قرآن اوقوٝرلر، علم اوٝیره‌توٝرلر هم اوٝیره‌نوٝرلر، ذکر وتسبیح ئه‌یتوٝب، کتاب قاراب، دین مسئله‌لری سوٝیله‌شوٝب اوطوٝروٝرلر. آنلرغه مسجدده دنیا اشلری قیلو ودنیا سوزلری سوٝیله‌شو مکروهدر.

زَكَاتْ

٤٤) اِنَّ اللّٰهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ (اى المؤمنين) صَدَقَةً فِى اَمْوَالِهِمْ تُؤْخَذُ مِنْ اَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ ❀ عن ابن عباس.

معناسی: تحقیق الله تعالی مؤمنلرگه ماللردن زکات صدقه‌سینی بیرونی فرض قیلدی، اول زکات اوٝلوٝشی مؤمنلرنڭ بایلرندن آلنوٝب فقیرلرینه طاراتلوٝر (قایتارلوٝر).

٤٥) دین اسلامده بالغ وعاقل بولغان مؤمن بنده‌گه فرض بولغان الوغ عبادتلرنڭ دورتنچیسی هر یلده بر مرتبه مالدن (زکات) بیرودر.

٤٦) بر کشیگه زکات فرض بولو اوٝچوٝن، اول کشینڭ زکات چقاطوٝرغان ماللرنڭ برسندن (نصاب) قدرینه یعنی زکات چقارلق مقدارینه بر یل خواجه بولووی شَرْطدر. مالغه خواجه بولغاندن صوڭ بر یل طولغانچی زکات بیرو فرض بولمی طوٝروٝر. بر یل طولغاندن صوڭ هر یل طولغان صاین بر مرتبه بار قدر مالینڭ زکاتینی چقارو فرض بولوٝر.

زكات ماللری

۴۷) زكات چغارلا طۇرغان ماللر (۳) تۇرلیدرلر: ۱) آقچه ۲) حیوان، ۳) سودا مالی.

۴۸) اۇشبو اۇچ تۇرلی مالدن باشقه یۇرط یېرلر، كییملر، كتابلر، صاوتلر وباشقه معیشتقوراللری كبی (حاجتِ اَصلیّه) دن بولغان ماللردن وهم (اجارِه) طریقنچه‌حق ایله‌بیرله طۇرغان یۇرطلردن، ایگنلك، پچه‌نلك، واورمانلق یېرلردن زكات بیرو فرض توگلدر.

۴۹) بورچلی كشینك قولندەغی مالینك بورچندن آرتقانیغنه اوزنكیدر. شونك اوچۇن آنكا مالینك بورچقه تییشلی بولغان قدرندن زكات بیرو فرض بولماس.

۵۰) بورچقه بیرلگان مال كشینك اوزمالیدر. اگرده اشانچلی كشیده بولوب (سَنَدْ) (۱) ایله دَعْوا قیلوب آلو ممكن بولورلق بولسه، خواجه‌سینه آندن‌ده زكات بیرو تییشلی بولۇر.

۵۱) آقچه‌دن مراد، آلتۇن و كۆمۆش مالیدر. ته‌نكه ایتوب صوغلغان بولسه‌لرده، یا كه صوغلماغان حاللرنچه بولسه‌لرده یا كه برزینت ایتوب اشله‌نگان بولسه‌لرده. اوزلرندن كیمره‌ك باقر ایله قاتشقان بولسه‌لرده، آلتون و كۆمۆش ماللریدن زكات بیرو فرضدر.

۵۲) آلتون و كۆمۆش اورننده استعمال قیلنغانی سببلی باقر آقچه‌دن‌ده وهم خزینه‌ده صاقلانا طۇرغان آقچه‌نك سَنَدی بولغانی اوچۇن، كاغذ آقچه‌دن‌ده زكات چغارو تییشلیدر.

۵۳) زكات چغارلا طۇرغان حیوانلر: قوی، صارق، كه‌جه، صییر، تویه، آت كبی یۇرط حیوانلریدر. بو حیوانلرنك جه‌ی كۆنده همان قرده آشاب یۆری طۇرغانلرندن‌غنه زكات چغارلۇر. یۇرط

---

(۱) سند ۋیكسل كبی بر دوكمینتلر.

خدمتنده بولغان حیوانلردن زکات چغارلماس.

٥٤) ایشەك، قـاچر، بـلان وقر کەجەسی کبی حیوانـلردن زکات چغارلماس.

٥٥) سَوْدا مالـندن مراد، نینـدی ذاتـدن بولسەده، صاتارغه دییۆپ نیت قیلنغان حلال مالدر.

نِصٰابْ

٥٦) برمالـدن زکات بیرو فرض بولو اۆچۆن، اول مالنڭ نصاب قَدَرینه (*) طولمقلغی شَرْطدر. نصابقه طولماغان مالدن زکات بیرو فرض توگلدر.

٥٧) زکات چغـارلا طۆرغان ماللرنڭ نصابلری تۆرلیچەدر؛ مثلاً آلتۆننڭ نصابی (٢٠) مثقالدرکه (١٠٠)صوم چاماسندەدر. کۆمۆشنڭ نصابی (١٤٠) مثالدرکه (٣٥) صوم چاماسندەدر. قوی، صارق وکەجەنڭ نصابی (٤٠) باشدر. صییرنڭ نصابی (٣٠) باشدر. تۆیەنڭنصابی (٥) باشدر. آتنڭ نصابی برسی بایطال بولمق شرطی ایله (٢) باشدر. سودا مالینڭ نصابی بهاسی کۆمۆش نصابی قدر بولودر.

٥٨) مالنڭ زکاتقه بیرله طۆرغان اۆلۆشی مجموعینڭ قرقدن بر اۆلۆشی چاماسیدر. مثلا: (٢٠) مثقال آلتۆندن یارتی مثقال قدری زکاتقه بیرلۆر. (١٤٠) مثقال کۆمۆشدن اۆچ مثقال یارم‌قدری بیرلۆر. باقر آقچه، کاغد آقچه هم سودا مالی کۆمۆش بهاسی ایله حساب قیلنۆرلر.

٥٩) اگرده برکشینڭ آلتۆنی اوزی گنه نصابقه طولماسه، کۆمۆش ایله باقر وکاغد آقچەلر ایله هم سودا ماللری ایله برگه قوشلۆپ حساب

(١) سنه ۋیکسل کبی بر دوکومینتلر.

قیلنۇر. اگرده مجموعینكٔ بهاسی كۆمۆش نصابینه طولسه، بهالرینكٔ قرقدن براۇلۆشی قدرینی زكاتقه بیرو تییشلی بۆلۆر.

٦٠) قرق صوملق مـالدن زكاتقه برصوم بیرلـۆر، (١٠٠)صوملقدن (٢) صوم (٥٠) تیین بیرلۆر، (١٠٠٠) صوملقدن (٢٥) صوم بیرلۆر.

٦١) قرق قوی، صارق وكهجه اۇچۆن برقوی بیرلۆر. قرقدن آرتق بولغانده هر یۆز قوی اۇچۆن برقوی مقداری بیرلۆر .(وفیه)

٦٢)اوتۆز صییر اۇچۆن بریهشلك بر بزاو بیرلۆر. (٤٠)صییر اۇچۆن ایكی یهشلك بر بزاو بیرلۆر ٠(٣٠) دن و(٤٠) دن آرتقانلرینكٔ هر برسی اۇچۆن بریهشلك بزاو بهاسینكٔ (٣٠) دن بر اۇلۆشی بیرلۆر. مثلا بر یهشلك بزاو نكٔ بهاسی (١٥) صوم چاماسنده بولغانلقدن نصابدن آرتقان صییرلرنكٔ هر برسی اۇچۆن (٥٠) تیین چاماسی بیرلۆر.

٦٣)یكرمیدورت باشقه طولغانچی هر بیش تۆیه اۇچۆن بر قوی بیرلۆر (٢٥)تۆیه اۇچۆن بریهشلك برتۆیه بالاسی بیرلۆر...

٦٤) آتلرنكٔ هر برسی اۇچۆن بهاسینكٔ قرقدن بر اۇلۆشی بیرلۆر.

٦٥) زكات اۇچۆن تییشلی بولغان قوی، بزاو وتۆیه بالاسی اورنینه بهالری قدر آقچه بیروده درستبولۆر.

٦٦) بر یلنكٔ باشنده نصاب قدر مالغه خواجه بولغان كشینكٔ مالی آرتا آرتا، یل طولغانچی كوبهیسه،اول كشیگه مالینكٔ مجموعندن زكات بیرو فرض بولۆر؛ شویله كه، صوكٔندن آرتقان ماللرغه یل طولماسهده، زكاتلرینی چغارو تییشلی بولۆر.

زكات بیر لهطۆرغان كشیلر.

٦٧) زكاتنی، قولـنده نصاب قدر مـالی بولماغان، فقیر ومسكین كشیلرگه بیرو تییشلیدر.

٦٨) ودخی قولنده مالی قالماغان مسافرگهده خرجلك ایتۆب بیرلۆر، گرچه آنكٔ یۆرطندهمالی بولسهده.

ودخی بورچینی تولەرگەیاردم بولسۇن اۇچۇن، بورچی کوپ کشیگە دە بیرلۇر، گرچە آنڭ قولندە نصاب قدر مالی کورنسەدە.

٦٩) (عامل) قولینە یعنی زکات جیبارغە تعیین قیلنغان کشیگەدە بیرلۇر: آندە جیبلغان زکات آقچەسی بیت المالنڭ فقیرلرگە بیرلە طۇرغان صوماسینە قوشلۇر. خدمت حقی ایتۇب عاملنڭ اوزینەدە زکاتدن جیبلغان مالدن بر چاما بیرلۇر، گرچە بای کشی بولسەدە.

۷۰) کشی، زکاتینی اوزینڭ آتاسینە، آناسینە، بابا وئەبیلرینە، بالالرینە وبالالرینڭ بالالرینە، ایرینە یاخاتۇنینە ودخی قولندە نصاب قدری مالی بولغان بای کشیگە وبای کشینڭ یەش بالاسینە بیرو درست توگلدر. اگردە بیرلسە، زکاتقە حساب قیلنماس، بلکە بولەك وهدیە حکمند بولۇر.

۷۱) زکاتنی اوزینڭ فقیرقرد اشلرینە، فقیرشاگردلرگە فقیرطۇل خاتۇنلرغە، کسبدن عاجز بولغان ضعیف کشیلرگە بیرو آرتغراقدر. دین وعلم خدمتندن بولۇب کسبدن، (اجرەووظیفە)دن محروم بولغان کشیلرگە، گرچەقوللرندەنصاب قدر ماللری کورنسەدە، زکات بیرو درستدر. چۇنکە آنلر لوازملرینی طاشلاب کسبکە طۇتنغانچی هر برسی فقیر کشی حکمندەدرلر.

۷۲) بر مالنی زکات ایتۇب بیرگان وقتدە خواجەسی زکاتدن بولووینی نیت قیلو ودخی آلوچینڭ قولینە تمام طابشرۇب (تملیك) قیلۇب بیرو لازمدر. زکات نیتی ایلە بیرلمەگان مال ودخی آلوچینڭ قولینە مال ایتۇب طابشرلماغان نەرسە، زکاتدن حساب قیلنماسلر.

۷۳) اگردە بر مال زکاتقە بیرۇرگە دییۇب تعیین قیلنغان بولسە، بیرگان وقتدە زکاتدن بولووینی نیت قیلنماسەدە، زکاتدن حساب قیلنۇر.

۷٤) زکات صوماسینی آیرم جییۇب فقرانڭ اوز قولینە طابشرا طۇرغان جمعیت خیریەلرگەدە زکات بیرو درستدر. اول وقت جمعیتنڭ خزینە داری زکات بیروچینڭ وکیلی حکمندە بولۇر.

عشر.

۷۵) یـاغموٗر صووی یا یلغه صووی ایله اوسکان آشلقارنڭ وییمشلرنڭ هم پچه‌نلرنڭ ودخی بالنڭ زکاتلری عشرلریدر. شویله‌که حاصل بولغاندن صوڭ برمرتبه اوندن براوٗلوٗش‌قدرلرینی بیت‌المال خزینه‌سینه یا که‌فقیرلرگه بیرو خواجه‌لرینه فرضدر.

۷٦) عشر مالّلرینـڭ نصابلری یوقدر؛ نی‌قدر حاصل بولسه‌لر، شول قدرلرینڭ اوندن بر اوٗلوٗش قدری عشر ایتوٗب بیرلوٗر. ایگو، اورو وتربیه قیلو خرجلری‌ده چیگرلمس.

۷۷) مذکور مالـلردن عشر فرض بولو اوٗچوٗن خواجه‌لرینڭ بالغ عاقل وبای بولولری‌ده شرط توگلدر. صبی، دیوانه وفقیرکشیلرنڭ آشلقلرندن‌ده، عشرلری چغارلو تییشلیدر.

۷۸) اوطـوٗن وقامش کبی نه‌رسه‌لردن عشر چغارو لازم بولماس.

۷۹) یـاغموٗر کوب یاومی طوٗرغان بیرلرده چغر وچیله‌کلر ایله صوغارلغان آشلقلردن کامل عشر بیرلمس. بلـکه‌عشرنڭ یارتیسی‌غنه، یعنی یگرمیدن براوٗلوٗشی‌گنه بیرلوٗر.

۸۰) عشرده، زکات بیـرله طوٗرغان فقیر کشیلرگه‌گنه بیرلوٗر.

فطره.

۸۱) حـاجت اصلیه‌سندن آرتق کوٗموٗش نصابی‌قدر، یعنی (۳۵) صوم‌چاماسنده مالی بولغان کشیگه رمضاندن صوٗکره عید فطر کوٗننده اوزی اوٗچوٗن هم صبی بالالری اوٗچوٗن (فطره) صدقه‌سی بیرو واجب اولوٗر.

٨٢) خاتوُنى وبـالغ بولغان بالالرى باى بولسەلر، فطرە آنلرنڭ اوزلرينه واجب بولوُر. اگرده فقير بولسەلر، هيچ كمگەواجب بولماس.

٨٣) اگرده بر كشى خاتوُنى والوغ بـالالرى وخدمتچيلرى اوُچوُن‌ده فطره صدقەسينى اوزى بيرسه، البته ثوابسز بولماس.

٨٤) چيتنلك ايـله تركلك قيلا طوُرغان فقير كشيلرگە فطره صدقەسى بيرو واجب توگلدر. اگرده بيرمكچى بولسەلر، اوزلرندن فقيررەك كشيلرگە بيرو تييشليدر.

٨٥) فطرەصدقەسينى عـيد فطر كوُننده طاڭ آتقاندن صوڭ عيد نمازى اوقوُلغانچى بيرو ثوابليراقدر، چوُنكه بايرام ايتەرگە آقچەسـى بولماغان فقيرلرنى بايرام بولغانچى سوُيندرو آرتغراقدر.
رمضان آيى اچنده بيروُب قوُيوُده درست بولوُر. عيد اوقوُلغانچى بيره آلمى قالغان كشى صوڭندن بيروُر .

٨٦) فطره صدقەسى‌ده، زكات وعشر كبى فقير كشيلرگەگنه بيرلوُر.

٨٧) فطره اوُچوُن هر كشى باشندن بايلغى اورتا بولغان كشيگه (٣) قاداق چاماسى بغداى يا (٨) قاداق چاماسى آرپابيرو وبايراق كشيگه (٣) قاداق چاماسى خرما يا (٨) قاداق چاماسى يوُزوُم بيرو تييشليدر. بوُنلرنڭ اورنينه بهالرى قدر آقچه بيروده درست بولوُر

٨٨) بغدايـنڭ پوُدى برصوم بولغان يللرده هر كشى باشـندن فطره اوُچوُن (١٠) تيين بيروده كافيدر ، بغداى بيك آرزان بولوُب پوُدى (٣٠) تيينگنه بولغان ييرلوده كشى باشندن (٥) تيين بيروده كافى بولوُر

فِدْيَه

٨٩) قضاغه قالوُب‌ده . صوڭندن قضا قيلنماغان روزه ونمازلرى بولغان‌كشيگه ، اوزندن قالاچق مالندن شول روزه ونمازلرى اوُچوُن (فِدْيَه) بيرو ايله وارِثلرينه (وَصِيّتْ) ئەيتو واجبدر .

٩٠) بویله وصیت ئەیتکان کشی وفات بولا قالسه، قالغان مالینك اوچ اولوشدن بر اولوشی قدری ایله هر برقضا قیلنمی قالغان روزه ونمازلری اوچون فدیه بیرو وارثلرینه واجب بولور .

٩١) فدیەنك مقداری هر بر کون روزه اوچون وبیش وقت نمازنك هر برسی اوچون وهم وتر نمازی اوچوی بر فطره صدقەسی قدر در .

٩٢) وقتنده طوتلغان روزه واوقولغان نمازلر اوچون یا که صوڭندن قضا قیلنغان روزه ونمازلر اوچون فدیه بیرولازم توگلدر. شویله ایسەده، صاقلق اوچون بیروده ضررده یوقدر . شونك اوچون کوب وارثلر میتنك بالغ بولغان زماننده‌ن باشلاب اولگان وقتینەقدر فرض بولغان روزه ونمازلرینی حساب قیلوب همەسی اوچون فدیه بیرەلر .

٩٣) فدیەنی (٤) قاداق بغدایدن حساب قیلنغانده، هر روزه ونماز اوچون (١٠) تیین چاماسنده بولادر (*) بوحسابدن بریللق روزه ونمازلرنك مجموعینك فدیەسی (٢١٥) صوم (٣٠)تیین چاماسنده بولادر .

٩٤) میتنك بالغ بولغاندن صوڭغی یللرینك هر برسینك فدیەسینی چغاروب بترو اوچون بر یللق فدیەنك بهاسی قدر بر مال ایله (دور) قیلو، یعنی قات قات بیروب ئەیلەندرو کوب بیرنك اهل اسلامی آراسنده عادت بولمشدر شریعتکه خلاف اش توگلدر. لکن دور قیلناچق مالنك بهاسی، بغدای‌نك پودی بر صوم بولغان یلده (٢١٥) صوم چاماسندن کیم بولماسقه تیبشلیدر.

(*) چونکه کوب یللرده بغداینك قاداغی ایکی تیین یارم چاماسندن آرتق بولمیدر، بعض طرفلرده قاداغی بر تیینگەده توشەدر .

صَدَقَه

٩٥) زکات، عشر، فطره، فدیه وکفارت صدقه‌لری فقیرلرحقّی بولغان فرض‌وواجب‌صدقه‌لردر. آنلرنی‌مؤمن‌وفقیر بولماغان کشیگه بیرو یا که یول توٗزه‌تو، کوپر اشله‌تو، قوٗیوٗ وچیشمه‌لر یاصاتو، مسجد ومدرسه‌لر صالدرو کبی جمیع خَلْق فائده‌سی اوٗچوٗن بولغان عمومی اشلرگه طوٗتو درست توگلدر.

٩٦) مذکور صدقه‌لردن باشقه صدقه‌لر وهم جمیع خلق فائده‌سی اوٗچوٗن طوٗتلغان آقچه‌لر نفل صدقه‌لردر. نفل صدقه‌لری بیرو کوپ ثوابلی مستحب عمللردندر.

٩٧) صدقه‌نی کوپ بیرو گناهلرنڭ عفو قیلنووینه بلا وآفتلردن امین بولوغه سبب بولوٗر دییلمشدر.

٩٨) فقیرلك ومحتاجلق سببلی صدقه صوٗراغان کشیگه قاتی سوز ئه‌یتو حرامدر. آز بولسه‌ده، بر نه‌رسه بیرو یا که یاخشی سوز ایله جواب بیرو تییشلیدر.

٩٩) بر نیچه کوٗن ترکلك قیلوٗرلق طعامی یا آقچه‌سی بولغان کشیگه صدقه صوٗراو حرامدر. امّا کییم صالم کبی ضرور بولغان نه‌رسه‌نی صوٗراو حرام توگلدر.

١٠٠) محتاج بولماغان کشیگه صدقه بیروٗب آنی تله‌نچیلككه عادتله‌ندرو مکروهدر.

١٠١) صدقه بیرلگاندن صوڭ بیروچیگه خیر تله‌ب اوٗشبو دعا اوقوٗلوٗر:

اَللّٰهُمَّ احْفَظْ صَاحِبَ هٰذِهِ الصَّدَقَةِ عَنِ الْاٰفَاتِ وَالْبَلِيَّاتِ وَاغْفِرْ ذُنُوبَهُ وَاَكِّدْ اِيمَانَهُ وَاَكْثِرْ اَمْوَالَهُ وَوَفِّقْهُ عَلٰى خَيْرِ مَقَاصِدِهِ۞

معناسی: (ای الله، اوٗشبو صدقه بیروچینی آفت وبلالردن صاقلاغل وده‌خی آنڭ گناهلرینی عفو قیلغل. وده‌خی آنڭ ایمانینی قوٗتلی قیلغل، وده‌خی آنڭ ماللرینی آرتدرغل، وده‌خی آنی خیرلی مقصودلرینه ایرشدرگل).

قُرْبانْ

١٠٢) حاجَتِ اَصْلِيَّەسندن آرتىق كۆمۆش نصابى قَدَر ەالى بولغان كشيگە (١٠) نچى ذى‌الحجەدە عيد قربان نمازندن صوڭرە اوزى اۆچۆن بر قربان بوغازلاب جماعتلرينى وفقيرلرنى حرمت قيلو واجبدر.

١٠٣) قربانّنى (١٠) نچى ذى الحجەدە بوغازلانمى قالسە، (١١) نچى و(١٢) نچى ذى الحجەدە بوغازلاودە درست بولۆر. امّا (١٢) نچى ذى الحجەدە قۆياش باتقاندن صوڭ بوغازلاو درست بولماس.

١٠٤) وقتندە بوغازلى آلماغان كشيگە قربانلغينى ياكە آنڭ بهاسينى فقيرلرگە صدقە ايتۆب بيرو تييشلى بولۆر.

١٠٥) قربانّنى كيچ‌برلە وتۆنلە بوغازلاو مكروهدر.

١٠٦) قربان اۆچۆن قوى، صارق، كەجە، صيير وتۆيە كبى ايكيشەر طۆياقلى حيوانلرغنە بوغازلانۆرلر. آت، طاوق، قاز كبى حيوانلرنى قربان قيلو درست توگلدر.

١٠٧) قوى، صارق وكەجە هر برسى برەر كشى اۆچۆن قربان قيلنۆرلر. اما صيير ايلە تۆيەنى ييديشەر كشى اۆچۆن قربان ايتودە درست بولۆر.

١٠٨) قربان قيلناچق قوى، صارق وكەجەنڭ بر يەشى، صييرنڭ ايكى يەشى وتۆيەنڭ بيش يەشى طولغان بولو تييشليدر.

١٠٩) زور وسيمز بولسە، آلتى آيلق قوى وصارقنى قربان قيلو درست بولۆر. اَمّا بر يەشى طولماغان كەجەنى قربان قيلو درست توگلدر.

١١٠) صيير وتۆيە (٧) كشى اۆچۆن قربان قيلنغاندە، اول

كشيلرنىڭ هر قايوسى قربان عملينى نيت قيلو تييشليدر.

١١١) اگرده آرالرنده برسى ايت اۇچۇن قاتشسه، هيچ برسينىڭ اۇلۇشى قرباندن حساب قيلنماس.

١١٢) يەش بالالرنى قاتشدرۇب (٧) گە حسابلاب بر حيواننى قربان قيلو درستدر. ميت اۇلۇشينى سلامت كشيلرنىڭ قربانينه قاتشدرو شبهەليدر.

١١٣) ثوابينى بر ميتكه باغشلاو نيتى ايسله شول ميت اۇچۇن آتاب بر قربان بوغازلاو درستدر.

١١٤) ييدى كشى بر حيواننى قربان قيلغانده ايتينى قاداقلاب اولچەب بولشو تييشليدر، كيسەكلەب بولشو درست توگلدر.

١١٥) باى كشى قربانينىڭ ايتينى اۇچ كيسەككه بولۇب بر اۇلۇشينى فقيرلرگه اۇلەشو، ايكنچى اۇلۇشى ايله قوناقلر حرمت قيلو واۇچنچى اۇلۇشى ايله اۇى جماعتلرينى حرمت قيلو مستحبدر.

١١٦) باى بولماغان كشيگه جماعتلرينى گنه حرمت‌قيلوده درستدر.

١١٧) قربانىڭ تيريسينى يا كه آنىڭ بهاسينى برفقيرگه صدقه قيلو مستحبدر. آنى صاتۇب آقچەسينى اوز كيرەگينه طۇتو درست توگلدر. اما صاتميچى كون يا طون ايتو درستدر.

---

١١٨) اير كشى قربانلغينى اوزى بوغازلاو مستبحدر. باشقه بر مسلمان كشيگه طابشرسەده، درست بولۇر.

١١٩) بوغازلار آلدندن قربانىڭ ايیەسى يا كه بوغازلاوچى حيوانغه قاراب اۇشبو دعانى اوقۇر:

اَللّٰهُمَّ اِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَاشَرِيكَ لَهُ ❀ اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ هٰذِهِ الْاُضْحِيَّةَ (مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ) يا كه (مِنْ فُلَانَةَ بِنْتِ فُلَانٍ)

معناسی : (ای الله ، تحقیق مینم نمازم وعبادتلرم وترکلگم هم اولمکلگم بارچه عالمنڭ خواجەسی بولغوچی الله تعالی اۉچۉن وآنڭ قمرتسدەدرلر. اول الله تعالی‌نڭ هیچ شریکی یوقدره ای الله ، اۉشبو قربانی فلان فلان اوغلندن یاکه فلانه فلان قزندن قبول قیلغل).

۱۲۰) قربان بوغازلاتاچق کشی ، حاجیلرغه اۉخشاو اۉچۉن ، ذوالحجه آیی کرگاندن صوڭ چه‌چینی کیته‌رمیچی وطرناقلرینی کیسمیچی طۉرو مستحبدر.

۱۲۱) قربانلق اۉچۉن آق یا کوك تۉسلی جمیع اعضاسی کامل سلامت، زور مۉگزلی سیمز ته‌که آرتغراقدر.

۱۲۲) دیوانەلانغان حیوانلر ، قۉرچاڭغی حیوانلر ، طومشدن مۉگزسز حیوانلر وپچترلگان حیوانلرده قربانلقغه یارارلر.

۱۲۳) بیك آرق حیوانلر، یۉری آلماسلق آقساق حیوانلر، بر قۉلاغینڭ یا برمۉگزینڭ یا قۉیرغینڭ اۉچدن براۉلۉش قدرلری هلاك بولغان حیوانلر، بر کوزی صوقر حیوانلر وقۉلاقسز یاقۉیرقسز حیوانلر قربانلقغه یاراماسلر.

حَجّ

۱۲۴) بُنِیَ الْاِسْلَامُ عَلٰی خَمْسٍ: شَهَادَةِ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ، وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِیْتَاءِ الزَّكٰوةِ ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ وَحَجِّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَیْهِ سَبِیلًا ❀

معناسی : اسلام دینی بیش تۉرلی عبادت اوزرینه تۉزلمشدر. الله تعالی‌نڭ برلگینه ومحمد علیه السلام آنڭ پیغمبری بولووینه کوڭلدن اشانۉب گواهلق بیرو . نماز اوقو ، مالدن زکات بیرو، رمضانده روزه طۉتو ویول خرجلرینه کۉچی ییتکن کشیگه کعبة الله‌نی زیارت قیلۉب حج قیلو .

۱۲۵) دین اسلامده بالغ وعاقل بولغان مؤمن بندەگه فرض بولغان الوغ عبادتلرنڭ بیشنچی عمرنده بر مرتبه (مکّهٔ مکرّمه) شهرینه بارۉب (حجّ) قیلودر.

١٢٦) اۇشبو حجِ، اوزی سلامت بولوب مَكّهٔ مُكَرّمه‌گه باروُب قایتوُرلق یول خرجلرینه واوزی قایتقانچی اۇینده قالغان جماعتلرینكٔ نفقه‌لرینه ییته‌رلك مالی بولغان بای كشیگه‌گنه فرضدر.

١٢٧) ایری یا مَحْرَمْ قارنداشی برگه باراچق بولسه، بای وسلامت خاتوُنلرغه‌ده حج فرض بولوُر.

١٢٨) آورو كشیلرگه، صوقر كشیلرگه وفقیر كشیلرگه حج فرض توگلدر. امّا اگرده بوُندی كشیلر (مكهٔ مكرمه) گه بر سبب ایله بارسه‌لر، یاكه مكه اطرافنده طوُرو سببلی حج قیلوُرغه كوُچلری ییته‌رلك بولسه، آنلرغه‌ده حج فرض بولوُر.

١٢٩) حج سفرینه چغو اوُچوُن یوللرنكٔ اوغریلردن ویوُغنچلی آورولردن امین بولمقلغی‌ده شرطدر. اگرده یوللر طنچسز بولسه، حجنی ادا قیلو فرض بولماس. یوللر طنچلانغانچی بای كشیلرگه‌ده حج سفرینی كیچكترو درست بولوُر. فرض بولغاندن صوكٔ عذرسز حجنی كیچكترو درست توگلدر.

١٣٠) حجنكٔ فرضلری اوُچدر:

١) (اِحْرَامْ) یعنی مكهٔ مكرمه‌گه باروُب كرگانچی (میقات) دییوُب آتالا طوُرغان اورنلرنكٔ برسنده حج نیتی ایله (احْرَامْ) قیلو.

٢) (وُقُوفْ) یعنی عرفه كوُن اوُیله‌دن صوكٔ عرفات طاونده حاضر بولو.

٣) (طَوَافْ) عید قربان كوُننده یا كه آنكٔ ٢ نچی یا ٣ نچی كوُننده كَعْبَةُ الله‌نی معلوم ره‌وشنچه (٧) مرتبه ئه‌یله‌نو.

١٣١) حجنكٔ واجبلری بیشدر:

١) قربان عیدی كوُننده ایرته نمازندن صوكٔ مُزْدَلِفَه اسملی اورنده حاضر بولو، ٢) (صَفَا ومَرْوَه) طاولری آراسنده یوُروُب (٧) مرتبه

(سَعْى) قيلو، ٣) طاش آتلا طۇرغان اورنلرده مخصوص كۇنلرنده (٧) شەر طاش آتو، ۴) اۇيگه قايتو نيتي ايله مكه مكرمەدن چغار آلدندن كعبة اللهنى ينه طواف قيلو، ۵) قربان عيدى كۇننده فرض طوافنى قيلغاندن صوڭ چەچينى كيتەرتو يا قسقارتو،

حجنڭ بونلردن باشقه عمللرىده كوبدر؛ آنلرنڭ بعضلرى سنت وبعضلرى مستحبلردر.

حج عمللرى

١٣٢) حاجيلر، مكهٔ مكرمەگه بارۇب ييتكانچى، (ميقات) دييۇب آتالا طۇرغان ييرلرنڭ برسنده طوقتاب، ميقلرينى قسقارتۇرلر، طرناقلرينى كيسەرلر، آرتق تۇكلرينى كيتەرۇرلر، عادتده كييه طۇرغان كييملرينى صالۇرلر. غسل قيلۇب (احرام) (*) كييملرينى كييەرلر.

١٣٣) آندن صوڭره ايكى ركعت نفل نمازى اوقۇغاچ: (اَللّٰهمَّ انّى اُرِيدُ الحَجَّ فيَسِّرهُ لِى وتقبّلهُ منّى) ديب حجگه نيت قيلۇرلر.

معناسى: (يارب، تحقيق مين حج قيلونى نيت قيلامن؛ ايمدى سين آنى مڭا ييڭل قيغل، هم آنى ميندن قبول قيلغل) ديمكدر.

١٣٤) نيت قيلغاندن صوڭ قچقرۇب اۇشبو تَلْبيەنى اوقۇرلر:

لَبَّيكَ اللّٰهمَّ لَبَّيك ❀ لَبَّيْكَ لاٰ شَرِيكَ لَكَ ❀ لَبَّيْكَ اِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعمَةَ لَكَ ❀ وَالْمُلْكَ لَكَ لاٰ شَرِيكَ لَكَ ❀

معناسى: (يارب، سينڭ عبادتڭنى كامل اطاعت ايله قيلامن، سينڭ هيچ شريكڭ بوقدر. تحقيق بارچه ماقتاو وبارچه نعمت سيڭگه خاصدر. وخواجەلق دەسيڭگا خاصدر. سينڭ هيچ شريكڭ يوقدر.)

(*) احرام كييملرى (ازار) اسملى بركيلڭ آليايقچ ايله (رداء) اسملى بركيلڭ جەيمەدن عبارتدر. حاجيلر ازارنى كندك طوغريسندن بيللرينه باغلاب عورتلرينى اۇرتۇرلر. رداءنى ايكى باشلرينه وآرقالرينه صالۇرلر.

۱۳۵) نیت قیلوٗب اوٗشبو تلبیه‌نی اوقوٗغاندن صونگ حاجیلر (مُحْرِمْ) یعنی احراملی دیب آتالوٗرلر، آنلر شویله احراملی حاللرنچه مکهٔ مکرمه‌گه کیته‌رلر، قربان عیدی کوٗننده چه‌چلرینی کیته‌روٗب فرض بولغان طوافنی قیلغانچی، همان احراملی کوٗینچه یوٗروٗرلر.

---

۱۳۶) حاجیلرگه احراملی وقتلرنده، آدبسز سوزلر سوٗیله‌و، یاقنلق قیلو، وخاتوٗنلرینگ تنلرینه هوس ایله قول تییرو، گناه اشلر قیلو، کشی ایله نزاعلاشو، کییک حیوانلرنی اوتوٗرو، وکییک آولاوچیغه یاردم قیلو، اینه ایله تگلگان کییملر کییو، باشلرینه چالما، بورک یا فس کییو، آیاقلرینه چیتک، ایتک، که‌وش ویوٗزلکلی باشماق کییو، باشلرینی ویوٗزلرینی بر نه‌رسه ایله قاپلاو، خوش ایسلی مایلر سوٗرتو، چه‌چلرینی یا باشقه توٗکلرینی کیسو وطاراو، طرناقلرینی کیسو، صاقاللرینی مایلاو وباشلرینی صابوٗنلاب یووو درست بولماس.

۱۳۷) اگرده اوٗشبو اشلرنگ برسینی قیلسه‌لر، الوغ کتابلرده بیان قیلنغان ره‌وشچه آنلرغه یاقربان بوغازلاو یاصدقه بیرو لازم بولوٗر.

۱۳۸) حاجیلرنگ هر برسی قربان عیدی کوٗنلرنده احراملری تمام بولغانچی، یالان آیاق یالان باش کوٗینچه آق احرام کییملرینی چوٗرناب درویش کبی بولوٗب یوٗروٗرلر. تلبیه اوقوٗلا طوٗرغان اورنلرده قچقروٗب تلبیه اوقوٗرلر.

۱۳۹) احراملی کشیلرگه اوٗی اچینه کرو، آشاو، اچو، یوٗقوٗلاو، عبادت قیلو، طهارت آلو، غسل قیلو، موٗنچاغه کرو، بیللرینه، آقچه‌لی کمر باغلاو، چاتوٗر یا قوٗیاشلق ایله کوله‌گه‌له‌نو، آیاقلرینه قسقا یوٗزلکلی کون یا اغاچ باشماق کییو درست بولوٗر.

---

١٤٠) يوقاريده يازلمش حكملر ايرحاجيلر حقنده‌در. حاتون‌حاجّه‌لر حج عمللرنده ايرلرگه (٦) توُرلى اشده خلافلق قيـلوُرلر. شوُيله كه ١) آنلر احرام كييملرى كيميچى، اوزلرينكٔ اوُستلرنده‌گى كييملرى ايله يوُروُرلر، ٢) اينه ايله تـكلـگان كييملرينى‌ده كييه‌رلر ٣) باشلرينى آچق يوُرتمسلر ، ۴) تلبيه‌نى قچقروُب اوقوُماسلر، ۵) احراملرندن چقغانده چه‌چلرينى قسقارتماسلر. ٦) حيض سببلى عذرلى بولسه‌لر، فرض طوافنى قضاغه قالدروُرلر.

---

١٤١) مـكۀ مكرمه‌گه بـاروُب كرگاچ‌ده، حاجيـلر اوّلا طوب طوغرى (كـعبهٔ معظمه) مسجدينه يونه‌لوُرلر. كـعبه‌نى كورگاچ‌ده، تـكبير وتهليل ئه‌يتوُرلر هم مقصودلرينى صوُراب دعالر قيلوُرلر.

١٤٢) مسـجدكه كروُب كعـبه‌نكٔ ديوارنده‌گى (حَجَر اَسْوَدْ) اسملى مبارك طاشنى كورگاچ نمـازده‌غى كبى قوللرينى قوُلاقلرى طوغريسينه كوته‌روُب ينه تـكبير وتهـليل ئه‌يتوُرلر. ممكن بولسه، اول طاشنى اوبه‌رلر.

١٤٣) آنـدن صوڭره ييـدى مرتبه كعبه‌نى ئه‌يله‌نـوُب سنت بولغان طوافنى قيلوُرلر، صوڭره (مَقَام ابراهيم) ديگان ييرده كعبه‌گه قاراب ايـكى ركعت نمـاز اوقوُرلر، صوڭره شول مسجدنكٔ اچـنده (زمزم) قوُيوُسى يـانينه كيلوُب صووينى اچه‌رلر هم يوُزلريـنه وباشلرينه سيبه‌رلر.

١٤٤) مســجددن چقغـاچ (صَفا) و (مَرْوَه) اسملى ايكى كچكنه طاو آراسنده يوُروُب (سَعْى) قيلوُرلر.

١٤٥) آندن صوڭ (٨) نچى ذى الحجه‌گه قدَرمكه‌ده طوُروُرلر. تله‌گان قدَر طواف وسعى قيلوُرلر، ايزگى اورنلرنى زيارت قيلوُب ميارك‌له‌نوُب يوُروُرلر.

١٤٦) (٨) نچی ذوالحجه ده ایرته برله حاجیلر هر قایوسی برلکده مکهٔ مکرمه‌دن چقوْب (مِنا) اسملی‌بر آول‌یاننده‌غی مسجد تیره‌سینه باروْرلر.

١٤٧) آنده بر کیچ قونغاندن صوڭ (٩) نچی ذی الحجه‌ده ایرته نمازینی اوقوْغاچ (عَرَفاتْ) طاوینه کیته‌رلر، آنده اوْیله وقتی کرگاچ، جماعت بولوْب اوّل اوْیله نمازینی، آندن صوڭره شول وقته‌اوق ایکندی نمازینی اوقوْرلر.

١٤٨) آندن صوڭره غسل قیلوْب عرفاتده (وقوف) قیلوْرلر، یعنی طوقتاب قبله‌غه قارشی ذکر ئه‌یتوْب طوْروْرلر هم مقصودلرینی صوْراب دعالر قیلوْرلر.

١٤٩) قوْیاش باتقاچ آخشامنی اوقوْمیچی (مُزْدَلِفَه) اسملی ییرگه کیته‌رلر. یه‌ستو وقتی کرگاچ مزدلفه‌ده جماعت بولوْب اوّل آخشامنی آنڭ آرتندن‌اوق یه‌ستونی اوقوْرلر.

١٥٠) کیچنی مزدلفه‌ده اوتکه‌روْب ایرته نمازینی اوقوْغاندن صوڭ، آنده ینه (وقوف) قیلوْرلر.

١٥١) طاڭ یاقترغاچ ینه (مِنا)غه قایتوْب آنده مخصوص اورننده، ییدی مرتبه (جَمَرَه) طاشلرینی آتارلر، هر طاشنی آتقانده تکبیر ئه‌یتوْرلر، آندن صوڭره ایتی اسراف قیلنوْرلق بولماسه، (منا)ده قربان بوغازلاب صدقه قیلوْرلر.

١٥٢) آندن صوڭره ایرلر چه‌چلرینی کیته‌روْرلر یا که‌قسقارتوْرلر.

١٥٣) (١٠) نچی یا (١١) نچی یا (١٢) نچی ذوالحجه‌ده مکهٔ مکرمه‌گه قایتوْب فرض بولغاٰن طوافنی قیلوْب احراملرینی تمام ایته‌رلر.

١٥٤) احراملری تمام بولغاچ آنلرغه احراملی وقتلرنده درست بولماغان اشلرنڭ گناهسزلرینی قیلو درست بولوْر.

١٥٥) مسافر بولغان حاجیلرگه عید نمازینی اوقو واجب

توگلدر، شونڭ اۇچۇن حاجیلرنڭ کوبسی عید نمازینی اوقی آلماسلر. اگرده وقتینه ییتشسەلر مکەده یا مناده اوقۇرلر.

١٥٦) حاجیلر مکۀ مکرمەدن چقۇب اۇیلرینه قایتاچق زمانده کعبه مسجدینه بارۇب ینه طواف قیلۇرلر، کعبەایشگینڭ بوساغاسینی اوبەرلر، کعبەنڭ (مُلْتَزَمْ) اسملی ییرینه هم آنڭ پەردەسینه یۇزلرینی تییرۇرلر، زمزم صووینی اچەرلر، (کعبۀ معظمه) دن ومبارك ییرلردن آیرلاچقلرینی خاطرلرینه کیترۇب یغلارلر، دنیا وآخرت مقصودلرینی صوُراب کوب دعالر قیلۇرلر، مسجددن چقغانده یۇزلری ایله کعبەگه قاراب آرتلری ایله چیگۇب چغارلر.

---

١٥٧) حاجیلرگه (مدینۀ منوره)گه بارۇب پیغمبرمز محمد علیه السلامنڭ قبر شریفی بولغان (رَوْضۀ مُطَهَّره) نی زیارت قیلو بیك الوغ مستحبلردندر.

١٥٨) مکۀ مکرمەده مدینۀ منورەدەده زیارت قیلنا طۇرغان ییرلرو مبارك اورنلوبیك کوبدر. هرییرنی زیارت قیلغانده رعایه قیلو تییشلی بولغان مخصوص ادبلری باردر.

مذکور ایکی شهرنڭ هربرسنده حاجیلرگه حج عمللرینی اۇیرەتو وزیارت قیلناچق مبارك اورنلرنی کورسەتو اۇچۇن تعیین قیلنغان دلیللر باردر. نادان حاجیلر، بلمەگان عمللرینی مذکور دلیللردن اۇیرەنمك تییشلیدر.

١٥٩) زمزم صووینی قبلەغه قارشی طۇرۇب آیاق اوره اۇچ یۇتم ایتۇب اچو تییشلیدر.

١٦٠) آنی اچکاندن صوڭ اشۇبونی اوقۇب دعا قیلۇر:

اَللّٰهمَّ اِنّی اَسْئَلُكَ رِزْقًا واسِعًا وَعِلْمًا نافِعًا وَشِفاءً مِنْ کُلِّ داءٍ

معناسی: (یاربّ، تحقیق مین سیندن صوُریمن: کیڭ رزقنی وفائدەلی علملکنی وهر بر آورودن شفانی.)

تۈرلى دعالر.

١٦١) بر بـالا طوغانينى ايشتـكاچ اۇشبو دعا اوقۇلۇر:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ بِرًّا وَاَنْبِتْهُ فِى الْاِسْلَامِ نَبَاتًا حَسَنًا وَاجْعَلْهُ مَسْعُودًا فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ❀

معناسى: (يارب، اۇشبو بالانى ايزگى بالا قيلغل، ودخى آنى كورگم اوسو ايـلا اسلام دينى اچنده اوسدرگل، ودخى آنى دنياده‌ده آخرته‌ده بختلى وسعادتلى قيلغل.)

---

١٦٢) بركشينكْ اولـگان خبرينى ايشتكانده اۇشبو آيت ودعا اوقۇلۇر:

اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّآ اِلَيْهِ رَاجِعُونَ ❀ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ هٰذَا الْمَيِّتُ

مُحْسِنًا فَزِدْ فِى اِحْسَانِهِ وَاِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ ❀

معناسى: (تحقيق بز هر قايومز الله تعالى‌نكيمزلر، وتحقيق بز هر قايومز اول الله تعالى‌گه قايتاچقلرمز. يا رب، اگرده بوميت ايزگى كشيلردن بولغان بولسه ايزگيلـگينى آرتدرغلى؛ اگرده گناهلى كشيلردن بولغان بولسه، گناهلرينى عفو قيلغل.)

---

١٦٣) جنـازه‌اوزوب بارغانده آياق‌اوره‌طۇروب‌اۇشبودعااوقۇلۇر:

اَللّٰهُ اَكْبَرُ ❀ اَشْهَدُ اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِى وَيُمِيتُ وَهُوَ حَىٌّ لَا يَمُوتُ ❀ هٰذَا مَا

وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ، وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ ❀ اَللّٰهُمَّ زِدْنَآ اِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ❀

معناسى: (الله تعالى هر نه‌رسه‌دن الوغراقدر. كوڭلمدن گواهلق بيره‌من‌كه، تحقيق تركلك‌ده اولم‌ده الله تعالى‌دندر. اول الله تعالى اوزى تركدر، هيچ اوله‌چك توگلدر. بو اولم بزگه الله تعالى‌نك وآنك پيغمبرينك وعده قيلغان اشيدر. الله تعالى وپيغمبرى راست ئه‌يتمشلردر. يارب، ايمان وتسليملرنى آرتدرغل.)

---

١٦٤) قبرستـانغه كرگانده‌هم قبرلر ياننده اوزغانده اۇشبو دعا اوقۇلۇر:

عَلَيْكُمُ السَّلَامُ يَا اَهْلَ الدِّيَارِ، رَحِمَ اللّٰهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا

وَالْمُسْتَاْخِرِينَ مِنْكُمْ ❀ اَنْتُمْ لَنَا سَلَفٌ وَنَحْنُ لَكُمْ خَلَفٌ ❀ وَاِنَّآ

اِنْ شَآءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ ❀ نَسْئَلُ اللّٰهَ تَعَالٰى لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ ❀

معناسى: اى بو يۇرطلرنك اهللرى، سزگه‌الله تعالى‌نك سلامى بولسۇن. الله تعالى دنيادن

اوتكان سزلرگەده وسزدن قالغان بزلرگەده رحمت قيلغاى ايدى ، سز بزدن اوّلگى كشيلرسز، بز سزدن صوڭغه قالغان كشيلرمز، ان شاء الله بزده البته سزگه طوتاشورمز . اوزمز اوچوندە سزنڭ اوچوندە الله تعالىدن سلامتلك وعافيت صورايمز .)

١٦٥) قرآن اوقوب ثوابيني ارواحلرغه باغشلاغانده بويله دعا قيلنور:

اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ ثَوَابَ مَا قُرِئَ فِى هٰذِهِ السَّاعَةِ الشَّرِيفَةِ مِنْ كِتَابِكَ الْكَرِيمِ اِلٰى اَرْوَاحِ جَمِيعِ الْاَمْوَاتِ الْمُسْلِمِينَ كَافَّةً وَعَامَّةً خُصُوصًا مِنْهُمْ اِلٰى اَرْوَاحِ اَقْرِبَائِى الَّذِينَ اَذْكُرُهُمْ بِلِسَانِى ❁

معناسى : (يا رب ، حرمتلى كتابڭدن اوشبو شريف ساعتده اوقولغانيڭ ثوابيني مسلمان ميتلرنڭ هر برينڭ جانلرينه ايرشدرگل ، خصوصا حاضر تلم ايله صاناب ذكر قيلاچغم اوزيمه ياقن ميتلرنڭ جانلرينەده ايرشدرگل .)

بونى اوقوغاندن صوڭ اوزينڭ ياقن ميتلريني اسملرى وآتالرينڭ اسمرى ايله برم برم ذكر ايتوب چغار. مثلا اوشبو روشچه :

يارب: اوشبو اوقولمش قرآننڭ ثوابيني آتام فلان فلان اوغلينڭ ، آنام فلانه فلان قزينڭ، آغام فلان فلان اوغلينڭ ودوستم فلان فلان اوغلينڭ روح شريفلرينه ايرشدرگل .)

١٦٦) آشاب يااچوب بترگاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى اَطْعَمَنِى وَسَقَانِى وَجَعَلَنِى مِنَ الْمُسْلِمِينَ ❁

معناسى : (الحمد لله ، الله تعالى مينى طويدردى واچردى ودخى مينى مسلمانلردن قيلدى .)

١٦٧) بر كشى ايله كورشكاچ اوشبو دعا اوقولور :

اَللّٰهُمَّ اَجْمَعْ بَيْنَنَا بِالْخَيْرِ وَالسَّلَامِ وَاَلِّفْ بَيْنَنَا بِاَحْسَنِ الْكَلَامِ ❁

معناسى) يارب ، بزنى ايزگيلك وسلامتلك ايله كورشدرگل وكوركەم سوزلر ايله الفت قيلدرغل .)

١٦٨) بر ييرگه يابر مجلسكه اوطورغاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور :

اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْنِى مُنْزَلًا مُبَارَكًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ❁

معناسى: (يا رب ، مينى مبارك ييرگه ايندرگل . سين خيرلى ايندرگوچيسڭ .)

١٦٩) بر ضرر وزيان كيلسه اوشبونى اوقور :

عَسٰى رَبُّنَآ اَنْ يُبْدِلَنَا خَيْرًا مِنْهَآ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا رَاغِبُونَ ❁

معناسی : (شاید ربمز الله تعالی بزنك حالمزنی یاخشیغنه آوشىرۇر. تحقیق بز ربمزغه رغبت واخلاص قیلغوچیلرمز.)

١٧٠) قایغو ایرشكانده اۇشبو دعانی اوقۇر :

اَللّٰهُمَّ اِنِّی عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ، رَضِیتُ حُكْمَكَ وَقَضَاءَكَ . اَسْئَلُكَ اَنْ تُذْهِبَ عَنِّی غَمِّی وَحُزْنِی وَاَنْ تَرْزُقَنِی یُسْرَ عُسْرِی ❀

معناسی : (یارب تحقیق مین سینك قولكمن وقولكنك اوغلیمن . سینك حكمكگه وتقدیركگه راضیمن . سیندن صوریمن مینم كوكلمدن قایغی وكوینچی بترمككگنی وهم قایغیمنك آرتندن شادلغینیده نصیب ایتمككگنی .)

١٧١) یاڭغا آینی كورگانده اۇشبو دعانی اوقۇر :

اَللهُ اَكْبَرُ ❀ (٣ مرتبه) اَللّٰهُمَّ اَهِلَّهُ عَلَیْنَا بِالْاَمْنِ وَالْاِیمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْاِسْلَامِ ❀ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا هِلَالَ خَیْرٍ وَرُشْدٍ ❀

معناسی : (الله تعالی هرنەرسەدن الوغراقدر. یا رب ، بو آینی بزگه امینلك وایمان ایله هم سلامتلك ومسلمانلق ایله طودرغل . ودخی آنی بزگه ایزگیلك وطوغریلق آیی قیلغل.)

١٧٢) كوك كوكره گانده ویەشن یەشنه گانده اۇشبو دعانی اوقۇر :

اَللّٰهُمَّ لَاتَقْتُلْنَا بِغَضَبِكَ وَلَا تُهْلِكْنَا بِعَذَابِكَ وَعَافِنَا بِرَحْمَتِكَ

معناسی : (یا رب ، بزنی آچووك ایله اولترمەگل ، وعذابك ایله هلاك قیلماغل : ورحمتك ایله بزگه صحت وعافیت بیرگل .)

١٧٣) یاغمۇر یاوغانده اۇشبو دعانی اوقۇر :

اَللّٰهُمَّ سَقْیًا هَنِیئًا وَصَیِّبًا نَافِعًا ❀ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ صَیِّبَ رَحْمَةٍ وَلَا تَجْعَلْهُ صَیِّبَ عَذَابٍ ❀

معناسی : (یا رب ، بو یاغمورنی بزنك اوچون طاتلی وفائدەلی صو قیلغل . یا ربّ، بویاغمۇرنی رحمت یاغمۇری قیلغل ، عذاب یاغمۇری قیلماغل .)

١٧٤) سبق اوقودن اۆل اۇشبو دعا اوقۇلۇر :

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا عِلْمًا نَافِعًا وَحِفْظًا كَامِلًا وَذِهْنًا شَامِلًا وَفَهْمًا ذَكِیًّا ، وَتَوْفِیقًا لِتَحْصِیلِ الْعُلُومِ ❀ اَللّٰهُمَّ اَخْرِجْنَا مِنْ ظُلُمَاتِ الْجَهْلِ وَالْوَهْمِ ، وَاَكْرِمْنَا بِنُورِ الْعِلْمِ وَالْفَهْمِ ❀ اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لَنَا اَبْوَابَ عِلْمِكَ وَانْشُرْ عَلَیْنَا خَزَائِنَ رَحْمَتِكَ ❀ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ ❀

معناسی : (یا رب ، بزگه فائدەلی‌علملرکنی وکوڭلمگه تمام آلونی وکیلك ذهننی وزیرەك فهمنی نصیب قیلغل ، یا رب بزنی نادانلق وکوڭل قارا ڭغیلغندن چغاروب علم وفهم نوری ایله جرمتله‌گل ، یا رب ، بزگه علملك ایشکارکنی آچقل ورحمت خزینه‌لرگەنی صاچقل ، ای‌کامل رحمت قیلغوچی الله ، هر بر نەرسەسینك رحمتك‌ایله‌گنه حاصل‌بولمقدەدر)

۱۷۵) سبق اوقو تمام بولغاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی اَخْرَجَنَا مِنْ ظُلُمَاتِ الْجَهْلِ وَالْوَهْمِ ❀ وَنَوَّرَ قُلُوبَنَا بِنُورِ الْعِلْمِ وَالْفَهْمِ ❀ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلَنَا وَلِوَالِدَیْنَا وَلِاُسْتَاذِنَا ، وَسَلِّمْ دِینَنَا وَدُنْیَانَا وَاجْعَلْ مَلِکَنَا سَالِمًا وَرَؤُفًا لَنَا ، بِحَقِّ نَبِیِّنَا مُحَمَّدِ الْمُصْطَفٰی صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ ❀

معناسی : (هر بر ماقتاو الله تعالی‌گه خاصدر . اول الله تعالی درکه بزنی نادانلق وفهمسزلك قارا ڭغیلغندن چغاردی ودخی بزنك کوڭللرمزنی علم وفهم نوری ایله نورلاندردی ، یا رب ، پیغمبرمز محمد صلی الله علیه وسلم حقینه بزلرنك گناهلرمزنی ودخی آتا آنا واستاذەمزنك گناهلرینی یارلقاغل ، بزنك دینمزنی‌ده دنیامزنی‌ده توزوك وسلامت قیلغل ودخی پادشاهمزنی سلامت هم بزگه شفقتلی ومرحمتلی قیلغل .) **آمین**

۱۷۶) هر وقتده وهر اورنـده اوقورغه یاری طورغان دعاوذکر :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی کُلِّ حَالٍ ، فَاِنَّهُ مُحَوِّلُ الْاَحْوَالِ ❀ رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ❀ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ ❀

معناسی : (هر حال اوچون الله تعالی‌گه حمد قیلامز . چونکه حاللرنی آوشدروچی اوللر . یارب ، برگه دنیادەده آخرتدەده ایزگی حاللرنی نصیب ایتکل ودخی بزنی جهنم عذابندن صاقلاغل * ای رحیم‌الله ، هر نەرسەسینك رحمتگدندر .)

آی آیلری.

۱۷۷) مسلمانلر یللرنی حضرت رسولنك مکهٔ مکرمەدن مدینهٔ منورەگه کوچکان یلندن باشلاب حسابلیلر . اول واقعه تاریخ میلادی ایله ۶۲۲نچی یلده ۱۷ نچی آوگوستده واقع بولمشدر.

۱۷۸) مسلمانلریلنی آی یورشی ایله حسابلیلر . قویاش بایغاندن صوڭ کوکده آی بیك نازك آلتون اوراق کبی بولوب کورنگان وقتده ، آی

باشی باشلانوُر. ٢٩ یا ٣٠ کوُندن صوڭره ایکنچی آی کورنگاچ ایکنچی آی باشلانوُر. ١٢ آی بر یلغه حساب قیلنوُر.

١٧٩) عربچه آی اسملری اوُشبولردر.

مُحَرَّمْ، صَفَرْ، رَبِیعُ الْاَوَّلْ، رَبِیعُ الْاٰخِرْ، جُمَادَی الْاُولٰی، جُمَادَی الْاُخْرٰی، رَجَبْ، شَعْبَانْ، رَمَضَانْ، شَوَّالْ، ذُوالْقَعْدَه، ذُوالْحِجَّه ❊

١٨٠) یل باشی محرم باشنده باشلانوُر. کوبسنچه. محرم ٣٠ کوُندن، صفر ٢٩دن، ربیع الاوّل ٣٠دن، ربیع الاخر ٢٩دن، جمادی الاولی ٣٠دن، جمادی‌الاخری ٢٩دن، رجب ٣٠دن، شعبان ٢٩دن، رمضان ٣٠ دن، شوّال ٢٩ دن، ذوالقعده ٣٠ دن، ذوالحجه قایسی یللرده ٢٩دن قایسیلرنده ٣٠دن کیلوُر. شول سببدن آی یلی قایسی یللرده ٣٥٤، قایسیلرنده ٣٥٥ کوُن بولوُر.

١٨١) آی حسابنده تەولکنڭ باشی قوُیاش بایغاندن صوڭ باشلانوُر. هر کوُننڭ کیچەسی اوزندن الك بولوُر. یاڭا آینڭ برنچی کیچەسی ایسکی آینڭ آخرغی کوُنندن صوڭغی کیچەدر. ایکنچی کیچەسی برنچی کوُنندن صوڭغی کیچەدر.

بایرام کوُن و کیچەلر.

١٨٢) اهل اسلامنڭ بر یل اچنده مُبَارَكْ کوُنلری (١٤) در:

یل باشی کوُنی، عَاشُورا کوُنی، هِجْرَتْ کیچەسی، مَوْلِدْ کیچەسی، رَغَائِبْ کیچەسی، مِعْرَاجْ کیچەسی، بَرَاْئَتْ کیچەسی، فَتْحِ مَکَّه کوُنی، قَدْرْ کیچەسی، عیدِ فِطْرْ کوُنی، عیدِ قُرْبَان کوُنی، تَشْرِیقْ کوُنلری.

١٨٣) یل باشی کوُنی محرمنڭ برنچی کوُنیدر. آی حسابنچه یاڭا یل باشلانغان کوُندر.

١٨٤) عاشورا کۈنی محرمنڭ (١٠)نچی کۆنیدر. پیغمبرمز محمدعلیه السلام هم‌صحابه‌لر اۆشبو کۆننی مبارك صاناب روزه طۆتمشلر. کوب پیغمبرلر بو کۆنده زور آفت وبلالردن قۆتلمشلر.

١٨٥) هجرت کیچه‌سی صفرنڭ ٢٧ نچی کیچه‌سیدر. اۆشبو کیچه‌ده حضرت رسول حضرت ابوبکر ایله برلکده مکهٔ مکرمه‌دن چغۆب ١٢ نچی ربیع الاوّلده مدینهٔ منوره شهرینه بارۆب ییتمشدر. بو سفردن صوڭره اسلام دینی هر طرفقه طارالۆب اعتبارغه کرمشدر. شول سببدن مسلمانلرنڭ یللری اۆشبو یلنڭ محرمندن باشلاب حساب قیلنادر.

١٨٦) مولد کیچه‌سی ١٢ نچی ربیع الاوّلده‌در. پیغمبرمز محمد علیه السلام ٥٧١نچی سنه‌ده ٢٧نچی آپریلده ١٢نچی ربیع الاوّلده دنیاغه کیلمشدر. بو کۆن بۆتۆن دنیا مسلمانلرینڭ دنیا و آخرت سعادتلرینه سبب بولغان پیغمبرمزنڭ طوغان کۆنی بولو سببلی مبارك کۆنلردندر.

١٨٧) رغائب کیچه‌سی رجبنڭ برنچی جمعه‌سینه قارشی کیچه‌در. بوکیچه‌ده حضرت رسولنڭ آتاسی حضرت عبدالله ایله آناسی حضرت آمنه‌نڭ نکاحلری اولۆب برنچی مرتبه کورشمشلردر.

١٨٨) معراج کیچه‌سی رجبنڭ ٢٧نچی کیچه‌سیدر. بو کیچه‌ده حضرت رسول کوکلرگه منو واقعه‌سینی کورمشدر بیش وقت نماز اوقو اۆشبو کیچه‌ده فرض قیلنمشدر.

١٨٩) برأت کیچه‌سی شعباننڭ (١٥)نچی کیچه‌سیدر. روایتلرگه قاراغانده بنده‌لرنڭ بر یللق بخت وسعادتی اۆشبو کیچه‌ده تعیین قیلنادر. شونڭ اۆچۆن بو کیچه ایزگی کیچه‌لردن صانالادر.

١٩٠) فتح مکّه کۆنی رمضاننڭ ٢١ نچی کۆنیدر. بو کۆنده

حضرت رسول ١٢ ملڭ قدر اسلام عسکری ایله مکهٔ مکرمه‌نی کافرلر قولندن آلوْب قبله‌مز کعبهٔ معظمه‌دن صنملرنی چغارتمشدر.

١٩١) قدْر کیچه‌سی رمضاننڭ ٢٧ نچی کیچه‌سیدر. بو کیچه یلنڭ قای کوْننده بولووی آچق معلوم بولماسه‌ده، روایتلر بوینچه کوبسنچه رمضاننڭ ٢٧ نچی کیچه‌سینه طوغری کیلووی احتمال ایتله‌در. بو کیچه‌ده ایزگی عمللرنڭ ثوابی باشقه کیچه‌لرگه قاراغانده بیك کوب آرتقدر.

١٩٢) عید فطْر کوْنی شوّالنڭ برنچی کوْنیدر. رمضان روزه‌سی تمام بولغاندن صوڭ بایرام ایتـله طوْرغان کوْندر. بو کوْنده عید نمازی اوقو هر مسلمانغه واجبدر. بای کشیلرگه عید نمازینه قدر فقیرلرگه فطره صدقه‌سی بیروده واجبدر.

١٩٣) عید قربان کوْنی ذوالحجه‌نڭ ١٠ نچی کوْنیدر. بو کوْنده‌ده عید نمازی اوقوواجبدر ینه عید نمازندن صوڭره بای کشیلرگه قربان بوغازلاب اوْی‌جماعتلرینی، اَحْبابْ وفقَرانی اکْرام قیلوده واجبدر.

بو کوْندن‌اوّلـگی کوْن (عرفه) کوْنی دَیب آتالوْر. عرفه کوْنی‌ده مبارك کوْنلردندر. حج‌عمللری‌اوْشبو کوْنلرده قیلنوْرلر. هرسنه بوْتوْن دنیادن جییلغان بر نیچه یوْز ملڭ حاجیلر عرفه کوْننده (عَرَفات) طاونده دعا وعبادتده بولوْرلر.

١٩٤) تشْریق کوْنلری ذوالحجه‌نڭ ١١ نچی، ١٢ نچی و١٣ نچی کوْنلریدر؛ بو کوْنلرده بایرام کوْنلردندر. عرفه کوْنینڭ ایرته نمازندن باشلاب تشریق کوْنلرینڭ اوْچنچیسینڭ ایکندی نمازینه قدرجماعت نمازلرندن صوڭره مسلمانلر هر طرفده قچقروْب تکبیر تشریق اسملی تکبیرنی اوقوْرلر.

١٩٥) ینه هرجمعه کوْن‌بارچه‌مسلمانلر اوْچوْن‌الوغ‌بایرام کوْندر. بو بایراملرنڭ همه‌سینی مسلمانلر فقیرلرگه یاردم ایتوْب دعا وتوبه‌لر وباشقه ایزگی عمللر ایله اوتکه‌رو تییشلیدر.

تمام .

„یوُلدز“

قزانده «یوُلدز» ۱۹۰٦ نچی یل باشندن بیرلی چقادر.

بو گازیته حاضرگه هفته‌ده اوُچ مرتبه نشر قیلنادر. بونده بوُتوُن دنیاده واقع بولغان عجیب خبرلرنك هر برسی اجمالا درج قیلنادر. روسیه اچنده‌گی خبرلردن باشقه چیت مملکتلرده‌گی عجیب خبر وواقعه‌لرده بیان قیلنادر. خصوصا اسلام مملکتلرینك دینی، معیشی وسیاسی خبرلری آیروچه دقت ایله یازلادر. دنیاده یاڭا کاکشف قیلنمش معلوماتلرو یاڭا چغارلمش فنی هنر وتجربه‌لر بارچه‌سی اخبار وتفصیل قیلنادر، روسیه‌ده چقمش وچقاچق یاکه اوزگه‌رتله‌چك نظاملرنك هر برسی آچق ترکی تل ایله ترجمه قیلنادر.

بو گازیته‌نی همان مطالعه قیلغان کشی بوُتوُن دنیانك احوالندن ، اجتماعی وسیاسی خبرلردن، اخلاقی وفنی معلوماتدن هم روسیه‌نك هربر نظاملرندن اجمالا خبردار بولاچقدر. گازیته‌نك رسمی فهرس رپروگرامی اوشبو (۳۰) بابدن عبارتدر:

۱) باش مقاله ، ۲) رسمی ونظامی خبر ومعلومات، ۳) محکمهٔ نظامیه ومحکمهٔ شرعیه خبرلری، ٤) تیلیگراف (وتیلیفون) ایله آلنغان خبرلر، ۵) روسیه اچنده‌گی خبرلر، ٦) خارجی مملکتلرنك خبرلری، ۷) قزان اچنده‌گی خبرلر، ۸) توُرلی ولایتلریك آوللرنده‌غی خبرلر، ۹) بوُتوُن دنیاده‌غی اهل اسلامنك احوالندن، ۱۰) دین، شریعت، حکمت وفلسفه بابلرندن ۱۱) علم ومعرفت، فنون ومعلومات ، ۱۲) بالا وشاگردلرنی تربیه وتعلیم طریقلری خصوصنده، ۱۳) تل ویازو، فصاحت وبلاغت، ۱٤) پالیتیکه وسیاست مسئله‌لری ، ۱۵) کسب ومعاش وتدبیره میشت ، ۱٦) هنر وصنائع ، سودا وتجارت ، ۱۷) یاڭا هنر ومعلومات ، ۱۸) دنیا کیڭاشلری ، ۱۹) علم طب وحفظ صحت بابندن ، ۲۰) تاریخ وجغرافیه معلوماتندن ، ۲۱) حاضرگی واقعه‌لر، ۲۲) یاڭا خبرلر، ۲۳) یاڭا چقمش کتاب ورساله‌لر حقنده، ۲٤) باشقه گازیته‌ده‌گی خبرلرنك عجبره‌کاری، ۲۵) اداره‌گه کیلگان خطلر وآنلرغه جوابلر، ۲٦) منظوم سوزلر، شعرلر، بیتلر وقصیده‌لر، ۲۷) توُرلی عجائب وغرائب، ۲۸) فیلیتون ادبی حکایه وعوام اوُچوُن فنی مقاله‌لر، ۲۹) نجوم وهیئت معلوماتی، ۳۰) سودا مالرینك اعلانلری.

محرر وناشری: احمد هادی مقصودی.

بو گازیته‌نك بهاسی بر یل اوُچوُن پوچته حقی ایله برگه فقط (٤) صومدر، آلتی آی اوُچوُن (۲) صومدر، اوُچ آی اوُچوُن (۱) صوم ۲۰ تییندر. هر آی باشندن مشتری بولوُب یازلو ممکندر.

Адресъ: Казань, редакція „ЮЛДУЗЪ“